

№ 402

გ ი ს კ ა რ ი

Handwritten signature

ბიბლიოთეკა 1948

1861

აჭ რ ი ლ ი .

წელიწადი მეხუთე.

როდებთ თსწულებათა:

- I. — შესმა. ვაბრიელ ეპისკოპოსისა.
სოცუქა, თქმული იმერეთის აჩსიე-
პისკოპოსის დასაფლავების დროს. გ. დიდებულთაძისა.
- II. — ჩამორხობილი. (მოთხრობა). ნიკოლოზს ნიკოლოპისა.
- III. — ლექსები სსუა ჭ სსუა შწერლებისა.
- IV. — ითანე ბაცონი ძული ჭ იძისი
კალმასობა. დიმ. ბაქრაძისა.
- V. — კრიტიკა შესახებ თ. რ. შ. მის
ერისთავისა. თ. ილია ჭავჭავაძისა.
— კრიტიკა ლოცვითი ლოთობაზედ
ქუთაისში. თ. შაქ. ერისთავისა.
- VI — სსუა ჭ სსუა ანაფია (ისილე მეორე ეგერდზედ).

რეილისს.

კერესეთობის კაბოგრაფიაში.

მესხია.

იმერეთისა და გურიის კეთილშობილისა წოდებისადმი, თქმული წინეთ დაფუძნებისა მისისა აღმოსაჩვენებად გუბერნიის და უზდის წინამძღურობათ. ჩუა-სა წელსა, იანუარს.

01-1475

საქმე რომელმან შეეკრიბნა თქუენ, კეთილშობილნი თავადნი და აზნაურნი იმერეთისა და გურიისანი, და რომლისა კეთილთა სუნიდისთა აღსასრულებლად თქუენ უნდა საქუთა ფიცი წმიდასა ამას ეპატლესიასა შინა, საქმე იგი არს, ფრიად მძიმე და ღირსი ყოველისა ყურადღებისა, არათუ მხოლოდ თქუენათს, არამედ მთელისა სსოგადებისათს, გინადგან კეთილმდგომარეობა და ბედნიერება თქუენისა წოდებისა განაგრჯელებს ბედნიერებასა ყოველთა შორის სსუთა წოდებითა. დღეს თქუენ უნდა აღმოიჩინოთ თქუენ შორის

შინი ციხეაინი ჭ ნაციონანნი, რომელი შემ-
 ლებულ იყვნენ აღსრულებად დიდსა მათისა მო-
 ვალობისა. ნუ დაიფრეებთ კეთილ-შობილნი,
 რომელ სიკუთი რუსეთისა მისცემს თქუენ გან-
 რხეულთა დიდსა სამართალსა ჭ მოითხოვს მათგან
 ვრცელსა მოქმედებასა. იგინი უნდა შუამდგომელ
 იყვნენ შორის თქუენსა ჭ მთავრობისა, იგინი
 უნდა გამოიკითხავდენ მმართველობისაგან ყოველსა
 რაცა განამტკიცებს კეთილ მდგომარეობასა თქუენსა;
 იგინი უნდა დაესწრობოდნენ ყოველსა განკარგუ-
 ლებასა მთავრობისასა შესახებ თქუენის წოდებისა,
 მათ უნდა ჰქონდეთ ყურადღება, რათა არცა ერთი
 თქუენი არ შეარცხებდეს თვისსა წოდებასა, არ
 ითმენდეს უსარგებლობასა, არ იყოს შეწყუბულ
 ჭ არცა აწუსებდეს სსუათა; ბოლოს ვიცყუ, მსო-
 ლოდ ერთსა, ჭ ერთი ესე საკმაოდ გამოახინს თუ
 ვითარ მძიმე არს მოვალეობა მათი: მათ მალუმს
 რათა თქუენ შორის არ იყოს უსარგებლობა ჭ
 მართლმსაჯულენი ეღირსებოდეს თუთოეულს თქუენ-
 ეასა.

ამათ ყოველთაგან უხად არს, თუ ვითარითა
 სიფრთხილითა უნდა შეუდგეთ თქუენ აწინდელსა
 რხევასა ჭ აღმოარხევასა ჭ მით გამართლოთ
 წოდება თქუენი. აქა თუთოეულმან თქუენმან

უნდა დაიფიქროს ყოველი მოყვრობა ზ მტრობა
 ზ მისცეს სმა თვისი პირ მოუხანელად მსოლოდ
 მათ, რომელთათვის ეული ვცეკვს მას, ვითარცა
 კაცთა გონიერთა ზ კეთილთა. უკეთუ აღმოჩნება
 წინამძღვართა თქუწნთა არ ყოფილიყოს მინდო-
 ბილი თქუწნდამი, ზ თვთა შპარყებულობა აყენებო-
 დეს მათ, შამინ მალ გედეათ დრტუნებად ზ ვევედ-
 რებად, გარნა ოდეს შოწყალუქან გელწიფემან
 თქუწნმან თქუწნვე მოგანდო წრუნკა თქუწნისა
 კეთილმდეგო შარგობისათჳს, ნასუსი აღარ გექმნებთ
 ამიერ დღემ, უკეთუ თქუწნგანვე რჩეულნი არ
 იქნებიახ ლირსნი ზ ნაციოსანნი. ვერ არს რათა
 რჩეულნი თქუწნნი იყვნენ გამოცდილნი ზ ღრმად
 შეგარეცულნი, რათა ესადად შედეიფენ ყოველთა
 თქუწნთა ნაკლუთეფებთა, საჭიროებთა, ზ არა-
 თუ შედეიფენ, არაძედ იცოდნენ ზ შექმლათ ნოე-
 ნა საშვალებისა მოსპობად მათდა; სოლო უძეცეს
 ყოვლისა ჭქონდეთ კეთილი ეული ზ უეკადესთ
 სიშართლე ზ შარულ შესაგულება.

გარნა ნაცივეკემულნო თაგადნო ზ მსნაყინო,
 აწინდელი თქუწნი აქ შეკრებულება შარცო მათ
 არ უნდა დბოლოდეს, რამ აღმოაჩინათ წინამ-
 ძღვარნი: არიან სსუანი უდიდესნი ზ უსაჭიროესნი
 საგანნი, რომელთათვის ვერ არს ჭყოთ რჩევა ზ

ზრუნვა. ვსარგებლობ მეცა აწინდელითა შეკრებულებითა თქუცნითა, რათა გამოვცხადო ვულის ზრასგანი ვულისა ჩემისანი. დარწმუნებულ იყავით კეთილძობილნო, რომელ მსოლოდ სიყვარული მამულისა ჩემისა მათქმევინებს მე. არ ვეძიებ შესარგებლობასა ჩემსა, არამედ წარმატებასა თქუცნსა. მიიღეთ ჰაზრი ჩემნი სიყვარულითა ჭ ალსრულეთ რხევანი ჩემნი უკეთუ ვეჩუცნენ თქუცნსასარგებლოდ ჭ ჭეშმარიტად.

უწინარეს ყოვლისა ვიტყუ: ჩუცნ ყოველნი მიჩუჭულ ვართ ფიქრობად, ვითამც ყოველი ჩუცნნი წარმატება ჭ ბედნიერება დამოკიდებულ იყოს მმართებლობასაზედა: სრულიად უსადუძელო არს ჰაზრი ესე მმანო ჩემნო! მმართებლობასა, რაც ვინდა მამობრივი ჭ კეთილძობსურნე იყოს იგი, ვერ შეუძლია ჩუცნი გაბედნიერება, თუცა მრავალიც ეცადოს, უკეთუ ჩუცნვე არ ვეცდებით ჩუცნთაჲს. საბრალო არს სსოვადობა იგი, რომელი ყოველსა ვლის მთავრობისაგან ჭ არა თავისა თვისისაგან. ისტორია ცხადად ვვასწავლის ჩუცნ რომელ ესე ყოველი განათლება, კეთილძეგომარეობა, ბედნიერება, კეთილწყობილება ვერონიის საკელმწიფოთა შ.ნა წარმოადგა თუთ სსოვადობისა მუცადინეობითა ჭ სშირად ვარეშე მთავრო-

ბის შექმნობისა. თუ მე ჩემს თავს არ შევეჩვიე
 და არ ვეძიებ ჩემსა წარმაცემასა სსუთ როგორ შე-
 შექმნა მე; ვერუთვე სასოვადოებას ვინ ვაბედნი-
 ერებს, უკეთუ თვთან არ ცდილობს. ამისთვის
 თქუწნა კეთილშობილხო, არ უნდა მოძალოთ
 აწინდელი თქუწნი შეკრებულება უნაყოფოდ, არამედ
 იფიქროთ მისთვის, თუ რაა შექმნა წარმაცემასა
 თქუწნსა.

აწინდელი დროება კეთილშობილხო სრული-
 ად სსუთ არის და მოითხოვს სსუთა განკარგულე-
 ბათა და სრუნეთა, ვიდრე წარსული დროება.
 თქუწნ უოველთა ეესმისთ და იცით რა დიდი
 ცვლილება წარმოებს რუსეთში, უშეცესად კეთილ-
 სა წოდებასა შინა. ქუწყანა წინ მიდის მხანო და
 ჩუწნ დაგრჩებით მედვარნი? რითა ვართ ჩუწნ
 სსუთა უკუდესნი? რა მოვგაკლო ჩუწნ ღმერთ-
 მან? ცოდვა იქნება და სირცხული ჩუწნთვს, უკე-
 თუ ჩუწნ დაგრჩებით უსრუნველ ამ ყამად! კვა-
 ლად ვიცევი, დიდ-დიდნი განკარგულენი და ასა-
 ლნი წესდენი ვეესმის ჩუწნ ეოვლის მსრიდამ
 და ჩუწნ დაგრჩებითა უსრუნველ? ნუ იქნებინ!
 მაღლითა ღმერთისათა ქუწყანა ესე ჩუწნი შეიქმნა
 ასო დიდისა და გრცელისა რუსეთის სახელმწიფოასა
 ამისთვის, ვითარცა ვეამსა შინა კაცისასა, ერთი ასო

ვერ შეიძლება იქონიოს კერძობითი განსხვავებული ცხოვრება, ვეროთვე ქუჭყანასა ხუჭნსა ვერ შეუძლიან იცხოვროს კერძობით, ჭ არ მოსდინოს ცვლილებანი, რომელნი წარმოებენ რუსეთში. უძგობეს არს რათა ხუჭნვე, აღრიდგან, ვიწყეთ ფიქრობა ჭ სრუნვა ორთა მათ უდიდესთა საგანთა სედა, რომელსა შინა აწ გართულ არიან რუსეთისა კეთილშობილნი წოდებანი ჭ რომელთა კეთილად დაბოლოებასა ელიან ჭ ცდილობენ იგინი დაუცხრომელად, ესე იგი განათლებისათჳს ყოველთა წოდებათა ჭ შებატონეთა ჭ ყებბთა შორის უძგობისისა დაწყობილებისათჳს.

ვიწყეთ, ძმანო ხუჭნცა ამ ორს საგანსედა ფიქრობა. კვლად ვიტყვ, არ შეგვიძლია ხუჭნცა ვვიან იქნება თუ აღრე, არ მოვასდინოთ ცვლილება დაწყებული რუსეთში, გარნა უშეტყსად დაუფასებელი ნატივი იქნება ხუჭნთჳს ჭ ხუჭნის წოდებისათჳს უკეთუ ხუჭნვე კეთილითა ნებითა ვიწყებთ ფიქრობად ამაზედ. ვიტყვ ხუჭნთჳს ჭ ხუჭნის წოდებისათჳს, გინადგან ამ შემთხვევაში მეც ვეკუთვნი თქუჭნს წოდებასა, ჭ შმარაფებს ვეწიარო აქა თქუჭნსა სრუნვასა. ამით უშეტყსად იცანიოთ კეთილშობილნო, რომელ ღირს

მოუხანოად ვიცევა, რასაც ვულო მეტყვის, იმას ვიცევა.

ვაბრიელო, ეპისკოპოსი იმერეთისა.

ს ი ტ ყ შ ა,

თქმული იმერეთის არსიენისკოპოსის დასულავე-ბის დროს.

«ამაო ამათა ზე ყოველივე ამაო არს.» ყოველ-თა ამის სოფლიოსათა, ესე იგი ღირსებასა, მაცო-გსა ზე ყოველსავე ღიღებასა კაცისასა, აღრებს ზე შეაერთებს საშინელი იგი სიკუდილი მკუჭრითა თა-ნა მიწისათა. ბრწყინვალენი კარისსანი, რომელნიცა განაკურებენ მსოფლიოსა, დაიფარვიან ზე განქარ-დებიან წყუდიადსაშინა საფლავისასა, ვითარცა წუ-თიერი ჩუწნება. საჯრუოთა საგრძობელთა ჩუწნ-თუს კმაყოფილებათა ზე შექცევათა, ერთი თდენ წარმოდგენა საუკუნოასა, შესცვლის მწესარებად ზე სინანულად. განცსრომისათუს ზე მეგობრობისა უკანასკნელ მიუწყევთ ჩუწნ მწარეთა ყრემლთა, ზე ესრეთ, რაოდენსაცა რასა მიიღებს კაცი სოფ-ლისაგან უავე თანა ამს მიქცევად სოფლისა კიბესა

ზედა საუკუნო-ასასა. სასილველო ესე სამწუსარო
 ცხადად ზე შემარიჯად დავვიმცვიცებს ჩუქნი,
 ამოიბასა კაცობრიობისასა. მწყემსთ-მთავარი ესე
 ჩუქნი შემკული სათნობითა, ზე განშეგნებული
 ქუჭყნიურითაჯა დიდებითა, აწ სამშენველსაჯა მოკ-
 ლებული შეგას პნელსა ამას საფლავსა, სოლო-
 წმინდასა ზე საღმრთოსა ასეჟსა მისსა ზედა არს
 ბეჭედი საშინელისა სრწნილებისა. გუშინ ცბი-
 ლად ზრასკიდა მეგობართა ზე მოყვარეთა თვსთა
 თანა, ზე დღეს მიერეჟის საფლავსა გრილსა გულ-
 სა ნოჯიოსა მიწისასა. ჭი შენ ღმერთო, მსგავრსა
 თვსსა შინა მარად მართალო! ნუ უკუქ ამისთვს
 ოდენ მოუწოდს კაცსა, სოფელსა ამას შინა,
 ყოვლისა შემძლებელი იგი სასიერება შენი, რა-
 თამჯა იბუქს ზე მოკუდეს? რა არს კაცი შემდ-
 გომად ამისა, წინაშე ჭინჭველისა, რომელიჯა
 ფერსთა ქუჭყე მსწრაფლ მსრბოლისა მო-
 გზაურისათა განილევის! ჭი საჯო მღრთისა სათ-
 ნობო! ამისთვს შეგწირვენაა მოყვარენი შენნი
 გულსა ზე სულსა თვსსა, რათამჯა შერაიმინონ
 ქებანი ზე შეიმოსონ დიდბა, დაუჯევონ იგინი სილ-
 რმესა შინა საფლავისასა? ესრეთ, ნუ უკუქ ჭაზრი
 აღმავალი საზღვართა მლით სოფლისათა, საყდრისა
 მიმართ საუკუნო-ასასა მჭურეჯელი სრულებითა

მისთა, ზე შემაშინებელი ქუჭყანასა ზედა სამსა-
 სურებელად მისდა, სულიერისა საკურთხეველისა;
 ჰმარო, — რომელი წამისყოფასა შინა ერთსა, მოგ-
 ლის ცასა ზე ქუჭყანასა, საუკუნოთა, ყოფილთა
 ზე მოძაგაღლთა თუთ საუკუნესა შინაცა ვერა მათ-
 ვნელი მსწრდელ მოცეინარებისა თვისითა სს-
 ღვართა, შეერთდეს მკუჭროთა თანა? ნუ უკუჭ
 საცება იგი ღუთისა, სული ჩუწნი დაძვეს, მსგა-
 ვსად ლამარისა, ზე ეული მკობილი სასიერებითა,
 სიმძუღითა ზე კეთილთა წადილთა მსხვერპლ
 ექმნეს სრწნილებასა? სოლო სასთებანი ზეცოიურნი
 ზე საღმრთონი იგი სურვილნი განქარდენ ვითარცა
 ახრდილი რამე? ზე ამისთა აღიყვანსა კაცსა
 სიბრძნე ღუთისა საჩისსა ზედა დიდებისასა, რა-
 თამცა მით უძლიერეს შთაგდოს იგი, უფრსკუ-
 ლსა შინა ამოგებისასა! სადა უკუჭ არიან აღთქმა-
 ნი იგი სასარებისანი, რომელსაცა ჰმარენეს ჩემი
 არა საღამე წარსწყუდეს. » სადა არს სინარული იგი,
 რომელსაცა სათხარება გულისა კაცისასა მიანიჭებს
 აქმათა უბედურებათა ზე ურგათა შრავალთასა? რასა-
 ცა უკუჭ ჰგონობდა პორფირ მოსილი წინასწარ-
 მკუჭქული იგი ისრაილისა, ოდეს განმძვრეცი
 ამოგებისა წემენდულთა კმაყოფილებათასა იცუოდს
 სიძარბოთა ვეჩენო, ზირსა შესს ღმერთო,

განვსმდე ვ მოხანებდას დიდებისა შეხისასა. » ნუ ეს-
 რეთ კეთილ მსასურნო მსმენელნო! აჲმედ ზო-
 როცთა ბოროცი, ჭ სათნოთა ღუთისათა მიეგოს
 კეთილი, ჭეშმარიტება ესე არს საუკუნო ჭ მარ-
 თაო. გარნა სადღაა უკუტ არს მოქმედება მისი,
 მიშინ რაჟამს ცხოვრება ესე არს ბრძოლა, სადა-
 ცა წინა აღმდეგი მსარე შეიმოსს მღვესა! არს
 ღმერთი მართალი ჭ ჭეშმარიტი ჭ მსჯავრი მი-
 სი არა არს, ვითარცა მსჯავრი კაცისა, «მე მივა-
 ვებ კაცად კაცადსა საქმეთა მისთაებრ,» იცუვს
 იგი, მისაგებელი სათნოთა მისთა კეთილთა შინა
 მისთა არს, რომელიცა ესრეთუტ უსრწნელი არს,
 ვითარცა უკვდავი სული ჩუტნი. ჭ ესრეთ მწუე-
 მს მთავარი ესე ჩუტნი აღსაგე მგეციურთა სათ-
 ნოებათა, აწ მუჯდობით განისვენებს სასიკუდიანსა
 ცსედასა მგედა, განგალს მუჯდობით ჭ წარსდგე-
 ბის მუნ, სადაცა მისედეგა არა ყოველთა მალ-
 უმთ თუნიერ შემრწუნებისა. გარნა კეთილმსასურნო
 მსმენელნო, რათამცა თუთოეული ჩუტნი განი ყო-
 ველთათუხ საშინელსა სასესა სიკუდილისასა განგ-
 როს ჭ ბნელი იგი საფლავი არა ეგვენბოდეს,
 ესრეთ საშინლად, ვისილთთ კურთხევიითა მალა
 ყოვლად უსამღუდელოოესისა მწუემს მთავრისათა
 თუ ვითარნი უკუტ ღონის მიებანი სასმარ არიან

აქუნდეს ქრისტიანეთა ზირის ზირ საძინელებათა
მათ სიკუდილისათა.

ზირგელად რათამცა ალესრულოვს კაცი მუ-
დობით, სასმარ არს მისთავს აქუნდეს სიძარბო
შე უბიწოება, რამეთუ ყაჟსაცა ცხოვრებისსა ფრი-
ად შიძე არს. ოდეს სწიღისი ცხადად წარმოგვიდ-
გენს, სსუათა ჩუქნ მიერ ქმნულსა ბოროტსა,
გარნა ესე ყაჟსა სიკუდილისასა ას გნის უშიძეს
არს, რაყაჟს სწიღისი იქმნების უწმადეს ზე უც-
ხოველეს, მაშინ ბნელდების მსკედელობა ზე ეძი-
ებს განსასვენებელსა. ჰსაჟეთ ზე ისილეთ, ვითარი
უკუქ იქნების განსასვენებელიესე, რაყაჟს ერთბამად
წარმოუდგებთან კაცსა ნაყოფნი ფიცსელობისა ზე
სიბოროტისა მისისანი! ზე არა ესე არსა იგი ს-
ძინელნი ოცნებანი, რომელთა მიერცა სძირად
იჯანჯვან კაცნი ყაჟსა სიკუდილისასა? ჩუქნ ამას
გგონებთ ზე გუბნობთ გნებულებად სსე-
ულისა. გარნა სსეული არა სრულებით ბრალე-
ულ არს; რამეთუ სსუამცა რამდე გუქნსმა ჩუქნ
ლუთისა შიძართ განსვენებულისა ამა მუფთისაგან.
უკეთუმცა არა იერს შქაქობოლ ენა მისი ს-
კრველოთაგან სიკუდილისათა, ზე უკეთუ აქუნდა
ელშიფება უბნობად, მაშინ გამოგვიცხადებდაცა
განსაკრვებელსა გემშარიცებასა. სსეულით იგნ-

ბოდან მართალნიცა. ვარნა სული მათი განვი-
 ღოდა ზე ისწრადღა უფლისა, მიმართ მძუღობით,
 მით, რამეთუ ჰსწსოვრებდენ იგინი უფლისა თანა
 მძუღობასა შინა. სზნიდისი მათი იყო რა მარადის
 ამძუღობით ამძუღებდა ზე განუსვენებდა სსეულსაცა
 მათსა. სოლო სული თავისუფალი სიმძიმეთაცან
 ცოდვათსა ამალღებოდა ქუჭყანით ზე აღფრინდებ-
 ბოდა ცად მიმართ; რამეთუ ვითარცა იქნების
 ცსოვრება ვაცისა, ვგრეთუჭ სიკუდილიცა მისი.
 მეორე ღონის მიება წინაღმდეგ საშინელებათა
 სიკუდილისათა, არს სიყვარული ღუთისა. რამეთუ
 ვითარცა მე, რომელსა ფრიად უყვარს მამა თუ-
 სი ზე განძობრებულ არს მისგან მრავალსა ყაშსა,
 ვანემზადების იცვროთოს ყოველივე სიმნელე მი-
 რათუ იქცეს სასლს შინა მამისა თუსისსა; იგი
 არა მისედავს არცა მძუნვარებასა ღელვათა ზღუ-
 სათა, არცა სიმაღლესა მათათსა ზე არცა სსუათა
 ზე სსუათა საშიშროებათა; ვგრეთვე ვისაცა უყვარს
 ღმერთი, სისარულით ისწრადვის საფლავად, არა
 მისედავს არცა იწროებასა ზე არცა სიმნელესა
 მისსა, ვინადგან უწყის, რომელ ესე არს მსო-
 ლო ზე ცემშარიტი ვსა, რომლითაცა მიიქცევის
 სასლად მამისა თუსისა. ვაცისა, მისთუსს,
 რომელი არა შეიყვარებს მამასა ზეციურსა ზე

არცა მსგავსად ურძისა შემსებელს გულსა
 თვისსა მემამულობისა მიმართ ზეჯიურისა, განსლვა
 სოფლისა ამისგან სსუესა უცსოსა სოფელსა შინა,
 იქნების საშინელ ზ მესამოწუნებელ; ვინააღვან
 ვითარ უკუტ გამოსცხადეს იგი წინაშე ლუთისა,
 რომელსაცა ყოველსავე ცხოვრებასა შინა
 თვისსა ანუ დაუგაწეების ზ ანუ განურისნების იგი
 კაცი ესრეთი მსგავს არს შინისა მის, რომელიცა
 იფლტოდის რა უფლისაგან თვისისა, იქმნეს შენა
 ყრობილ ზ მოიქცეს იმულებით უფლისავე მიმართ
 თვისისა. გიცეუ: კაცსა ამას არცაღა თვალთა შედ
 გმად მალუქს მას ზედა, თვნიერ შიშისა ზ ძო
 წოლისა.

მესამე საბულოთა წინააღმდეგ საშინელისა მის
 სიკუდილისა, არს აღესება სულისა წმინდისა. ნუ
 ჯარება ესე, მსმენებოთ თვნიერ ჭირვისა ვქნე
 ბოდის თვათეულსა ჩუწნეგანსა, დაღაცათუ ჩუწნ
 თვთ თავით თვისით არა მოგაკლულებოდეთ მას, შით
 რამეთუ მაღლი სულისა წმინდისა მოფიციების
 თვთოფეულსა ჩუწნეგანსა. ზედა თვთ დასაწყისსავე
 შინა ჩუწნისა ასლისა სულიერისა ცხოვრებისა,
 ესე იგი ეჟამს საიდუმლოსა ნათლის ლებისასა, ზ
 ვერეთვე ეჟამს შირონის უცხებისასა, ჩუწნ სილვად
 აღვიბეცებთ ბეჭდიითა სულისა წმინდისათა.

ერთ სასედეგე ჩუწნ ეოველთა ქრისტოიანეთა შორის
 ჰყეეს სული წმინდა ჭ ამისთვს ჩუწნ გვექონანცა
 შრავალნი ღონისძიებანი ჭ საშუალობანი წინააღ-
 მდეგ საშინელებათა სიკუდილისათა, ვარნა კვალა-
 დცა ვსპრწით ჭ გვეშინის სიკუდილისა, ესე
 მისთვს, რომელ თვნიერ საცხებულისა კეთილთა
 ჰაზრთა, ჭ საქმეთასა ცუცხლი სულისა წმინდისა
 მისი დაშტებას ჩუწნ შორის შობარობისაგან ვნე-
 ბულებათასა, ჭ ბეჭედი ცხოვრებისა ბნელდების
 ჭ წარისოცების სულსა შინა ჩუწნსა ღელვარე-
 ბათა მიერ ზღვსა მის შეწამულისათა, მით რამე-
 თუ ჩუწნ აღვივსენით სულითა ამის სოფლისათა,
 რომელიცა განგრძობასა შინა ცხოვრებისა ჩუწნი-
 სსა, სშირად იქცევის თვთ გრივლად ჭ ჩუწნცა
 გვარყეეს ვითარცა მტუწრსა; სოლო ყამსა სიკუ-
 დილისასა უმეტეს განმეინდების ჭ აღმოთადების
 ღნოღვილთა სასნართა სსეულისა ჩუწნისათა, ჭ
 ვაჲ მისდა არს ვინაცა უბუწ ვიდრე მოწმენადმდე
 სიკუდილისა ერხდეს განხსრწნელსა ჭ სრწნადსა
 სულსა შას; რამეთუ კაცისა მის აღმოფშვნეა
 იუოს ჯოჯოხსეთებრი, განგრილდეს რა სული
 სასიკუდინესა ცხედარსა ზედა მღებარისა, განკრ-
 თეს გული მისი ჭ აღირიოს საგანე ცხოვრებისა
 მისისა. დასასრულ თვთ საწმუხნო ღონისძიება,

რომლითაც კაცმან ეანეროს შიშისაგან სიკუდილი-
 სა, არს ცხოველი სარწმუნობა ღუთისა შიშართ.
 ჰ ესრეთ ქრისტოანენო, თუნიერ სარწმუნობისა
 სამნელთ არს ცხოვრება სოფელსა ამასა შინაცა,
 გარნა ასგვის უძნელეს არს უამსა სიკუდილისასა,
 რამეთუ ცხოვრებასა ამას შინა მრავალნი რამე,
 ვითარცა ჩუენ ვეჩვენების, ვეშსურებენ ნაცვ-
 ლად სარწმუნობისა ჰ მიჭტარავენცა მას, გარნა
 უამსა სიკუდილისასა არა რასა ძალუძს მსასუროს
 კაცსა ნაცვლად შისსა, რამეთუ უამსა ამას ნუ
 უკუტ კაცი მოსავ ექმნეს თავსა თუსსა, გინა
 მამაცობასა, გინა სიბრძნესა თუსსა, ჰ ანუ თუთ
 სათნობასაცა თუსსა? მუნ ჩუენ განექარდებით
 სოფლისათს ჰ სოფელი ჩუენთს; მუნ წარმოდ-
 ენა სოფლისა არს საშინელი განკითხვა ჰ მსჯავ-
 რი თუთოეულისათს, ჰ ამისთს სსმარ არს შე-
 წვენა ზეციური, ეოვლისა შემძლებელი, ჰ სს-
 მარ არს მუნ არაოდენ შუამდგომელი, არცა ან-
 ელოზნი, არამედ თუთ უფალი. გინათგან სსველ-
 სა ოდენ შისსა ერჩიან ცანი ჰ ქუჭყანა, ჰ
 სმარწიან წინაძე შისსა ჯოჯოხეთი ჰ ეოველნივე
 სულნი ჯოჯოხეთისანი. ჰ ამისთს ცხოველითა
 სარწმუნობითა უფლისათა განგლით საშინელსა
 უფრსკულსა სრწნილებისასა ჰ თუნიერ ბორკილისა

მივეწიფებითთ ქათვისუფლებასა შულთა თანა ღუთი-
 სითა. მიუჯიღებლობითსა სტვიროებასა ღუთისა
 მიმართ სარწმუნოებისსა, აჟამს სიკუდილისასა,
 მბუჭნიერად განგუკადებს წმიდა ეპკლესია ჩუჭ-
 ნი, მიუბურობს რა ღუთისა გელთა შინა განსკუ-
 ნებულისათა. — გარნა ქრ. სტუანო! რათამცა ღუთისა
 მის აქუნდეს შალი მოქმედებად ჩუჭნა შე-
 წვენსა, აჟამს სიკუდილისა ჩუჭნისსა, ღერ არს
 რათამცა მოქმედებდეს იგი ჩუჭნ შორის, აჟამს-
 ცა ჩუჭნისა ცხოვრებისსა. ჭ აღმოფსვირდეს
 ცოდვითა ჩუჭნთა. ღუთი ნყრობილი გელთა შინა
 შესვენებულისათა დაშებეს საულაკსა შინა, ჭ
 მიუცემის მისთანა სრწნილებასა. სოლო სკლისა-
 თანა აღვალს ღუთი იგი, რომელთცა ცხოვრე-
 ბასა ამის შინა შაუთსნავს მის თაფისა თვისსა-
 თუს; ღუთი ესე არა განხრწნების მწასა შინა,
 არამედ მისთანა სული წარსდგების რა აჟამს
 მსოფლიოსა განკითხვასა, ექნების მის იგი
 შემამკობულოდ უკუნიმდე. აჟამ ქრისტეს მოყვა-
 რნიო მსმენელო! იგი სარდლონი სკლისანი,
 რომელნიცა შემდგომ საფლავსა, კაცისა ნეცად
 მიუყენებად თანამდებ არიან; ჭ გინადვან დღეს
 ანუ სვალე ჩუჭნთუსცა მოიწვიის განწყობული
 აჟამ იგი, ჭ ჩუჭნცა მსგავსად ღუთიგ მსვენე-

ბულისა ამის დაგიდებით ბნელსა საფლავსა ჭ
 გრილსა; ამისთვის ჩუქნცა თანა ვკამს ვსცხოვრე-
 ბდეთ ესრეთ, ვითარცა ითხოვს დიდი ჭ ნეტარი
 წინათ დანიშნულობა ჩუქნი. ჭ მიგაქცევდეთ
 მსგავსებასა ჩუქნსა უსპირეს ცად მიძაით, სადაცა
 არს მამეულობა ჭ საგანე ჩუქნი. დრო არს ასწა-
 რეწი სობოლისა ჩუქნისა მსარესა შინა სუბუენოსა,
 სოლო კეთილნი ამის სოფლისანი არა არიან ნე-
 ცარებანი, არამედ სასიამოვნონი ბორცენი ვცნასა
 ზედა ცხოვრებისასა, რომელთა ზედცა განვისვე-
 ნებთ ჩუქნი, ვითარცა მოგზაური ამის სოფლისა-
 მაშვრალი ჭ უკრით მძიმე ჭ მით უმეტეს მსნედ
 ჭ გუოს მოდებინედ გრბით ადვილსა ჩუქნსა
 მამეულობისასა. დასასრულ არა უკუჭ ვიცუოდე
 შენდამო მწყემთ მთავართ ჩუქნო, რომელი გან-
 სვალ ჩუქნეანს! შეკთხნათ შენდა გვრვუნსა ქე-
 ბისასა, ვარნა თავსა, რომელსა განლევს საჭურ-
 გელი სიკუდილისა, არა მალუმს ცვროთა მისი.
 განვატყვადებთ ყოველთავე ქუჭლის საქმიეთა შესა-
 ბამთა მწყემს მთავარისათა, ვარნა ამას გერლარა
 ისმენენ ყურნი შენნი მდებარენი მიწასა შინა,
 რომელთაცა შეპერა ვერცლა ქუთილსა მალუმს
 ალემართავთ ზატივად შენდა რგალსა, ვინა მართარი-
 ლოსა, ვარნა სიმძიმესა შინა ამისსა, მოუძღვრადე

101
 1425

ბიან ძვალნი მრავლობანი, რომელნიცა ბუნებაჲს
 მძვითა მიძეოვრებითა მიიზიდა და ზღაღ
 სვენებად. ზ რაღა უკუშ ესთქუათ შენდა გან-
 სვენებულთ მეუფეთ! აჲ ისრა შენ აღასრულეთ
 მძვობით მოცხაურობა შენი ზ ვგლამნიღება ზ
 სისენებე საფლისა ამის, ამიერიოცნ არღარა შეს-
 ძრავნ სულსა შენსა, რამეთუ შენ განვლეთ ადვი-
 ლი ვოდებისა, ზ დეკუდრე შეჯიურისა ქალაქსა
 შინა ზ ესრეთ განსვენეთ მწუჟს მთავარო ხუჭნო
 ვიდრედის არა ვესმას შენ კმა ანეგლოზისა, ზ
 ვიდრედის არა განვლუმოს შენ გრძელუქმიერისა
 მილასიგან საყვირძან ლუიისამან, ოდესცა ვიგუ-
 ლების შენ ერთ სასიეთა შენთა თანა მიგებებად
 სძისა შეჯიურისა, ზ აქ თქუცხვცა საყვარელხო
 საშესონო! მოგვით ამბორებად უგანასკელითა
 ამბორყოფითა განვიღებულთა კელთა მწუჟს
 მთავრისა ხუჭნისათა, ვეამბორნეთ ზ დავუენეთ კვა-
 ლად მისთანა, რომელსა განვემორებით ამიერიოცან
 მრავალსა უამსა. ამინ.

გ. დიდებულნივე.

ჩამორჩობილი.

მოხსრობა.

დანიაში ყოველთჳს იყვნენ სასწულოგანნი ექი-
შნი. ოც ზ სუთის წლის წინეთ საკურველის ზ
თუაქმის შეუძლებელისა შემოსევებისა დოკლორ
სტუენსისა, რომელსე მამინ ლანარაკობდენ შთელ
ეკრობაში, იყო დახის კარსეჲ ექიში ითანე ტე-
ლოი, რომელი აღესებულ იყო თავის თანაქედ-
როებთა ოქროთი ზ სახეჭებთა, მის ჩინებული
წაიძაგებისათჳს ზ გამოჩინებდისათჳს ექიმობაში.

ესლა ჩუჭს შეგვიძლიან გიფქოთ რომ ეს
ქება ვადიდებული იყო, მაგრამ ის ამტკუნებს
რომ უწინდელნი მოდგმანი უმეტესად მადლობე-
ლნი იყვნენ. ესლა ჩუჭს არ დაუყარებთ სიგვა-
სე სწავლულებთ ზ შთა გამოჩინას ეგელსეჲ მო-
გიოსნოვთ დასამკარებლებს, მამიბეი სისარულით

უფროდნენ ეველას ზღვებდნენ ცულის სიმ-
დიდრითა ზე პატრიისცემითა, უმცირესის გამოჩენი-
ს.თვს სწავლაში.

ამ ხაირათ დიდება ცულისა განთქმულ იყო
მთელს ქუჭყანაზედ, შფარველობა კოროლის სა-
სლისა ძლიერ ესმარებოდა მის სასელოვნებას. სსუა
ეგროპიის ფაკულტეტები, რომელნიც სისარულით
დაარქმევდენ მას შარლატანს, იყვებენ გაჩუმებულ-
ნი, ზე ვერ შეეძლოთ მისი მაცება რადეც უეუ-
რებდნენ პატრიისცემას ზე მინდობილებას მისდამი
პრინციბთა ზე სასელოვანთა დიდკაცთა. ისინი ერთ-
მანეთის უწინ აქებდენ მას ზე უგზენიდნენ მას
სწავლულ დიანლომებს. ამისგამო დოკტორი ცუ-
ლი ესრეთ ვსაელოვანდა, რომ ვისაც ის სწამ-
ლობდა ის თავის თავს ბედნიერად ითვლიდა თუ-
ვინდ მამკუდარიყო მისიბ წაძლებიისგან. ერთის
სოცევთ ის იყო ვმირი, ორატორი ექიმობისა,
შემოსვეულიყო ვოველივე პატრიისცემითა, რომე-
ლიც აცდუნებდი მას თვის მოუვარებასა ზე ის შე-
აგულიანებდა მას ასულსულ გამოჩენასა.

იმან გამოაჩინა მიაკაღნი სასარებლო სამუა-
ლებანი, მოაჩინდა მკაცსა ფუხის ვანებთუ, რევმა-
ტისმეს — მამატებულ ტრანსპირანთით, ზე ვწ-
მენდდა კაცის არსენაღს, სსუი ზე სსუა მიკსტურებით

რომელთა არქმევდა სსუა ჭ სსუა საკრველ ჭ ბარბაროსებო სასყლეის, ჭ რომელნიც შედგებოდნ ცაცხვს ყვაგილისა, სამეურათი ჭ მოლაქის ნადულებითივან.

რაცინდ რამ ყოფილიყო, დიდებული ის აცარებდა უბედნიერეს სიცოცხლეს. საქეიმო ჭ სამოქალაქო რჩევამ ქალაქი კოპნგელენისა დადგეს სსუათა შორის, რომ ყველა მეუღარი უსასლო ჭ უნათესაო იგრგოვე ყოველნი საღსნი წინათ სიკუდილით დასწილნი მიეცენ დოკტორ ცელაის ანაჯომიის გამოძიებისათჳს, რომელი მაშინ გარგათ არ იყო გამოძიებული. ცელაიმ თუთან ითხოვა ეს, ჭ თუმც არაკის არ იამება ამისთანა საზოგადოებაში ყოფნა, მაგრამ იმას პლიერ უყვარდა გამოძიება კაცის აცებულებისა, იმასკი არ დაემუბდა თუ ვის ეკუთვნოდა ეს მაშინა ჭკვანდ გაკუთვებული. ამ შეთანხმებამ უმეცესათ ვახადიდა საქრათო პაციენცემა მისდაძი. ყოველნი იფვნენ დაუფერებელნი რომ იმან იცის ყოველნივე საიდუბლონი იმა მაშინის; რომ იმას შექმლია არათუ გასწოროს ის როდესაც მოიძლება, არამედ გაასლოს როდესაც სდგება.

კაცის გამოსატყულებას არას დროს არა აქვს სამძლვარნი. კითხაძენ ცელაის სიცოცხლესედა,

სიკუდილზედ, ყველას უნდოდა რომ მას გამოეჩინა, უმაღლესნი საიდუმლონი, რომელნიც ვითომც იცოდა დოკტორმა. ცულომ ჯერ მოძიარებისათვის შესაწიენ კითხვათა, ჭ მერმე გასყოფელად თავის თავის თანა მოქალაქებთან თავის სწავლისა, დაწყო თავის სასლში კითხვა სასოვადო ლექციებისა ანატონშიაზედ, ანტიუებდა ყოველთა ამა ლექციებზე, თუთქმის ქალებსაც, ჭ აჩირებდა ვაცუძას თავის სწავლისა სასალხო ენაზედ. ეს იყო უძეცისი სიდიდე მისის დიდებისა, ხალხის შეკრება იყო უძეკლებელი, მისი ქება გამოუაქსელი, ლექციების წარმატება იყო უძეცეს ყოველს მოლოდინებისა. ცულოი აიყვანეს ჭ კულოთ ატარეს, ყველამ მიაჩნთეს მას ფული ჭ დიდათ ანტივს სცემდნენ.

თუმცა ძლიერი იყო მისი სურვილი სწავლისა, რომელსაც იწყებდა მას რომელიმე საცხოვლო მდგომარეობაში, თუმც თავს დასასძემელი იყო მისი ბედნიერება ჭ წარმატება ყოველივეში, მაჰამ ის იყო ძაცარი, მთელი, მსიარული ჭ მძუღობიანი, ბედი დაულაღველათ უცინოდა მას.

ერთხელ კონენგალენში დასაჯეს სიკუდილით სამნი შეშტოდენი ერთთთ.

ისინი, აგანკობდნენ რა ერთთთ, დისაჯნენ ერთ დღეს. დაყენეს სამნი ასალნი საჩხობელონი,

იყიდეს ახალი თოკები, ხალხი შეიკრიბა, ჭ შემ-
დგომ ყოველთა კანონიერთა მოქმედებათა სამნი-
გე აკასაკები ჩამოეკიდნ ჭაერში. ზოგიერთნი
შესწუსდნ, სხვები თავის ქნევით წავიდნ სს-
ლში.

კანონებნი დაკმაყოფილდნენ, ესლა უნდა დე-
კმაყოფილებინათ დოკტორი ცელაი, რომელსაც
გკუთვნოდა ჩამორჩობილნი.

ისინი ჩამოსსნეს სარჩობილებთაგან ჭ წაულეს
დოკტორას. ის იყო თავის სახლში ჭ იმ წამს
ძლიერ სურდა გამოძიება. მოძინათ დასტოვეს
ჩამორჩობილნი იმ ოთახში, სადაც დოკტორი კი-
თხულობდა თავის ლექციებს ჭ დასტოვეს დოკტო-
რი იმ ნაირ სასწავლებელ შეკრებულებაში.

ერთმან ჩამორჩობილთაგან მაშინვე მიიქცია ყუ-
რადლება დოკტორისა. კარგათ დაწყობილი, ფსარი
ფართო, სასიამოვნო სახით, რომელი არ შეძლილ-
იყო სსველის წამში ისე ჭ იმსახურებდა უმე-
ტეს გამოძიებას ჭ ცელაიმ იმიდგან დაწყო თა-
ვისი პირობები.

—როგორ კარგათ შენსულო ეს უკეთური!
დაიძნა მან პინჯამდა რა მშობს; მისი სორცი
იმ ნაირათ ფეროვანია რომ გონია მის გაცუებულ
მარღებში შინარეობდა სისხლიკესვენა, ისე ვაბე-

როლა როგორც ცოცხალი კაცია. მე ამას ვაგ-
ჭერი ჩემს ნესტარით, ვნახო რა იქნება...

იმან აილო თავისი ნესტარი, გასტრია ენა ზ
თავისთვის ლანარაკობდა:

— იქნება მე შოუხდომელათ ვაგჭრის არცე-
სია? თიდი უბედურებაკი არ იქნება, ამიტომ რომ
ჩამოარხოზილნი ამისათვის არწყურებთან. რა იქნება!
არაფერი, სისხლი მაინც არ ვაშოუვა... მე სუ-
ლელური ფიქრი მომივიდა...

დაკვტორი ცოცხათი დაფიქრდა უმრავ შიორ-
ზედ, მაგრამ მე-მე იმან ისევ დაიწყო ლანარაკია.

— რა უყო მე ამ შიორსა? ოჰ!... მე და-
წირდი აქეთს აკადემიას თსწულებას, ასორციელ
ფსინოლოგიურ თსწომობაზედ კაცის გულისა. »
ღ ამისთვის მე უნდა ვაგშინჯო გული ამა უბე-
თურისა... ამა თუ ამასი გული იქნება მსგავსი
კეთილკაცის გულისა... ამაში მე დაწმუნებული
ვარ, ბუნება აკეთებს ყველა კაცებს ერთ გვართ
ღ-მერმე კაცები თთან ცდილობენ რომ განს-
სგაგებულნი იყვნენ ერთ ერთმანეთიდგან...

შემდგომ ამისა უკლიამ დაიწყო მებნა თავისის
კელსაწეობისა.

— ოჰ! ოქუა მან დაიკრა რა თავზედ კელი,
ჩემი კელსაწეო არის ჩემ საწოლ თთანში, რო-

შელი მე დაუტოვე ისინი გუშინ მასოლებს რომ
ვისჯრიდი.

ისინი აქ უნდა მოვივინო. შემდგომ ამისა
ის წავიდა კელსაწუის მოსაგანათ.

მამის მოსდა სკურველი ჭ მოულოდინებელი
შემთხვევა. ცივიმის კანკალი დაიწყო ცანმა, და-
სასკელოს კაცისა ვითარმა შეუნიშნავა ძალამ გას-
წია ძაელი ცანი მისი. ყოველივე მისი მწვე-
რები გაიჭიმენ. სისსლი გამოვიდა კამკამით ჭ
შკუდარის. გაჭრილმა მარლვამ გამოაჩინა
თავის სიუოცსლის ძალი: ჩამორჩობილმა ასწია
წეით ორივე სკულები როგორც კაცმა, რომელი
სწოდებოდა ჭ ამთქნარებს. ერთი მრქალი სმა
გამოვიდა მის გულიდან. შკუდარმა ცკბილად
ამოიოსრა, მერძე თვალი ასვნი, ადვი ჭ დაქდა,
რა სკოლსეედ დაიწყო გამოძიებლობით მისედე-
სედეა. შესედეულობა არ იყო ძალიან შესაქცეველი.
მის გვერდით იყვნენ ორნი მისნი ამხანაგნი. ამავე
სკოლსეთ, რომელიც ახნდათ ნაშნები უწინდელთა
კაცის გაჭრათა.

ჩამორჩობილმა კიდევ დაიწყო კანკალი ჭ
კბილების ცხცასი. მაგრამ ის ისევ ისე დებოდა
ღ უნდადა წარსულის ცახსენება. დიდხანს მისი
შესხიერება უარს უყოფდა მას, მაგრამ ბოლოს

იძნ უოველოვე ეოსსენა ჭ წამოიძსა.

— შე ცოცხალი ვარ!...

ეს სოცეუო რომ სოქეო იძან, სისარულით წამოძსა სცოლდკან, დაიწეო სცომა ჭ შერძე დედა დოკტორის კრესლაში.

შეძდვომ წამის ეანზრასსა იძან იფიქრა რომ როგორც ცოცხალს კაცს იძან აღარ აქუს ნება სიარულისა, მის სსეველის ცანისამოსში ჭ იძისაგან ეამოიეგანა რომ ცოცხალ კაცს უნდა რომელიძე სძეულობა ეანგრძელებისათუს თაეის ასალის სიცოცხლისა.

ამისთუს იძან ვერ ჩამოსსნა მდიდარი აბრეშუმის სალოთი დოკტორისა, რომელიც ეკიდა იქ ლურსმანსედ. ჭ შერძე, შესედა რა მის ევერდში დაკიდებულ თქროს საათს დიდი თქროს შეწკვთ, ჩამოსსნა ჭ ჩამოიკიდა ისიც სძეიროებისათუს, მეორედ მის სოფელში მოსეღისა. თაეისი ასალი ცანისამოსით იძან დაიწეო მოფიქრება ღონისძიებისა ეამოსეღის ამა სსელიდგან, რომელში იეო ამისთანა მიუშიდგელი შეკრებულება, ჭ შსეგვსათ ხუჭულებისა მივიდა ფანფარასთან, უნდოდა რა იქიდგან ჩასეღა, მაგრამ ეს ჩასეღა მლიერ მნელო იეო ჭ იძისთუს იძან მოინდომა თაეისი ბედის ეამოცდა კარებში.

როგორცკი იმან გელი მოკიდა კარს გასაღებათ, მაშინვე პირის პირ შეეყარა ცელაის, რომელი მობრუნდა თავის საწოლ ოთახიდან კელსაწყობათი. ორნივე გახურდნ ჭ ორნივეს ცოცხათ შეეძინდათ. ხამორჩობილმა იგონა რომ იმას მოათხოვენ უსიამოვნო მსხსნასა ხალათზე, ჭ დოკტორი გაკურნებულთ იყო რომ შეუძრები იმ ნაირათ პატრონობენ მის სასლში. შეძღვრმა ერთი წამისა ორივეს გახუმებულებისა, იმათ დაიწიეს ჩქარი ლანარაკი:

—სად მიდისარ შენ უკეთურო?

—წმინდა ჭაერში სულის მოსათქვამათ.

—ჩემი ხალათით?

—თქუენ თუთან იცით რომ კოპენჰაგენში ნებას არ აძლევენ ცოცვლათ სიარულისას.

—მაგრამ სხვს საათის წაღებასაც აძლევენ ნებასა?

—რადგანც მე არა მაქუეს ჩემი საკუთარი დროს შესატყობლათ.

ცელამ მაშინვე შენიშნა რომ ეს უკეთურო გეჯნია ჭ მოსურსებულთათ. ის გონობდა რომ თავისთვს დაუძისებს მოსასმარებლათ იმითი დასჯის სელასლად ავსაკს, ჭ როს მოესმარებდა ის დასჯა ავსაკსედ დოკტორს? მას ქონდა უფრო მე

უი გამოძიებლობა შესცვობელათ იმა საოცარის
გამოჩინებ-სა. სიკუდილი დაზობილთა ზ
ჩამორბობილთა გვასურათ ჯერ იმას არ გა-
მოქმია.

— უნდა ეელი მოვკილოთ ამ უკეთურს, იფი-
ქა იმან ზ გამოვიძიოთ თუ რა გომნობა ჰქონდა
იმას სასწულის დროს ზ შემდგომ იმისა ეს იქნება
დიდი ტიზიოლოგიის ზადანა, იქნება უდიდესი
ღ მსასურება სწავლისათვის, ასალი ნაბიჯი ჩემის
დიდებისა.

ამას რომ ფიქრობდა, ის მივიღა ჩამორბო-
ბილთათ ზ უთხრა მას:

— გაიგონე სეგარელო შევობარო; გინდა რომ
დამეგალო მე დიდი სამსახურიო!

— დიდის გამყოფილებით, თუ თქუქსნი მსრით
დამეგალებთ შაგისთანაგეს, არ მიძუქებთ ჩემს თავს
მართლმსაჯულების ეელში, არ მოიძულებთ რა
სეცომის ჰეირში, ეს მოქმედება მე არ მაქონს
ღ არ მინდა მისი გარეშობა.

— რასაკვრეგელია! წამოიძანა დოკტორმა, სი-
ცოცსლე მენი მე შეკუთვნის, ზ ის აიის ჩემთვის
საჭირო, მე ენირდები მის მენავებს ზ დიკვას რა
გქვა მენ?

— ლაზარე.

— მაშ დაჯექ ჩემო ლაშარე ჭ ვილანარკოთ.
 ის დაჯდა უცერქმონიოთ ჭ დოკტორმა თქვა:

— როგორ გრძნობ შენს თავს? სომ არ გცხე-
 ლა ან არ გცივა?

— არა ბატონო! მე ესლა მალიან კარგათ
 ვარ. —

— მაშ გაიგონე... გასსოვს შენი საათი შენის
 სასჯელისა.

— მალიან კარგათ მასსოვს... მე ძლიერ შე-
 მეშინდა, ჭ ჩემის ჭყარში მოგსაურობამდი, გსე
 იგი როგორც ჩუჭნ ჩუჭნ ენაზედ განბობთ, სა-
 ნამდი მე თავი ვაგუევი ფანჯარაში, მე ვიყავი
 ნასეგრათ მეკუდარი.

— ეს საწყენია, თქვა დოკტორმა. შენი მო-
 გონებანი....

ნუ შეწყუდებით, ისინი მალიან უსადნი ჭ სწო-
 რენი არიან.

— მაშ თქუჭნ შეკიძლიანთ მიაშბოთ დაწვრილვ-
 ბით? ..

— ჩემი მოქმედება?... კარგი, დიდის კმაყო-
 ბილებით, ამიტომ რომ ის მოქმედება იყო ჩე-
 მთვს კმაყოფილება მოულოდინებულთა.

— შენ ანობ კმაყოფილება?

— უდიდესი, დამისა ბანთიჯმა. წარმოიდგინეო

საეკარგო დოკტორო, დოკტორს ვიწოდებთ
 თქვენ ამიტომ რომ, თქვენ კელსწეობიდან
 სხანს, წარმოიდგინეთ... იმ წამში როდესაც მო-
 ვიდენ ჩემ წასაყვანათ სასჯელსად, მე შეძინა, ჭ
 დამესიზმრა რომ ვითომც მე წარმემართა უმძვე-
 ნიერესი საქმე, რომელსა უნდა უზრუნველ ვექ-
 მნე მთელ ჩემ სიცოცხლეში... მე ვიყავი ცა-
 ყოფილი, ბედნიერი, მდიდარი... იმ წამს მე გა-
 ძლავდა საბურობილის ზედამსყვამა... როგორი
 გულძმება? საბურობილის ზედა მსყდველს ჰქონდა
 იმისთანა სასე, რომ მე ჩემებურათ აგანკალი...
 მე არ მესძოდა რას შელანარაკებოდა ის. მე
 პლივს შევტყე რომ ის მე მიგალობს, რომ
 ყოველივე ჩემთვის აღსრულებულა... მე მაინც
 აგდექი, ჩავიჯვ ტანისამოსი, წავყევი ჩემ დამყო-
 ლებს ჭ კვლად გამოვხნდი ღუთის სოფელში,
 უკანასკნელ ვყო გამოთხოვებისათვის. მე მივდი-
 თდი ამჟამად თავი აწეული ამიტომ, რომ ეს იყო
 უკანასკნელი დრამა ჩემის სიცოცხლისა, ჭ მე
 ღირსათ უნდა გამოთავებინა აგასაკის როლი. ცნა-
 ზედ მესძოდა მე სსუა ჭ სსუა მასილი, ზოგი
 სსუებს ვებრალეობდი, თვთქმის იყვნენ იმისთანა
 კაცები, რომელნიც მიცნობდენ მე. ამ კაცებთათვის
 სასჯელი ჩემი იყო სპეციალური ჭ ამასთანავე უფუ-

ლო. ისინი მოვიდნენ საყურებელათ სასიკუდილო ბოძოლსედა, როგორც ისინი შიდას ეკვიდი ბრიცის კა აქში. იმ დღეს ჩუქს სამნი ვიყავით ჭ ესლა მე ვსედავ ამ სტოლსედა რომ ჩუქს აქაც არ ვაგშერებულვართ, როგორც ვანუშთარებლოვ ვიყავით ავანაკობაში, ჯერ ჩემი ამსანაგების რიგი იყო ჭ მე გამოვცადე სამხელთი შმი მე ჭ სამაგელი გრძნობა, უფურები რა იმათ სასჯელსედა რომელსაც მივც მაღე მივიღებდი... დიდხანს კი არ უცდიდი მე ჩემს რიგს. მაყურებლებმა დაიკვილეს, ალახმა ღონიერი სელი შტაცა ბიჭებსედა, მომადრუნა ჭ მიჭინა სელი საუკუნეში, ჩემი კბილები შეიკრენ უკვილისაგან ჭ სიავისაგან. მე ვიგრძენ რომ ჩემი კისერი მაგრათ შამოჭირებულთა თოკით ჭ ფესები ჭყერში ინძრევიან. გარშემოდგან შესმთდა როგორც სალონი ყზროდა ჭ იჯინოდა.

— შენ შეეძლო სმის ვაგონება? კითხა დოკტორმა.

— შესმთდა როგორც შორი სრიალი, მომაკუდავი გამოსმობა მიუგო ჩამორჩობილმან. მე გამაოცა მან რომ მე მაღე არ მოგუკუდი. მე შექონდა ვითარიმე გრძნობა თავის ცნობისა, რომლით შეეძლო მე ვაგება ჭ ვარჩევა ჩემის

მდგომარეობისა. მე მაშინვე მივხვდი რომ ეს მომივიდა ან სსუ-ს ხაირ აგებულებასაგან ჩემის კისერისა, ან რაღაც შეცთობილობასაგან ზალახისა ზარველი ფიქრი არ იყო დასავეურებელი ჭმეორე დაღებულება სწორე იყო. ეს მე შევხ-ხე იმიოივ რომ უეურებდითა სასველსედ ჩემთა ამხანგთა, მე კარგათ შევხიხე რომ თოკი მოუტყურდა მათ კისერსე როგორც რგოლი რომელიც თან ჭ თან ზატარდება, მაშინ როდესაც შოგიერისნი კაცნი აინგევენ თავსა როდესაც მათ ცკრათ კბილები. ამისაგამო მე არ დავირხვე ჭ არც ვავიგულო, მაგრამ კიდევ სულს ვითქმდი.

— მაგრამ ეს იქნებოდა საშინელი ცანჯვა, წამოიძისა დოკტორმან.

— თქუენ სკდებით! შემდგომ ჩოცა რევი-სა ჩემ თავს ჭქონდა საფუძველი ჭ ვითარისე აღტაცებული მდგომარეობაში, რომლისა აღწერა მე არ შემიძლია. მე მეგონა ვითამ ვფუნამდი ჭქერში ჭ გრძნობა ამა ფრინვისა იყო ძლიერ სასიამოვნო ჩემთვის. ჩოცრვოცათ ვითქმდი სულსა ჭ ეს სუნოქუა იყო უდიდისი კამეოფ-ლება. ყოველნი ჩემნი ძაღლები ჭ ნერვები ვა-წიეს როგორც სასიამოვნო მთქნარების დროს. მე მეგონა რომ მე ვიყავ დონიერი, როგორც

ლაში ჭ მხატვ როგორც ჩიტი .. მე წარმომი-
დგნენ განუზომელნი შინდურები, მაყბი, კასკადები
ღ მე ვფრინამდი მათზე როგორც არწივი.

— რა დაგემაართა სარჩობელასიგან რომ ჩამოგ-
სსნეს?

— იმ წაშში ვოგელოვე აღსრულდა ჩემთვის
მე არაფერი არ მესმოდა, ვერც უყურებდი ჭ ვერც
ესუნთქავდი... მე ვაგსდი შორათ, რომელი ვარ-
გოდა მსოლოდ ყორახების გასამღებათ, ან ვა-
მოსავსავგნლათ თქვენს ლაბარაკარიამში. კარვით
კიდევ რომ თქვენს ხსსლი ვამარბავთ... უიმასლოთ
მე სრულობით მოგვადებოდი. ესთა სოცოცსლე
ჩემი თქვენს ვეკუთვნის ჭ თქვენს მლოერ ფოც-
სათ შოიქცვიით თუ კიდევ მიძეკით მე შალა-
ხის გელში. ის მქორწვეერ აღარ შესცდება.

— მოსვენებული იყავი, უთსრა დოკტორმა,
რომელი ღრმათ დაფიქრებული იყო.

ლასარე უცდიდა თავის ბედის ვადაწვევას
მოუთმენელობით. ბალოხს დროს დოკტორმა
უთსრა მას:

— მე არა თუ შენ სოცოცსლეს დაგიფიქვებ
შენ, არამედ ბედსაც ვევიწყობ. შენ შემსასურე
მე. მე ჩავაცმევადაცხურამ, გასმევა ვაჭმევა.

— სკამათა, სკამათა!... წამოიძახა ლასარემ.

ამისთვის თავს გიკლავდი მეუღ სიცოცხლეში. მაგ.
რამ უბედურებამ სასიზმარად გამყენა. მიბ-
მწყით რა გეგაკვიო!...

— მაგას შენ მერმე შეუცვობ. ესლა წამოდი,
ფერ რიგანათ უნდა ხედავდა.

კონანგაღწეში ზოლოცა იყო ეჭვანი. დოკ-
ტორ ჯელაის არ უნდოდა რომ მასთან ზოლოცე-
სი ჭქონოდა ლაშარეს ზატონობაზედ, ამიტომ რომ
იყო ზოლოცეს წაგებდა, იმისთვის რომ მართებ-
ლობა შეორეველ არ გამოუშობს ქუჩყენასზედ
იმისთანა კაცებს როგორც ლაშარე. ჯელიმ აფო-
ბინა ზოლოციის დატყუებდა, გამოაცხადა რა რომ
ერთმა სწავლულთათვის ბედნის ქლაქისმან გამო-
უეცანა მას ავათყოფი, რომელიც იმან დაიჯოგა
თავის სასლში. ეს სიცრუეე ეგებოდა დაიჯერა ჭ
იმის გარდაშვიდე ლაშარე არ გამოდიოდა დოკ-
ტორის სასლიდგან, გამოუშვა წვერები ჭ თმა. ერ-
თის სიტყვით ლაშარე აღარ ეგდა თავის თავს.

ორი თვე მალამდა დოკტორი ლაშარეს დაკლე-
ცილ სასლში, შინჯედა მას სსუა ჭ სსუა ნა-
ირათ ჭ იყო იმ შინჯეს მადრიელი. ეს შინჯეა იყო
ლაშარეს დაკიდება, მაგრამ რაც შეიძლებოდა
უფროსი მოძისილები, მხოლოდ მიჭიოლოგი-
ურის გრძნობათა შესანიშნავი. ლაშარე ყოველ-

თვს ამტკიცებდა რომ გრძობანი ესენი ძალიან
სასიამოვნო არიან, ჭ სულის მდგომა ყოფა აღჯა-
ტებულიაო. ეს პირობები განგოდებოდადნენ ან
სუოს ან ექვს მინუტს, ლაზარესკი ძლიერ ია-
მებოდა, ამიტომ რომ მათში დიდ ქიარს ილე-
ბდა. —

ცულიმ იმ ხაირ შინჯვაში ძლიერ ეკჩვა ჭ
სწავლაში დიდა წაიძაგა. ამას იქამდე მიაწია
რომ გაწევი ბაწით რამეკლსკე მამასოვილი
იყო ბაძა დავიდებდა ლაზარეს ჭ უმეგლიდა მას
დაკრუფადან(?) ცული ღრმით დაკურდებოდა ყო-
ველივეს განძივას დახობილისას, როგორც ექო-
შობისა აგრეთვე ჭიხილოლოციის მსრთ, ჭ იმდე-
ნით ჩაღმაკდა იმა მენიძენებში რომ არაიუ და-
წესს ჩიგილი მის გულ აგდებზედ აკათ შეუფ-
ლებთაგან, მეგრამ დიწესს ლაზარეს რომ იხ
კუდიანობს, დაწესედაგა რა თვის ცოუ აკათიყო-
ფით.

ეს უკნასკნული მწიქება ძლიერ ძნელი იყო
იმ დროში, ამიტომ ცულიმ თქმცა სმა დიდი ჭქინდა
კოროლის კარსკე მაგრამ არხია კაპიტელენის
დაჯოგება.

ეს გარდასასლება არფერს არ ნიშნებდა იმისთანა
კაცისათვის რომლის ქება ძაფელს ქეჭყანსკედ არის

ვასული. ცელაის ყოველგან მიიღებდნ დიდს სისარულით.

რასაკვრველია რომ ცელაიმ თან წაიყვანა ლა-
შარე, როძელი ვასდა არათუ მის მინდობილ
კაცთა, მაგრამ მის მეგობრათ.

ცელაის მოგსაურობა წმიდა ტრიუმფი იყო.
დერმანიაში, გოლანდიაში ჭ ფრანკიაში ცელაის
მიიღებდნ როგორც კაცს, როძელმან თავისი
სოკოცსლყე შესწირა ასალთა ჭ სასარყებლთა
გამოხყნათა. ის ყველეგნ სელასღად ჩაძოკიდებ-
და ლაშარეს ჭ ყველას უკვრდა მოთხრობა ამ
კაცისა ჭ ასსნანი დოკტორისა.

ბალოს დროს ცელაი ანგლიაში მივიდა. იქ
მსოლოდ ნასა იმან ნამდული თანაშემწეობა, ჭ
თან აგრძნო ყოველთა ცანალებულთა კაცთა. იქ
ყოველი კაცი გამომსიყბულია ჭ სწავლულია.

ლონდონში ლორდები არ იყვნეს კმაყოფილნი
მით, რომ ლაშარეს პიობებზედ უცქიდნენ, ჭ
მლიერ ბევრს ფულს ამღევდენ ცელაის ლექცი-
ბის სმენისათვის. მაგრამ იქ ყოველთვს არან
იმისთანა კაცები, როძელთაც უნდათ ყოველივე
თვთან გამოსცადონ ჭ გაიგონ. ამისაგამო იქ
შრაველმა მოიხასოვეს რომ ლაშარეს თავისი ად-
გილი დაეთმო მათთვის. წარმატება რასაკვრველია

უქცესი ბრწენვალე იყო ამიერი რომ ეველას
უნდოდა თავის მოისრობაში, გრძნობასედ ხამორ-
ხობის დროს, ეგობინებია სსკებთათჳს. დიდება ჭ
სიძდიდრე დოკტორისა ეოველ დღეს მაცულობ-
დენ.

ჩუქს ეიელანი ქუჭყანასედ სიძდიდრეს ვე-
ძებთ... რისათჳს? ჩუქს სიკოცსლეში უსრუნ-
ველობისათჳს, ოქსის მამანი თავის ძულების
გარდასცემლათ ჭ მათი ბედნიერებისათჳს. დოკტორ
ცელაიმ იშოყნა უშველებელი სიძდიდრე ჭ ესლა
დაფიქრდა: რისათჳს ან ვისათჳს? იმას არც ცალი
ჭეყუკდა, არც ძული ეოლია, არც ნაოესაგი ვინმე
ჭეყას. თუთან იმას უსრუნველათ ძეუძლია გამ-
ლება ათასის წლისა. თავის სწავლიდგან იმან
იკოდა რომ ძეძლები სიკუძილი ეოველ დღეს,
ეოველ საათში მოულოდინებულათ ჭ ამისათჳს
იმან ფიქრე დაიწყო თუ ვის დარჩება იმოცენა
მისი სიძდიდრე.

ჟერ იმან მოიგონა გამოცსადება მიელს ქუჭ-
ყანასედ რომ ის დაუცოვებს თავის სიძდიდრეს
იმ სწავლულს, ვინც გამოაჩენს საძუგალოებას
გაცოცსლებისათჳს კაცებთა სეცეოდ მოძედართა?
სსუა ჭ სსუა საძეალოებთ, ჭ არა როგორც
ცელაი მარცო ხამორხობილთა. მალეკი მისედა

რომ იმისთანა გამოჩენამდის შეიძლება რომ მის სიძლიერე არავის არ დაჩხეს, ჭ თუ ვინმეკი გამოაჩენს იმისთანა სპუკალობას მიიღებს პრივილეგიას, რომელიც მას შეეცს შეუტანს მინამ ცულის სიძლიერე.

შერე იფიქრა იმან დაცვაებინა თავისი სიძლიერე ანდერძით შეუძლებელ კაცს მით რომ იმას მიეცა შემწობა ლიცენზირებათაჲს ჭ კელოსნებთათჲს. მაგრამ ეს ფიქრიც ძალიე დასტოვავ, ამიერემ რომ ერძნობდა დიდკაცებთან პირობის ქონის სიმნუეს.

ბოლოს დროს უეცარმა ფიქრმა განანათლა მისი გონება. ის შეორეს ემებდა იმას ვინც კელ ქეშქმ ყავდა. ვის უნდა მისცეს თავის სიძლიერე თუ არა იმას, ვინც მოესმარა მის შეკრებაში.

ერთვეელ დაუმსა ლაზარეს ჭ გამოუცხადა თავისი განსწარება, საწყელი ლაზარე აღტაცებაში იყო. როდესაც ის იღვა დოკტორთან სხანდა რომ იმან დასტოვა ყოველივე უსაზოგადონი ფიქრნი, რომელინი მას სძირათ აჩხუბებდენ (მსაყულებთან) სასამართლოსთან.

ლაზარეს ცრემლი მოუვიდა დოკტორის მარწყალებიან. ის ეუბნებოდა დოკტორს რომ ღირსი არ არის ამისთანა მოწყალებისა. ამასედ

ჯვლიმ (რომელი ხუმთ ვსოქვათ მედიციანამ ჭ
ფოლოსოქია შკუიდან შექალეს) მიუგო მას:

— ხეწნ ბეღში არ არის შექმოსევეა. სწავლამ
გამოვეარხია ხეწნ ორლანათ მშუწნიერისა გამო-
ხენისა. უხუმთ შენ დიდისანია მკუდარი იქნე-
ბოდი ჭ უშენთ მე ვერ გამოვანხენდი დარხო-
ბილგების ჯეორიას ჭ ვრძნობასა იმა სიკუდილის
დროს. რასაც ესლა მე შენ ვამლეგ უმეცეს ნაწი-
ლი შენგან არის ნამოვაროამის შემდეგომ ერთეუ-
ლება ჭ მინდობილება ლაზარესი ვანძლიერდენ.

ჯვლია ვნაგრძლებდა წრობებს ხამორჩობი-
ლისას არა თუ მსოლოდ ლაზარესედ ჭ მოეკა-
რებასედ ასათთა ვრძნობათა შაგრამ სსუა ჭ სსუა
ვეარი ცხოვრებასედ იმავე წარმაცებით.

ბოლოს დროს დოკტორმა მოინდომა თავის
თავსედ გამოცდა იმა ჯეორიისა რომელი იცოდა
მსოლოდ მოთხრობათაგან ვარეშე ჭ უმეცეს ნა-
წილათ უსწავლელ კაცთაგან. ასიამოვნებდა რა
სსუათა თავის თავსედაცკი უნდა ეფიქრებინა.

ჯვლიმ დაუძასა ლაზარეს ჭ აუხსნა მას თავის
ფიქრი.

— მშუწნიერია! წამოიძასა ლაზარემ. მერე
თქუწნ უმეცეს სწავლით ჭ ნათლათ ასხნით იმ
სწავლას. ეგელანი უფრო დავიჯერებენ თქუწნ

როდესაც შეივსება რამ თქვენს თვან ხამოე-
კიდეთ.

— მაგრამ ვასთავდეს ლაშარე რომ სუი მი-
ნუცსედ მეტი არ იყოს...

მოსვენებული იყავით... ეს საქმე მე ესლას
შეწაოთ გივცი. მე შემძლია ცომოქმედო თქვენს-
ზე უკეთესათ. მე ვაფიცებ თქვენს უმტარეს
წოდებს ვასთავებლად ბარჯსე უწინ.

შემსადება ვრძელი არ იყო. საქმე ძალიან
სეცნობი იყო, დოკტორმა უბძანა მასამასურეს
რომ მის სასლში ათავინ არ შემოვიდეს ჭ თუ-
თან შეივანა ლაშარე თავის კაბინეტში ჭ ვაღ-
მოიკლითა კარი.

დაიწეს წილობა.

როდესაც ლაშარემ დაინახა ხამოკიდებული
დოკტორი, მის ძარღვებში გაისინა კანკალმა...
რისგან იყო ეს? ამას ხეცხნ შემდგომ შევიტ-
ყობთ.

მაგრამ შესედა რა ცვლიაის, რომელიც რაღაც
ნაირათ ანიშნებდა მას, იმან უახსია მას:

მლიერ მადლობელი იქნებით, ნუ შეწყობდებით.

ლაშარემ დაუწყო ეურება დოკტორს ისე რომ
არ მოაშორებდა მას თვალებს. ყოველნივე მო-
ქმედებანი იფენენ ისე როგორც იყო აღწერილი

ცელას ცეცხლში. რამდენიმე ამბოხსენებამ შეა-
ნიშვნეს რომ სიკუდილი სიცოცხლეს ებრძო-
ლოს. ესლა ლასარეს უნდა ეშველებინა ამ ბრ-
ძოლისათვის, ამიტომ რომ უძისოთ ის ბრძოლას
სიკუდილით გათავებოდა, იმას უნდა ჩაესუნთქუ-
ნო დოკტორისთვის სული, ჯ სან ჯ სან ესინიხებინა
სელების ჯ ფეხების გულში, მაგრამ ლასარე
ჩაღვრას ფიქრობდა ჯ სრულებით დაეიწყედა ეს
საშველებელნი საშეალობანი. ლასარეს ეგონა
რომ დოკტორი იძისთანა ბედნიერია იმა გრძნო-
ბით რომ იმას არ უნდოდა მათი შეშლა. სეკუნ-
დები ჯ მიწუცები გადაიღვენ ჯ ლასარე არ ინძა-
რეოდა თავისი ადგილიდან.

რა დაემართა მას?

შემდგომ ერთის საათისა იმან შესედა რომ
დოკტორი თავისი დროებით სიამოვნებისაგან
გადავიდა საუკუნე ნუტარებაში.

მაშინ ლასარემ გააღო დოკტორის კოლოფი
ჯ ამოიღო იმისგან ანდერძი, რომლით ის იყო
დანიშნული შემკვდრეთ დოკტორის სიმდიდრეთა.

ანდერძით ის წავიდა ნოტარიუსთან, სადაც ჩაა-
წერიდა ანდერძი ჯ მერმე პალატაში გამოაცხადა
თავისი ნებრივი სიკუდილი დოკტორ ცელასა.

კანსტანტლი წავიდა დოკტორის სსტში ჯ ნასა

ის იმავე ხამაკიდებულ მდუღარობაში, დამოწ-
მა რომ მისი სიკუდილი არ ყოფილა ძალღბ-
რივი, ზ მხოლოდ ნება დოკტორისა იყო მი-
სესხად მისისა სიკუდილისა, აქტად ყოველივე
ოთასები ზ კოლოფები დოკტორისა.

ლასარემ გამოაცხადა რომ ეს საქალობა არ
იყო სტიქიო ამიგომ რომ მის მეტი შემკვდრე
ცელით არაკან არ დაუტოვებია.

იმ დროს მოვიდა ნოტარიუსი, რომელიც
კოსტატის მეზნის დროს შეეცყო რომ ის ცე-
ლის სსლშიათ. ნოტარიუსმა მისცა კოსტატს
ანდემი ზ წაიყვანა ის ცალკე ფანჯარასთან, იქ
იმ ორმა მოიღწიათაქეს ზ კოსტატმა შემდგომთ
წაკითხვისა ანდემის თავი გაიქნია ზ დუძასა
ოთასში ორს მცველებს, დაანახვა მათ ლასარე ზ
უთხრა.

—წაიყვანეთ ეს უფალი საწყრობილემი.

—მე?... რისთვის? . სთქუა განკურნებულმან
ზ შემსწებულმა ლასარემ.

—ანდემში სწერია ისჯორია თქუქნის ვაც-
ნობისა დოკტორთან. თქუქნ სართ აგზაკი, თო-
კითღარ გამოქვეული, ზ ხუქნ გავსავნით თქუქნ
კონგვალენში.

ლასარემ თავი დაღუნა.

—ეს ძალიან დიდი სისუყოლე!... თქუა იმან, რაღასთუხს მაცოდვილებდი შე. . სწულს დოკტორის შექმლო კიდეც რომ ევოცსლო. თქუქსნ ხუ გაიორქებით ხემს გავსავნს, მეონია ლონდონშიაც არის თაკები... გიცხადებთ თქუქსნ რომ შე გასლავარ დოკტორის შექუელე.

—ამ შემთხვევაში თქუქსნაუხს სჯირო არ არის იმ სიძორესეჟ წსულა, თქუქსნ აქც შიილქბთ იმისას რაც თქუქსნ გურეებათ.

ერთის გუონს შექდგომ ლანარე ხამოკიდბულ-იერ ლონდონში. პლახსკი არ შექმლია თაფისი ქელობა. (*)

ნიკორლორზ ნიკორლობე.

ქ. ქუთაისს.
11 აგვისტოს 1890 წ.

ეს მოთხრობა ნათარგმნია ალლოუ'ცაიციით 1860 წ

(*) ეს მოთხრობა დაბეჭდილი სუტუაი სიტუეუ'დ. რედ.

თ. აღიქსანდრე ჭავჭავაძე

„Его стиховъ плѣнительная сладость
„Продеть вѣковъ завистливую даль.“

ბუშკინი.

მისი ლექსი სუბუქ ფრთათა,
სან მეგლისძი მკჭერინდება,
გულს ხეკერის, გაილაღებს,
მსიარულად ამღერება;

სან ღონდება სან ქალსაგით,
უიმედო სიყვარულით,
სან იფეთქებს ტაბუკსაგით,
მე განდევნის სევდას გულით;

სან ჭრბის ველად, მალაღ კლდეზედ,
ზის მარჯო ვით იადონი,
ისმის მღერა ბუნებური
ვით ბუნება მოსაწონი;

სან დაჭეულებს ღრუბლიანი
 დაფიქრებით ვოქჩის ცბასა
 ჰქმედურის ყარობ შერით
 დაუნდობელ დროთ ბრუნვასა;

ილია ჭავჭავაძე.

16 აგლის 1860 წ.
 მაგლოვსკი.

აღბოძში.

გასსოვს, ცურდავ, ჩუქნს დიდ ბლში
 მე ჰქმენ რომ ერთათ გრბოდით?
 ნეტა იმ დროს!... საყვარულის
 მეცს არაფერს ჩუქნ არ ვგრძნობდით!...
 შენ მოსწევსე ქორთა ვარდი
 ვარდობივდე საყვარულსა
 ჰქმითხარი: «ჩემო ვიყო!»
 ჩემ სასსოვრად ვქონდეს ესა!
 ან შენ მაშინ რა იცოდი,
 ან შენ ვიყმა რა იცოდა,

რომ იმ გარდსედ აღრე შენი
სიყვარული დატკნებოდა!

ვასსოვის, ცურდავი, იმავე ბაღში
ისრიდი ჩემ შკერდსედ თავსა?
შენ ჩემ სუნთქუეს ჭეუშავობდი
ღ შე შენსა წრფელ სუნთქუეს;
დავეურებდი, ვილარ ვაგძელ,
ლოყით კოცნა შე მოგნარე;
შენ შეკრთი ჭ ლამის თითით
ლიძილით დამეშუქარე.
ან შენ მაშინ რა იცოდი
ან შენ ვიყმა რა იცოდა
რომ ის კოცნა ბოლოს ვესლად
შეგ ემობითა შემეცვლოდა!

თ. ილია ჭავჭავაძე.

5 ნოემბერს 1860 წელს.

გაზაფხული.

ცუის ქსმება ფოთოლი,
აერ შერუსალიც ტყვიის,

ბაღში ვახა ობოლი,
მეტის ლხენითა ცირის;

აევაგებულა მდელი,
აევაგებულა მთები;
შამულო სევერელი,
შენ როსლა აღეკვდები?...

თ. ილია ჭავჭავაძე.

1861 წელს იანვრის 28 დღეს

ი. პ.

ნაწერნი შენნი გულს გაცისას აგრძნობინებენ,
ფიქრით მოცული მღუპარებით თუძვ დაჭურვებენ;
სიგანნი სმას ცეცხლის ალესიანს განადიდებენ,
შოგან მწერალობას უმეგრულსა შემოგვიზღვევენ!
სან განიცაცვებს გონებასა მიუწით მივლად,
სეცეიურ ძალთა უსილგოა შემპართებლად;
სან ქვე დაუშვებს უფრსკულთ შინა ჩასადგოა
სიკუდილსა მწარეს წარმოგვიდგენს განსაქობლად!
განვლილსა დროსა ვინ ეოფილან ზე აწ გინა
ვართ?

მჯუჭოს, ნიჟით განფარტულსა საღა ისილავთ.
 ნაწერნი ხუჭსნი ხუჭნ სანაცვლოდ შემოვლი-
 მილავთ,
 მაშინ მოეგასთა დაესაჯვს ვინც რა ვჭყოფილვართ!
 რა რომ განვიცდი ცისა სიგრესს განუსაზღვ-
 რელსა,
 მას ზედ მნათობთა მოკამკამეთ, მზეს ბრწყინ-
 ვალესა,
 ქუჭყენას შემკულს, ნივთიერსა დიდ საკერველსა,
 ვსცნობ წარმაგლად ხუჭსდა სიზმრად კუალთა
 აზრილსა.
 თუ განქრებიან სსუა ზ სსუანი ლუთის ქმნი-
 ლებანი,
 გრძნობა არა აქუსთ ხუჭსნებრ ჭქონდეთ მწუ-
 სარებანი,
 ეცნოთ, ეეებათ სიუოცხლისა სიუკბობენი,
 მათუ ჭქონდათ სსოვია, რა ვართ, მოხუჭსნებანი?..

გ. ზარზარე ჟორჯაძისა.

იოანე ბატონი შვლი ზე იმისი „კალმასობა“

ერში. არცაა ჩუქს წინაპარ-
თა იჯოდნენ რა.

იოანე ხელა შვლი. ამ
ქუჭუანას რაც ვეწეობოდა,
ისინივე გვჯობდნენ ჩუქს სა-
ქმითაჲ ზე ვაჟკაცობითაჲ.
კალმასობა.

საღსი, რომელიც მალაღის ნიჭიერებით არის
შემკული, რომელსაც ისტორიულის ცხოვრებით
უცხოვრია ზე მრავალი განსაცდელი გამოუცდია,
ის საღსი უბედურების აჟამს აღმოიჩენს ნებისა ზე
სასიათის ძალასა. ასე დაუწესებია ბუნებასა ზე ამის
მაგალითებს გვიჩუქნებს თჳთ ისტორიაცა. ამ
გუარ საღსთა შორის უნდა შეირიყოს ჩუქნი
ქუჭუანა. მეცამეტის საუკუნით საქართველო და-
უცხოვროძელს ურგამია. მონგოლთა შემდეგ იმას

ამფოთებენ თურქნი, სპარსნი ჭ ლეკნი. ის იგლიჯე-
 ბა სამ სამეფოდ ჭ სუთს სამთაგროდ, რომელთა
 შორის სესტდება კაკშირი. უწარველესი მარია,
 ზემო ქართლი ანუ საათაბაგო, სრულებით წაგვერ-
 თმევა. ასტყდება შინაური არეულობა, ერთი-ერთ-
 მანეთის მტერობა, ცუტშთა ცაცება ჭ ვასყიდვა.
 აღამიანს მოსაზრებით, საქართუჭლოს ზოლო
 უნდა მოღებოიო: შესანიშნავნი კერძობითნი ზირნი
 უნდა განწვლილებულიყვნენ; მთელს ხალხს დაე-
 კარგა სულის ძალა; სარწმუნოება შერეულიყო;
 მიღრეკილობა სწავლისადმი გამქრალიყო; სიცუ-
 ვრება სრულებით დაცემულიყო, მაგრამ არა,
 თავისუფლების მოყვარება ჭ სულის სიმტკიცე
 მუჭლადგანგე შადგენდენ ჩუჭნის ცობის უპირვე-
 ლესს ღირსებასა ჭ ეს იყო მიზენი, რომ ამერ-
 იმერნი არას დროს არავის არ დამონაგებოან. თუმ-
 ცა მტერნი მრავალ-ჯერ სძლევენდენ ჭ დაიჭერ-
 დნენ საქართუჭლოსა, მაგრამ ხსენგძლივსა აქ
 დაფუძნებასა ვერა ბედავდნენ, რადგანაც კარგათ
 იცოდნენ, რომ ქართუჭლნი, განცოლოვონი მთე-
 ბის სიმაგრეებში, მოსგენებას არ მისცემდნენ
 იმთა. თუმცა ჩუჭნი ქუჭყანა უკანასკნელთ მე-
 ჩვდამეცე ჭ მეფერამეცე საუკუნოებში აურაცხელს
 ბედარულებას მიეცემა, გინამც წარსულს საუ-

კუნოებში, მაგრამ ამასთანავე ის აღმოიჩინს შრატალთა სამეგალითო ღირსებათა აღმოგვიბრწყინდებიან წარჩინებულნი შეომარნი, შესანიშნავნი მწერალნი, ჭ მიმსიდაობა სიტყუვერებისაჲმა, სარწმუნოება შეურყეველად სუფევს. მთელი ცომი თავად აღსნაურობა ჭ დაბალი სალსი არ დაუკარდებიან ერთი ერთმანეთსა ბრძოლაში მამულისათჳს. ისინი დარწმუნებულნი არიან, რომ სასიკუდილოდ იღუწიან, მაგრამ სასოწარკვეთილებას არ მიეცევიან. ისინი გვიჩვენებენ ნამდვლს ასოვანებასა ჭ სასწაულებრივთა საქმეებთა. ისინი ვაკურებაში მოიყვანენ მტერთაჲცა ჭ ეგრონიელთაჲცა, რომელთაჲც საკუთარის თვალით უნახავთ იმათი მოღვაწეობა. გიორგი XI, ქართლის ბატონი, შირვეისს რომ ებრძოდა ავეჯისტანში, ერთი დედაკაცი, რომელმაც ქმრის სიკუდილი იზღუა 80 ავეჯთ მოკვლითა, ამათი საქმეები ავჯწერა ერთმა იესუცმა კრუშინსკმა. აგრეთვე ეგრონიის ავეჯრთა დავი-ცხვეს ცნობანი შემდეგთა ასოვანთა პირთა ზედა, გიორგი სააკაძესზედ ჭ იმის შულზედ, თეიმურაზ მეორესზედ ჭ ირაკლი მეორესზედ. ვის არ მოსმენია, რა სიტყუა წარმოსთქუა ჭრიდრის დიდმა? შესანიშნავნი პირნი ამ დროჲსა ერთი მე ვარო ჭ მეორე ირაკლიო. ვის არ ამოუკითხავს, რომ

სწამს და ოსმალთაგან ირაკლი იყო წოდებული «ამებულ ლომად», რომ მაჰმადიანის სიკეთილის შემდეგ მიჰოდენ, სწამსეთის უცხვი ირაკლიმ არ დაიჭიროსო? რამდენჯერ მომსდარა რომ 2000 ქართველთა წყობასა 20000 მეტრი სრულებითა უძლევიათ! საჩუმონობა?... მთელი ქუჭყანა იყო განცუფრებული ჩუქს წინანართა სიმცკიკითა სკულ-ზედ და ცუთა თვისს აღსაარებისა. მოვიგონოთ რომ უნირველესი რუსეთის მღუღელ-მთავარი მოსკოვის მიტროპოლიტი ჭილარევი, რუსეთის მართლ-მადიდებლობის დასამცკიკებლად უჩუქსებს ჩუქსს ეგკლესიასა, რომელიც შეურყეველად სდგასო მეოთხის საუკუნით, როდესაც უჯერობა რამ შემოერეოდა ქართულს საჩუმონობაში, ანუ წნეობითს წესდებულებაში, ყოველთჳს მეფენი მოიწვევდნენ კრებათა, და ამოსოცავდნენ უწესობათა. უკანასკნელი კრება იყო ირაკლის დროს ვერც მეცადინეობა მაჰმადიანთა, ვერც მეცადინეობა კათოლიკთა ვერ შეიძლებდნენ ჩუქსის საჩუმონობის პერყევასა. ჭრანკუის მწერალი შარდენ გვიანობის, რომ როდესაც სწამსნი დაიწყებდნენ მეჩითის შენებასა ცულისში, იმათ ქუჭებით თურმე ამოსოცდნენ ქალაქის მცხოვრებნი. მოვისსენოთ, როგორც ვანდენს საქართუწლოდამ თეიმურაზის

დროს, კათალიკოსი ანტონი 1, როდესაც აის
დასწამეს კათოლიკთ აღსარების მიღებაზედა. ამა
რამ შეიწროება არ შეაყენებდა ქართველთა რომ
მწრუნველობა არ ექონიათ თავიანთ მონასტრები-
სათვის ალესტინაში ჭ საბერძნეთში. ჩუჭნი მა-
მანი ჭ დედანი, იარლით სელში, დაუყოვნებლივ
შასრულებდნენ თავიანთ მოგზაურობასა იერუსალ-
იმს, მაშინ როდესაც ევროპიელთ ქრისტიანენი
დიდად შიშობდნენ. სჭულისათვის შრავალთ ქარ-
თველთ მოუთმენიათ ცანჯვანი, რომელნიც ედროან
ნარუჭლსაუკუნეთ ქრისტიანეთ წამებათა. მოვი-
გონოთ კასთა დედოფლის ქეთევანის სიკუდილი
სწარსეთში. დაუყოვნებელი იქნებოდა იმისი ცანჯვა,
რომ თუთ კათალიკთ მისსიონერთ თვალწინ არ
მომსდარიყო ჭ იმათვე დაწვლილებით არ აწე-
რათ. იმ დროსვე შაირიჯსენს მოსავთა შორის
შეფენი არჩილ ჭ ლუარსაბ, თავადნი—ბიძინა ჩო-
ლაყაძული, ელიზბარ ჭ შალვა ქსნის ერისთავის
შულები.

ღვლეთ საესემ ცხოვრებამ ვერ განაქარვა
ქართველებში ცნობისა ჭ სწავლის მოყვარება. ვი-
ცით, რა აატვისცემა ჭ შექწეობა შიამეს ირა-
კლიმ, გიორგიმ ჭ სოლომონ ნარუჭლმა, პა-
ციონისშულთა ჭ თავადანსნაურთა ევროპიის შეც-

ნიერთა გულდენშტეტსა ზ რეინეცსა, რომელნიც
 ვაგასიის აღსაწერად იყვნენ წარმოგზავნილნი!
 ვიცით, რა მიწერ-მოწერა ჰქონდათ იმათთანა, რა
 ვუკრათ სარგებლობდნენ იმათის უკიდნითა, რო-
 გორ მოიწვევდნენ, რომ ჩუქნს ქუჭყანაში დასა-
 სლებულიყვნენ! თუთოყულს მოევსენია, რა აა-
 ცივს უჩუქნებდნენ საქართუჭლოში შეოფთა აა-
 რთა, რომელთაგანაც მიიღებდნენ, როგორათაც
 სასწავლთა ექიმებთაგან, სასარგებლო სამსახურსა
 ზ აგრეთვე შეცნირებრივის სელა-მსღებველობასა.
 ქართველებს ჰქონდათ საკუთარი შკოლაები ცფი-
 ლისში, თელავში ზ დიდს მონასტრებში. ჩუქნ
 ეზველთ ვიცით, რა იყო თელავის სემენარია,
 დაფუძნებული ანტონი პირუჭლისაგან, დროს ვაიოზ
 არსიენისკოპოსის თაყაძულისაგან ზ ვინ იყო და-
 ვით რეკტორი. ამ სასწავლებლები მიიღეს შრავალ-
 თა თაგად-აზნაურთა ზ სამღუდელოთა საღმრთო
 ზ საერო სწავლა. ვიცით რაოდენნივე ვუკანია,
 რომელთაც სამსედრო ზ არცილლერიის სწავლა
 მიიღეს რუსეთში, ზ იმათის შემწეობით ირაკლიმ
 დაფუძნა სამსედრო კლოფნება ზ არცილლერია. ერთმა
 ისწავლა თუთ ანელიაში. აუტრე დიდის დროს რუ-
 სეთის არცილლერიის დამწესებელი ზ თავი იყო
 ჩუქნი მეფის არჩილის შული. თუთ ოსმალების

ქლოცის დამფუძნებელი იყო ქართუშლი, რომლის
საც ვუარი ჩუშნ არ ვიცი. იყვნენ იმისთანა-
ნაცა, რომელთაც ცოდნის შესასრულებლად მი-
მოიარეს მთელი ეგრონა ჭ უკუქსევის შემდეგ
შრომა დასდეს სასარგებლოდ ჩუშნის სიტყვარე-
ბისა. ზოგნი იმათგანნი ჩუშნშიერ ცნობილ არიან.
ისინი მიიღებდნენ მონაწილეობას ბრძოლაებში. ჭ
ამ ბრძოლათა თვთანვე აღწერდნენ. აჲ გამოჩენი-
ლნი იმათ შორის—ფარსადან გიორგიფანიძე, სეს-
ნია ჩხვიძე, ნაბუნა ორბელიანი, თმან სერსეულიძე,
ამ შწერალთ შრომაები დაბეჭდილებია ქართულთა-
თაცა ჭ ტრანსკრიპტულათაცა. იმათ თქმულებაში
გამომეყვებულეს განუსაზღვრებელი სიუჟარული
მამულისადმი ჭ მინდობილება სეკიურისა მფარ-
ველობისადმი. ასეთნი შწერალნიც აღმოძრწეინდნენ,
რომელთაც აღმოიჩინეს უპირველესი ნიჭიერება ჭ
გრეკელი მეცნიერება, რომელთა თსსულებაებათა
მოიწიეს ეგრონიული მნიშვნელობა. იგინი არიან
ვანჯანგ VI, ვანუშვი, ანჯონი I, აასიგებისკობა-
ში ვაიონ ჭ საბა ორბელიანი. ჩუშნ ყოველთა
ვიცი, რა შრომა არის ვანჯანგის «ქართლის ცნო-
ვრება» ჭ მისი, «სეული» ვანუშვის «ეგოგრაფია»
ჭ კერძობითნი მოთხრობანი საქართუშლო იმერე-
თის სამეფოთა ჭ სამთავროთა, ანჯონის მსოფლიო

საგნების განმარტებანი ჭ თარგმნილებანი რუსულით
 ჭ ლათინურიით, გაიოსის შრაგალნი თარგმნილებანი,
 საბას პროზა, ლექსნი ჭ ჩინებული ლექსი-
 კონი. განმეორებით ვიჯეჲ, რომ ამ მწერლებზე-
 და ჩუქნ ყოველითა ვეაქუს ცნობა. მაგრამ იყო
 ერთი კაცი, რომელიც უპირველესისაგე ნიჭით
 იყო შემკული, როგორათაც მოსსენებულნი მეცნი-
 ერნი, ჭ რომელმაც დაევიწყეჲ ისეთი თსულება,
 რომ იმისი მსგავსი ყერ საქართველოს არა
 ჭქონია. ჩუქნ ვანობთ იოანე ბაცონი ძულსედა
 ჭ იმის «ვალძასობაზედა.»

იოანე იყო მე უკანასკნელის ქართლის კანეთის
 მეფის გიორგისა ჭ იმისის პირუჭველის მეულ-
 ლისა, ქეთევან ანდრონიკაძულის ასულისა. იოანე
 დაიბადა 1772 წელსა. ის იყო რვის წლისა,
 როდესაც მოუკუდა დედა. მთელი იოანეს ცხოვ-
 რება იყოფა ორ ნაწილად. პირუჭლი განატარა
 სამშობლოში, მეორე რუსეთში. საქართველოში
 იოანეს არა ჭქონია მოსვენება დაუცხროძელთა
 ომიანობათაგამო. ოსმალნი, სპარსნი ჭ ლეკნი
 აუწერელის მტრობით იუქნენ მოძღვარნი ჩუქნ-
 სედა. საქართველოში აღარ იყო დაშთენილი არც
 ერთი კუთსე, რომ ლეკების გროვებარ ყოფილ-
 იყო იმან იცოდნენ ყოველი ადგილის მდებარეობა-

ბა ზე უოველი ვსები; გამოიღებდა რა ცუე ფო-
 თოლსა, ისინი ჩამოიპარებოდნენ დაღისცხით ზე
 ასალციხის მსრით ზე დაიბნეოდნენ აქაიქ. ჩუჭნ
 წინაპართ დიღ დიღი სიფრთხილე მართებდათ.
 ჩუჭნდა სანუეშოდ უნდა ვსაქეთათ, რომ მთელი
 ხალხი დიღნი ზე შეირგნი მღუპარეთიეენენ, თუთ
 ბატონიშულები, მანამდისინ განსეთქილება არ ჩა
 მოუვარდათ, მაგალითს უჩუჭნებდნენ ცხსცისა ზე
 მამულის ერთეულებაში. ბატონიშულებთა შორის
 პირუჭლი იყო იოანე. აჲ შემოკლებით საქმეები,
 რომელმაცა ის აღმოჩნდა ისტორიულ პირად.
 იმერეთში დავით ებრძოდა სოლომონს ზე ამან
 მოითხოვა ამერთავან შემწეობა. ეს იყო 1790 წელ-
 ს, ზე იქ წარიგზავნა არცილერით იოანე, რომ-
 ელმაც დაამუდა ალელგებული მსარე ზე სრული
 წარმაცება მოიპოვა. 1795 წ. ცფილისის ალგ-
 ბის დროს ალა მჰმადისიგან, იოანე ასოვანად ეგვიტა
 აბანოებთან სწარსთა ზე შეაყენა ივინი. ამითი
 იოანემ მთავო ირაკლის შემთხვევა ქალაქით ვასგ-
 ლისათუს. ცფილისით სწარსთა ვუნდნი ვანიგზავნენ
 ქართლის ასაოსრებლად ზე აქ ლამის ენას იოანემ
 დაფანცა ზე უკუქცია. 1796 წ. როდესაც ომარ
 ხან, ნურალის შული ზე შემკვდრე, აგარიის ხანი
 დავცა მილდასა ლეკის ვარითა, იოანემ დაასმო

სიმაგრე ჭ იმულებულქეო ომარსანის ლაქრის
 უკუქცევა. 1798 წ. იოანე დიბში დავისმის
 ლეკთა, მოსრავს იმათ სრულებით ჭ მოუკლავს
 წარხინებულს ბელადს ალი-ფოლადსა. იმავე წელს
 გიორგი მეფის ბძანებით, იოანე დავითიანურთ განემ-
 გზავრებთან უარსისაკენ 2000-ს კაცითა, მოაოხ-
 რებენ ფიშალ ხანხანის ვარეშკადგილთა ჭ ნაცყვე-
 გებით მოიქცვიან სამთბლოს. 1799 წ. იოანე
 ჭ ბაგრატ კახეთის წეობითა ჭ 600-ს რუსის
 სალდათითა სძლევენ ნიასურში ომარსანსა ჭ მისს
 10,000 შეომართა. იმავე წელს იოანე ჭ ბაგ-
 რატ იორის ზარსუდ ექუსის ზარბაზნითა ჭ 2000
 კაცითა, რომელნიც იყვნენ შემდგარნი კასთა ჭ
 თუშთაგან, შემუსრავენ 12000 ლეკთა წინამ-
 ძლომელობასა ქუქსე ომარისავე, რომელსაც მიე-
 მსრება ალექსანდრე ბაგონიძული, ომარსანი დაი-
 კოდება. იმწარატარი ნაგლე, რომელთანაც წარგზავ-
 ნილ იქმნა ორი ნაცყუქვი დრომა, დაფილდოებს
 ორთავე ძმათა, იოანეს ჭ ბაგრატს, წმინდა იოანე
 კომანდორის ორდენითა. 1800 წ. ოდეს გიორგი
 მეფე მიიჯვლებდა ჭ მის მაგიერ ნაცრონობა მი-
 ეცემა დავითსა, იმის ბიძები, იულონ ჭ გსტანგ
 გულისკლულნი ამ განკარგულებითა, განიგლტვან
 მთებში ჭ აღემგინ კავასიელთა. იმათ დამშუ-

ხუცნ კელძია მსოლოდ ზირუჭლი წიგნი, თუთა ქმის ოთხასის სრულის ფურცლით შეძგარი, რომელიც შეიცავს მთელს შეთურამეცე საუკუნოს ამერთა ქუჭენის გამოხატულობასა ჭ მსოფლიო მეცნიერებათა.

«კალმასობაში» თავდა ზირველადეე, ესე იგი 1798 წ. ავტორს გამოჭევს საკალმასოდ ქუბთა სევის მონასტრის იზოდიაკანი იოანე კელძული. შეუდგება ამ საქმისა თავისს წინამძღვრის დოსითეოს ფიცსელაურის ბმანებითა, რომელიც შეძგე იყო არსიენისკონასად ჭ რომელსედაც მოსმენია თუთოეულს ქადაგელსა. იოანე კელძულმა მიიღო სწავლა თელავის სემენარიაში, სადაც მიბარებულ იქმნა თუთა იოანებატონი მულისაგან ჭ რუსული ენაც იცოდა, რადგანც რუსეთში დაჭეო მრავალი წელი. ის იყო აზნაურთაგანი, ქიზიყის მსარიდგან, სოფლითა ვაქირით. ვანემ ვაგრება ვორისკენ, მდოვის მინდორში შესვედება ერთს ვორის მცხოვრებთაგანსა, სურამ ღამბარაშულსა ჭ ეს ორნი ზირნი ერთ მეორეს აღარ მოშორდებთან. სურამ არის დიად სსიამოვნო მოუბარი ჭ საკურველი ოხუნჯი, იოანე ჭ სურამ მოივლიან მთელს ქართლსა, აქედგან წავლენ კასეთს, ქიზიყს ჭ შემდეგ მიმართვენ სომხეთისაკენ, საიდგანაც უკუიქ-

ცვეიან ცველისს. აჲ სოფლები, სადაც ჩუქნი
 შეკალმასენი შედუნ: სიდის თაგი, სკრა, სვედურე-
 თი, კარელი, ტალა, საშური, სურამი, მაინი,
 რუისი, გორი, ცსინგალი, მეჯვრისსევი, ტალა, მუხრანი,
 მცხეთა, მარჯეთი, საშმი, თელავი, ლალისყური,
 ალგანი, ენისელი, საბუე, შილდა, ევარელი, ფა-
 შანი, ველისცისე, გურჯაანი, შირკოკი, კარდა-
 ნსი, ვაქირი, სილნალი, მანავი, ყარაბუღისი, ნო-
 რიო, მარაბდა, საბოშკურო, შულავერი, ბორჩა-
 ლო, ასტალა, მახსანი, სანაინი, ასუთო, სადასლე,
 ყულარი, ბაიდარი, დემურჩასალი, ვაშლოვანი,
 ცველისი. ამ მოგზაურობაში იოანე სელაძული
 სშირად გამოვეისცავს ადგილობრივთა მდებარე-
 ბათ, იმათის მკენარების თხსებათა, აღგწერს
 სსუა ჭ სსუა შენობათა: გრცლად გვანობს
 ცველისზედ ჭ მცხეთაზედ; ვაგვეცნობს ხალხის
 სსიათსა ჭ ჩუქნულებთა. ჩუქნ დიად აღვლად
 მოხედებით სად არის სელაძული ჭ ვის ემუსაიდება,
 მოხედებით, რომ არ ეს არის ქართლელი, ეს
 კსელი, ეს ქიზიყელი ჭ ეს თუში ანუ ფშაველი,
 ამას ცხოვლად გვიანბობენ იმათი ენის გამოთ-
 ქმი ჭ საუბარი, მისერა მოხერა ჭ სწყობითხი
 თხსებანი. თუთქმის არ არის არც ერთი იმ მსა-
 რეთ ეყარი, არც ერთი შესანიძნავი მეფერამეცის

საუკუნის პირი, რომ არ იყო გამოყვანილი
 «კალმასობაში» სპირად არიან ნახუწნენი ვერათა
 შთამომავლობა ჭ იმათი ისტორიული სამსახური,
 ადგილი იმათს უსწორებისა, ჭ იმათი სასაფ-
 ლაეტი. აჲ რა პირნი არიან გამოყვანილნი: მღვ-
 დელი კაპოროძე, ვილყ ანდრია სალოსი, გიორ-
 გი ჭ ნიკოლოზს უციუძულები (ნიკოლოზს
 თელავის სემენარიაში იყო ნასწული) ლევან აბა-
 შიძე ჭ პანუა ორფონიკიძე, შამუკა სიდირბევიძე-
 ლი, ქაიხოსრო მურვანიძელი, შიმბაში ამირეჯი-
 ბი, მოტროპოლიტი შოგველი, მამუცაძულები,
 მახბლები, გიორგი ჭ ვადა ამილანგრები, გი-
 ორგი ქსნის ერისთავი, იოანე მუსრანბატონი, შა-
 აღ ზურაბაძელი, რუსთაველი, ხათლის მკემლის
 უდაბნოს წინამძღუარი, დავით რეკტორი ალექსი-
 ძე, ქაიხოსრო ხოლაყაძელი, იოანე ჟიშვერი ძე-
 ლი უისკარაძელი, გიორგი ავალიძელი, დიდოს
 მოურავი დიმიტრი, ძღუდელი შაქარია ლლის
 სანიძელი. ნოდარიანები, ელევთერ მოსელე, სულ-
 სან მდივანბეგი, შაქარია ანდრონიკაძელი, ნენია
 ერასტიძელი, ანფაქ ბებურიძელი სელაძულები,
 დოსთაეოს ფიცსელაური ბადბელი, ნინო წმინდე-
 ლი, არსენ ცვილელი, ეკატერინე ყაფლანიძელის
 ქალი, ხოლაყაძელის ცალი, ძღუდელი ატრე

ლარაძე, ირაკლი მეფის მასწავრა, თათრიკა ნორი-
 ვლი, მღუდელი ქრისტესია კეჭერაძე, რომელ-
 საც მოველო ვეგინავცი, იერუსალიმი ჭ როდოსი.
 იარალი. შანშიაძე, შალ ორბელიანი, ნიკოლა-
 ოზ ორბელიანი, ხესტია ბასიერთუხუცესი, მღუ-
 დელი ცოფურაძე, ასტლის განისკანასი იოაკიმე,
 სოლომონ არყუთაძე, ასლან ორბელიანი, მღუ-
 დელი იოანე კალაუბნელი, ომან სერსეულიძე, თამაზ
 ორბელიანი ჭ იასტოსი, კასტანტინე მუსრანბა-
 ცონი, არონ ჭ სოლომონ ალექსიმეები, ვილაც
 მეცნიერი პრუსელი იოსებ იაკოვლევიჩი, ცფი-
 ლისის ნაცრი ანდრია, სან ჭ სან ერთნი ჭ იგი-
 ვენი გამოხენილნი პირნი შეგვსეგდებთან რამდენ-
 ჟერძე სსუა ჭ სსუა ადგილს. «კალმასობაში» გა-
 იცნობთ მაშინდელთ შესანიშნავთ ექიმებთა: იოანე
 ყარაძელსა ჭ თათულას, აგრეთვე იმათის ექიმობის
 თვსებთა; გაიცნობთ განთქმულთ მოლექსეთა ჭ
 შესაკრავეთა ალავერდასა ჭ საათლამასა, აგრეთვე
 საეპიტელთ მელობელთა ლეონტი სალაღაძელსა.
 შეიგეობთ, სად იყო სასწავლებლები ჭ რა იყო,
 ან რაგუარათ იყო დაუქმებულთ თელავის სემენ-
 რია. რა სასიათისა ჭ ცოდნის კაცო იყო დავით
 რეკტორი. ამ შკოლაში თუთ იოანე სელაძელი
 გამოსცდის ეკსემენითა მოსწავლეთა, რამდენთაძე

გარეშე ზირთა დასწრობით. «კალმასობაში ამოიკითხავთ, რა გუჯარი ცხოვრება ჰქონდათ ქართველთ ბერებთა, რა შემოსავალი, ან რა მამული ეკუთვნოდათ მონასტრებსა.—საუბარი იოანე სელაძული-სა სავსეა მწიგნობრის ასრებითა. იმისი ქადაგებები შეიკვეთნის სტორიულთა ჭ ნალოციკურთა სწავლათა. ერთს ღროს დაიწყებს ლაპარაკსა აღზდასეღ ჭ იმის საჭიროებასეღ, მეორე ღროს იტყუხს ბატონ-უმობასეღ—რა ეგარი ერთეულობა მართებთ ყმათა იმათ ბატონთათჳს, როგორ უნდა ეწყობოდნენ მებატონენი ყმათა ჭ რა მსრუნველობას უნდა მიაგებდნენ იმათა. იოანე გვანბობს როგორ იყვნენ ერთი ერთმანეთთანა ქართუშლნი ჭ სომეხნი, რა მიზეზნი იყო იმათის განსეთქილებისა, რაში მდგომარეობდა ქართველთ სომეხთ სარწმუნოებრივნი ცვლილებანი, ჭ ან თუთ იმას რა აზრი აქუხს იმათსეღა. ერთის სიტყუთ, ჩუშნ ვხედავთ «კალმასობითა», რა სარისსეღ იდგა მწიგნობა ჭ ცოდნა ჩუშნ წინაპართა. იოანე არა შიშობს არსად სიძარბოსა ჭ ჭეშმარიტებისა წარმოთქმასა. რასაკურველია ამას ბეგნი არ მოუწონებს, მიზეზიც ეს არის, რომ უბედური იბოდიკვანი მოითმენს ხან შეურაცხებასა, ხან განგებნას, ხან ცემას, მაგრამ ბერი არაოდეს არ მიეცემა

სასოწარკუჭთაილებასა ჭ არც დასცხრება... «კალ-
 მასობაში» არიან წარმოდგენილნი მეფე ირაკლი,
 იმის სასიათი ჭ ცხოვრება, იმისნი შულები ჭ
 შულის შულები: გიორგი, იულოზ, თეიმურაზ,
 ვახტანგ, ალექსანდრე, დავით, იოანე ჭ ბაგრატ;
 არიან ნაანბობნი მაშინდელნი ბრძოლანი ოსმალებ-
 თანა, სწარსებთანა ჭ ლეკებთანა: სად რა ბრძოლა
 მოხდა, რა გუჟართ იყო საქმე, როგორ ვათავ-
 და, ან ვინ იყვნენ წინამძღოდი ჭ მონაწილენი.
 რა იყო სალხის განსჯა იმაზედა. აქ სედავთ მო-
 სელეთა, მოურაგებთა, მდივანბეცებთა, ვაჟაბაძთა,
 სარდალთა. აქ შესვლებით შაბაშ ვეზირიძესა, რო-
 მელმატ დიდი სამსახურა მიაგო ირაკლისა დესპი-
 ნობითა ანუ ელზობითა სწარსეთის შაჰქარუმხან-
 თანა ჭ ოსმალებში; შესვლებით ვასიევან ტავტა-
 ვაძესა ჭ იმისს ამხანაგთა, დავით ჯიმშირიძულსა,
 გიორგი ავალიძულსა, ელიაზარ ფულავანდიძულსა
 ჭ იმათ თარგუმანს სერგი ლაშქარიძულსა, რო-
 მელნიც რუსეთს გაიგზავნენ მოციქულებთა:
 თქუენ იცით რა რხევა იყო ამ საგანზედ სასას-
 ლეში, რა ინსტრუქცია მიეცემათ დესპინთა ჭ
 რას შეიცავდა ტრაკტატი, საქართუწლომ რომ
 წინადაუდო რუსეთის შმართებლობასა. თქუენ
 ✓ დაესწრობით ირაკლის სიკუდილსა თელავში ჭ

გიორგის ცანცხედ ასელასა, იმის შემდეგ დავი-
 თის მოადგილობას. თქუენ სწუსართ ჭეულ-მც-
 კიენელობას გრძნობთ, როდესაც სედავთ ბა-
 ცონი-მულების დაუმუდებელს განხეთქილებასა
 ერთი-მეორესთანა ჭამ შემთსვევისაგამო საქარ-
 თუშლოს ტყუენვას; თქუენ წარმოიდგენთ ხუჭ-
 ნის ქუჭყანის მუშლსა აღყვავებასა ჭ შემსლებ-
 ლობასა, ოდესაც იგი კასნიის შლუთ ვიდრე შავ-
 შლუამდე, კავკასიის ქედით ვიდრე სწარსეთის სამ-
 შლუამდე ერთს მჭიდროთ დამყარებულს სამე-
 ფოს შადგენდა; შემდეგ თქუენ მოიგონებთ
 ეს მუჭნირი სამეფო როგორ ცოც-ცოცად
 იგლიჟება ჭ ირღვევა; თქუენ ნუგეშობთ მსო-
 ლოდ იმით, რომ ამერ-იმერნი არა ჭკარგვენ არც
 თავისს სასიათის ძალასა, არც მიდრეკილობასა
 მეცნიერებისადმი, არც სარწმუნოებრივსა ჭ წნეო-
 ბითსა სიმტკიცესა; თქუენ გეხსნებათ ვულო,
 როდესაც სედავთ ბრწეინგალე პირთა, რომელნიც
 მამულის სიყუარულითა, სამხედრო ასოვანებითა ჭ
 ყოველ-გუართ მოღუაწეობითა განაცუფრებენ აწი-
 ისა თუ ეგროპიისა ძელობელთა ჭ სალსთა...

«კალმასობა» დიალ შესანიშნავია მსოფლიო
 სწავლათა განმარტებითა. შემოთა ვსთქვთ, რომ
 არ არის თვთქმის მეცნიერობა, რომელსაც არ

შეხებოდეს იოანე. უხუცხოთ შემოკლებით თუთო-
 ულის შეკრება; შექმნა ქუცუნისა, ღმერთა ზ
 იმის თვსებაები, საღმრთო წერილი, რაოდენ ნა-
 წილად განიყოფება, იმისნი მწერალნი: წინასწარ-
 შეცუქსლნი, მოციქულნი, მუცლი აღთქმა, ათი
 მცნება, ასალი მცნება, ცხრა ნეტარება, შუდი
 საიდუმლო, ანგელოზნი, მათნი მოვალეობანი ზ
 ხარისხნი, ეშმაკნი, საცანა, მიწესი ამათის გარ-
 დამოყრისა... მნიშვნელობა თეოლოგიისა, ბუნე-
 ბითი ღუთის შეცუქსლება, კაცი რისგან ზ რამ-
 დენთა ნაწილთაგან არის შემდგარი, სული, თუ-
 სებანი, სუთი გრძობა, აღბეჭდილებანი ნერვებ-
 თაგან, მოქმედება სულისა, სმენა, მათანასწორება
 საგანთა, გულის სმისყოფა ზ მგრძობელობა,
 სჯა, მიღწეობა, გამოხატულობა საგანთა, გო-
 ნება, შესსიერება, ნება, ძალი, ჩუქსულებანი, გუა-
 მის მოძრაობა სულის მოქმედებითა, იადგია უნე-
 თბრივთა მოქმედებათა... საჩქუნობანი. სომესნი
 ზ იმათი აღსარება, დრო იმათის განცოლოვისა,
 საგანი განსეთქილებისა, განსსუაგება მარსუაში,
 თუთოეულნი მარსუანი, ისტორია მარსუათა, პირ-
 ელად როდის არიან მოცემულნი, შემდეგ რო-
 დის დაქმნენ, კრებანი, რომელნიც უარჱეგეს
 სომესთა, ერთობა ბუნებისა, დამტკიცებანი წმინ-

დათა მამათაგან — კათალიკნი, ლიუტერი ჭ იმის
 აღსარება. რეპორმანცნი, იაკობინცნი, ნესტორი-
 ლნი, თომელნი, სტაროვერნი, ფარისეველნი, სადუ-
 კეველნი, მაჰმადი ჭ იმისი სწავლა, განყოფა
 წარმართანი, უცესლისთაყვანისმცემელნი... ჭემ-
 ძარიუცი სარწმუნოება, საეკლესიო იერარსია ანუ
 სარისსნი: დიაკვანი, მღუდელი, არსიმანდრიცი,
 ეპისკოპოსი, არსიენისკოპოსი, მიტროპოლიტი,
 კათალიკოსი, ნატრიარსი, მონასზონობა: მამათ-მო-
 ნასზონნი ჭ დედათ მონასზონნი, მუწლთა დროთა
 მონასტრები, როგორ ლოცულობდნენ ბერნი, და-
 უმინებელი მონასტრები... მითალოცია: იუნი-
 ცერი, ნეატუნი, ალუკონი, ათლონი, მუწები,
 დიანა, მინერგა, მარსი, გენერა, ვულკანი, ციკ-
 ლონი, ეოლია, ცერერა, ბასუსი, მერკური, ვესტნი,
 მსოფლიო ღმერთანი, ალღეგორიურლნი ღმერთანი,
 ეპირნი, ჰელსეი, ბელღერტონი, ვერკულებსი, ავ-
 ლასი, კოსტერი, აოლლეკი, იაზონ — კოლხი და-
 თესეი, ასილესი.... შუანი სასწაულნი: მავზოლეი,
 უამარი იერუსალიმისა, უამარი დიანისა, ზღუდვ
 ბაბილონისა, უამარი იუნიცერისა, კოლოსი რო-
 დოსისა, პირამიდნი ჭ ლაბირინტი გვიჯესა...
 კოსმოგრაფია: უა, ავტოსტერა, სამუარო, მსე,
 სიპორე, მოძრაობა, მთუარე, უვლილებანი მთუ-

რისა, სიდიდე, მოქმედება დედა-მიწაზედა, სსუჲა
 სსუჲა გვარნი ვარსკუთავნი: ზღანეცა, ურანი,
 მოძრაუნი ზღანეცნი, კომეტა, მეტეორები, ქუქ-
 ყანა, სივრცე, ჭორძა, მოძრაობა, დაბნელება მზი-
 სა ჭ მთვარისა, თორმეტნი ზოდიაქნი... ქარები
 აღმოსავლეთ ზრდილოეთისა, წყნარი, ცხელი,
 სამუში, წინათგრძობა ქარისა... მეტალები: სსუჲა
 ჭ სსუჲა გუჲარნი მეტალნი, ისტორია, შემოღება
 მანათთა, მანათების გამოხატულობანი, სსუჲა ჭ
 სსუჲა გვარნი მანათნი: ქართულნი, ოსმალურნი,
 ეტიოპურნი, ეგვიპტურნი, რუსულნი, ტილოხოდო-
 ური ქუა... დრო: წელიწადი, თუჲ, დღე, საათი,
 ყაშნი წელიწადისა, დღისა ჭ ღამის გასწორება.
 არდადეგი, ჭ უდიდესნი დღენი ღამენი, უმცირესნი,
 რიცხვ დღეთა წელიწადში, მიწეზი, კალენდრები
 იულიანური, გრიგოლიანური, რუსული, ოლიმპია-
 და, ეპოსა, იუბილეი, ინდიკციონი, ქორონიკონი,
 ზედნადები, ნიადაგი... მაკემატიკა, არიტიმეტიკა,
 გეომეტრია, სტრიგონომეტრია, დიფერენცია, უმაღ-
 ლესი მაკემატიკა, ტორტიტიკაცია, ტაკტიკა, არი-
 ტილგერია, სამსედრო იერარსია ანუ წესი... მედი-
 ცინა: მნიშვნელობა, სსუჲა ჭ სსუჲა გუჲარი ექი-
 მობა, მიწეზი სხეულებათა, ანატომია, ტიზიო-
 ლოგია, პათოლოგია, ჯგერანია, მაკერია მედიკებისა-

თვს, ჭარმაკონია, აკუბერობა, ანჯეკა, ბოტანიკა,
 ნატურალის ისტორია, რიჯსუ პირუტყვეთა ჭ
 ფრინველთა... მისნობა: მნიშვნელობა, ისტორია,
 უბედურნი დღენი თვსა, მნიშვნელობა თვთოეუ-
 ლისა, როგორ უნდა შიიყვოს გაჟი დაბადება
 თუ ქალი, წინათკნობა ცუდისა ამინდისა, მნი-
 შვნელობანი სსუა ჭ სსუათა მისნურთა ნიშანთა
 ჭყარში, ბუნებაში, პირუტყვეშბში ჭ სს... გრამა-
 ტიკა ქართული, რომელიც ვრცლად არის დაწე-
 რილი... იუროსპირუნდენცია: დასჯანი საქართუშლო-
 ში, ვასტანგის ცვლილებანი, მდივანბეგობა. მის-
 ნი თვსებანი... ენები: უმქსანიშნავესი მუშლი ენე-
 ბი: ბერძული ჭ ლათინური, ასალთა შორის
 ჭრანციკული, ანგლიური, ნემენცური, ლირსებანი
 თვთოეულისა, მუშლის მუცნების ენა, ასალის
 მუცნებისა ენა, ბერძული უამი თარგმნილობისა
 ებრაული ბერძულსედა; რიჯსუ შოხეს წიგნთა.
 უმნელესი ენა: ჩოსური, აბანი, შემომღებნი
 მწერლობა, ბეჭეუდა, შემომღებნი, სარგებლობა,
 კალლიგრაფია, სარგებლობა, კელოვნება გამოქნ-
 დაკებისა... მუსიკა: ისტორია, სსუა ჭ სსუა
 ეუარნი საკრავნი, სსუა ჭ სსუანი სიმღერანი,
 მუშლი ქართული საკრავები, ტანციობა, ისტო-
 რია, სარგებლობა, ქართული ცეკვა ლეგური... ბასიე-

ბაზიერობა, თანამდებობა ბაზიერისა. სანადირო ფრინველნი, როგორ უნდა ნადირობა, სწეულვანნი სანადირო ფრინველთა, სანადირო ძაღვები....
 ზოგნი: ზოგნი კვლოვნება, სტისი, სორი, ქართული სტისები, შირი, ლექსი, ჩასრუსაული, (ვინ იყო ჩასრუსაქე), ჭინკაური (რუსთველი როგორ სწერდა) რვეული შეწეობილი, მოკლე შეწეობილი, წეობილი, მოკლე წეობილი, მრხობლვედი, მრხობლვედი შირიული, შერეული, ჩასრუსაული შერეული, ჩასრუსაული მრხობლვედი, ცაენი ჩასრუსაული, მრხობლვედი ჭინკაური, მაცნაკორული, ჩასრუსაული მაცნაკორული, (იამბიკო შემოქმედელისაგან ნათქვამი), მაკამა (თქმული დიდის მეფე თეიმურაზისაგან) იამბიკო (ვასტანგ მეფისა ჭ საბა ორბელიანისაგან, ანტონ კათალიკოსისა, იოანე ჭილოხოძოსისა ჭ ნიკოლოზ ტფილელისა) კედურ წერილი (ვაიოზ არქიელისა თაყაძლისა, ჰეგრე ლარაძისა, ანტონი კათალიკოსისა) ცაენი შმიითი (დარეჯან დედოფლისა, გიორგი მეფისა, ქეთევან მეფის სპლსა ენდრონიკაძლისა, მეფის სოლომონისა, მამია გურიელისა, ტეოინდელისა, დავით აღმაშენებლისა. (ბეჭედი) ამილანგარისა, იესე ოსესძისა), ანბანთქება (ვასტანგ ორბელიანისა ჩასრუსაულად, ვასტანგ

მეფისა), მეობის სიძაღის ლექსები (მწებებუკ
 მდივანბეგის ნათქუამი ქიფევან ბატონიძულის
 მეობაში, ხანინა, მესტვრული, (კიტამულის გან-
 თქმულისა ქართლში, რომელმაც შეასწა ირაკლის
 ქება), სწარსთა სმები, ქართულის ლექსებით
 (სათლამასი, ბესარიონ ებამულისა, მისიეე, თღეს
 განიდგება ქართლით იმერეთს), თეფინში, (ბესარი-
 ონისაჲე), თახმისი, (ლეონ ბატონიძულისა), შაირი
 (ბესარიონისა მწებებუკი მდივანბეგსეჲ)... ეფო-
 გრაქია: მაჯემაჯეკური, ღიშკური, ზოლიჯიკუ-
 რი: მონწილელი, კრძობითნი ეფოგრაქიანი:
 ზარტუგალია, თქმანია, ქრანჯია, ღიღი ბრეტანია,
 ვოლხდია, ვერმანია, ბოგემა, ენგრია, შეიჯა-
 რია, იჯალია. შანის სმფლობელთ: ნეაალი, სი-
 ტილია, შრუხია: თუთოეულის ეფოგრაქია, ისტო-
 რია, მცენარუნბანი, კელოგნებანი ჭ სსუნთ ჭ სს-
 უანი მნიშვნელთბანი ვარკუჭვით :თან ნახუჭ-
 ნებნი.

... რა არის «კალმასობა». ჩუქს ან ეგიჩ რნებია
 ყოელა საგნები, რომელნიც იმაში განმარტებულნი
 არიან, ესე იგი, დიალოგუჯიკა, მეტაქონიკა,
 თუთოეული მისვლება, რა აზრით არის დაწერილი
 «კალმასობა». აზრი ისაა რომ სკალისში განგრ-
 ეტოდნენ უნაბა საქარსაუჭლოს მაგვამარუობასეჲ

მეთურამერე საუკუნეში და მსოფლიო მეცნიერე-
 ბანი, რომელშიაც დიდ ესაჭიროებთ. «კალმა-
 სობის» ენა არის მსუბუქი და ცხთიერი, მიმს-
 დავი და ავლად ესაგონი, როგორააც კარგის
 სასოგადობისათვის, აერეთვე დაბალის სალხისათვის.
 ჩუქნის ასრით, ასეთის მშუქნიერის ენით ას-
 ლანდელს დროს არავინა სწერს; მუქლს სიციყ-
 ვრებაშიაც მცირე რამ იწიება «კალმასობის» ენით
 დაწერილი. თუთ უთნი აქუს დიდ სსამოვნო.
 ჩუქულებრივი საუბარი, რომელიც სწავლას არ
 შეესება, საგნა ნამდვლის ქართულის სუძობითა
 და ოსუნფობითა. შურად ღამდარაძული, რომელიც
 ითანე სელაშუთან მოგზაურობს, ყოველთაჲს
 მასსარაობს ისე მარილიანათ, რომ არ შეეძლიანთ
 სიცილი დაიჭიროთ, როდესაცკი ის დაწყობს
 ღამარაკსა: მასსარაობს თავის თავსედა, მასსარა-
 ობს იწილიკვანსედა, მასსარაობს სსუთაწედა.
 სსუანიც მრავალნი ზირნი «კალმასობაში» არ და-
 უვარდებიან შურადსა. იმათ შორის უხუქნებთ ნო-
 რიოს მცხოვრებსა თთარიკასა, ირაკლი მეფის
 მასსარა, რომელსაც ითანე ბერი შეხედება, შემდეგ
 დაბრუნებისა კაცითთ: თთარიკა უახბობს თავისს
 ცხოვრებასა, თავისს შემთხვევათა ირაკლის სას-
 სლეში და დიონთანა ისეთს გასაუჯარის კომიკუ-

რის სასიოთა, რომ შეუძლებელია დაივიწყეთ იმი-
 სი სიჯეუჭბი ჭ ნაუბარი. ერთის სიჯეუთ «კალ-
 მასობაში» არიან პრავალნი ქართუჭლნი დიდის
 კელოგნებით გამოხატულნი, ასე რომ კომიკური
 მწერალი აურაცხელს სუეეებს ზოებს ზოემათა
 ჭ კომედიათათს. თუთოგული ზირია სიჯეუჭლით
 საესე. ასე გეონიათ, თქუჭნ თქუჭნის თვალათ
 სედავთ, თქუჭნის ზირით ემუსაიდებით ჭ იჯით
 ყოველი გარემოება იმის გუარისა ჭ იმისის
 უსოფრებისა; ასე გეონიათ, თქუჭნ გიცხოვრით
 თუთ იმ დროებში. «კალმასობა არს საჩვე წარ-
 სულის საუკუნისა. ჩუჭნ ვანებ შეგამოწმეთ ისა
 ისჯორიის თქმულებათა ჭ არათუ წინააღმდეგობა
 რაა გჰზოვეთ: იმით ისჯორიის მოთხრობანი ბევ-
 რით შეიმსებიან. ასეც უნდა იყოს: იოანე ბატონ-
 ნი ძული არათუ იმ საუკუნოას კაცი იყო, თუთ-
 ქმის თუთოგულს შემსხვევაშიაცა მონაწილე
 ყოფილა. რადგანც უღმატებულესად ვა-
 ნათლებს ჭქონია, ვინამც სსუათა თანამედროეთა
 ისჯორიკოსთა, ყოველივე საქმე უფრო დაწვლი-
 ლებით ჭ ნათლად ესმოდა. რადგუარად არიან ვა-
 მორკვეულნი სწავლანი ჭ მეჯნიერებანი. ესეც
 უნდა ვსთქუათ, რაცკი საჭირთა, რომ საგანსედ
 ითქუას, უღუჭლად იჯეუს, თუნდა ის საგანი

არ ვესწავლათ, ორის სამის წაკითხვითა, სრულს წარმოდგენას ჭ ცნობას მიიღებთ იმაზედ. ჭ ეს ნაწილიც დიდ მისხვედრია თუთაფულისათვის. იოანე იზოდიაკონი სარცებლობს ყოველსავე შემთხვევასა ჭ ახლად გამოეგანილს კაცსა ისე დააყენებს, რომ რომელსამე საგანზედ დაუწყოს საუბარი. ჭორმა არის კითხუა მიეებითი. ის აიარ კითხავს, იოანე მიუცებს, აუხსნის, განუძარცავს. ყოველთვის ერთსა ჭ იმავე საგანზედ ერთს ადგილს არ ასრულებს, რაც სათქმელი აქვს, სან ჭ სან უბრუნდება, ერთთან დაიწყებს, მეორესთან დაბოლოებს. ამას იმისთვის იქმს, რომ არ დალალოს მკითხავის ჭ მკითხველის ყურადღება.

როგორათაუც ვსთქვთ, იოანე ბავონი მული არის მალაღის ნიჭით შემკული. კითხულობთ რა «კალმასობასა», თქვენ არ შიძლება არ მოხვდეთ განცხადებებში ავტორის შემადარებების მსგელოებითა, სწავლათ მეცნიერების სიგრციითა, პოეტიკურისა ჭ კომიკურის აღბეჭდილებითა, დაწულილებითის უოდნითა საქართუწლოს ხუჭულებათა, პირთა ჭ ისტორიითა სსუათა საქართუწლოს მუწლთა ჭ ანათა მწერლობათა შორის ისე განსხუადება «კალმასობის» ავტორი, როგორათაუც

განსხვავდება მსგ ზღანეცთა ზე გარსკუთავთა მო-
 რის. იოანე არის ხუცნი ჰომერი, ხუცნი დანტე,
 ხუცნი შიქსნირო... მაგრამ, სმენია ვისმე სიყუყუ
 «კალმასობასედა»? ამას დარწმუნებით ვიცევთ,
 რომ თათს კაცს არ წაეკითხოს ეს წიგნი. თუთ
 ხუცნი, ამ სტაციის ავტორმა, მხოლოდ ასლა
 ნირუჭლად ვსანეთ ზე წაგიკითხეთ. ერთის ეკსემ-
 პლიარის მეტოც არსდ არის. «კალმასობა» განი-
 ყოდება, როგორათაც მოსსენებულოა, თრ ნაწი-
 ლად. ნირუჭლი, რომელიც არის სავნად ამ სტა-
 ციისა, ზე ის მოენაგებნა ვასაგენებულს დავით
 დდიანსა ზე შედეგ იმისა ეძოვნა თ. ალექსანდრე
 წერილელსა. მეორე ნაწილი არ წაგიკითხავს,
 თუშცა ვიცით რა სავნიც აქუს: ის შეიცავს იმ-
 გე ანდიაკვანის მოგზაურობასა იმერეთის მხარეშია
 ზე ეგვ არ არის, ისიც ისე მშუქნიგრა თუნდა
 იყოს დაწერილი. მეორე ნაწილი აქუს მეცერ-
 ბურგში მცხოვრებს იოანე ბატონიშულის შულის-
 შულისა. ამასაც ვიცევთ, რომ ამ გუარს წიგნსა
 ვერც ერთს ენაზედ ვერა ნასავთ, როგორათაც
 არც ერთს ხალხს არა აქუს, თუთ ბროსსეს შე-
 მოწმებითა, ხუცნის ვასუშტის ევოგრაქიანთანა ეთ-
 ვრაქია. «კალმასობას» რომ სავნად ქონიეს სსუა
 ვერთანის საეელმწიფო ზე იყოს დაწერილი ჭრის-

ცუკულს ანუ ნემეკუის ენაზედა, ამაში ხუცს ეჭვ
 არა ევაქებს, რამდენჯერმე გამოიღე მოდა ჭ იმ
 ქუც ენაში, რომელსაც ეკუთვნებოდა, თუთოეულს
 ექნებოდა კელში. «კალმასობა» უნდა მივსჯეთ
 შირქსლი ადგილი ქართულს სიტყვებში. «კალმა-
 სობა» ყოველს ამერ-იმერს სასლში უნდა იწიებოდეს
 «კალმასობით» უნდა ხუცნთა ყრმა ქაბუკთ შიილონ
 ქართულის ენის სწავლა სასწავლებლებში. «კალ-
 მასობა» არის უძეობესი კელთ-მძღვანელობა,
 უძეობესი ქრესტოძეობა...

მართლა ჭ დრო არის, გიფიქროთ ხუცსს ენა-
 ზედა. უფნოთ ხუცს არა რანი ვართ. ენა არის
 ადამიანის უწარგველესი ჭ უკეთაღმობილესი ნა-
 წილი. იმაში გამოხატებას ხუცსნი სასიათი,
 ხუცსნი წარსული სუც, ხუცსნი ღირსებანი ჭ ნაკ-
 ლულოვებანი; იმით ვართ დაკავშირებულნი ერთი
 ერთმანეთზედა. უამასოდ არც მამულის სიყუარუ-
 ლი შეიძლება ჭ არც სსუნის პოქმედებანი სა-
 სიადოდ სასარგებლოდ. აწინდელს დროში ყოველ-
 ვან ვრძობაძენ სამშობლო ენათ სწავლის საჭი-
 რაობასა; ყოველგან მაუდებთან ღიანისძიების
 მოწინავესა, რომ ენა ენგრჯელდეს ჭ დამყარდეს.
 მივსჯდით ხუცსთა უძუქლესთა მათა ჭ მესობელ-
 თა — სომესთა. გიჯიოთ, რა ევარი ყურადღება ჭ

შსრუხველობა აქუსთ თავიანთ ენისათვის. მხოლოდ ჩუქნ ქართუჭლნი ვართ გულ-გრილად ამ საგან-ზედა. ჩუქნი ენა უფრო ჭ უფრო სუსტდება. თუ ამ მდგომარეობისაგან არ გამოვალთ, საკმაოა ნახევარ-საუკუნე, რომ ის სრულებით დაეძნოს. ვისღა მაუძლიან ჩუქნში სთქუას, ენა ვიციო. ვანა ის ცოდნა ცოდნა, რომ თვთოეული ვეღარ ფიქრობს თავისის ენის კანონებთაძებრ ჭ თუ ჯერ რუხუღად არ მოიასრა, არ შეუძლიან დასწეროს რამე წირ ჭ წირ ქართულათ. ჩუქნ შწერალთ სიტყუათ-ქცევანი ჭ ღრასებთ-წეობილებანი არიან რუხულნი. ამ უამად რომ ერთი მცოდნეთაგანი ჩუქნი წინაწარი საფლავით ადგეს ჭ გადავლოს თუალი «ცისკარსა» რას იფიქრებდა? გვიცნობდალა ჩუქნ ქართუჭლებს?...

არც შაიძლება, რომ ასე არ იყოს. ქართული მუჭლი სიტყუარება დაეწეებაში გვაქუხს, ემაწულ-კაცობა თვთქმის თაკილობს იმის კითხვასა მუჭ-ლი წიგნების კითხვა რა სასარგებლო არისო, მაშინ როდესაც აწინაღუთ ენა დამუყარებულია მუჭლ-ზედა, როგორათაც საფუძუჭლზედა ჭ ენის სასლის ამენება მაუძლებელია, თუ ჯერ საფუძუჭლი არ დაიდო, ესე იგი, თუ ჯერ მუჭლი სიტყუ-არება არ მიითვისა. მიზეზიც ეს არის, რომ

მუჭლ. წიგნები, რომელსედაც უბრძოლით ჩუქნ
 წინაპროთ, ვაბნეულთა სსუა ზ სსუა ამერ-იძერ-
 თა სასლუბში, სადაც წანდუკებში ზ ორმოცებში
 ღანება, ამას სიჯრუით არ ვანბოღთ. ჩუქნ თუთან
 გიცნობთ რამდენიაამე ჰართა, რომელთა მამათაც
 მოღუწეობა დაუღუა მუჭლ წერილთ შეკრება-
 წედა ზ იმთანი შუნი არათუ თუთან არა კით-
 სეულადენ, არჯარავის ასარგებლებენ, ზ ამისთვის
 ანუ მუჭლში ზ ნავაგში უყრით, როგორათაც
 სგანებს თავინთა საცები შებლილს კომპებში,
 ანუ მიწაში აქუთ დფულელი. შრავალნი თარგმ-
 ნილნი სსუა ზ სსუა ენით ზ თუთ ქართველთაგან
 ნაძროსნი წერილნი ყოფილან ამერ-იძერთში.
 კვილიგანთიკად დაწესებულს ქუჭყანაში ამ ვუა-
 რი წიგნები თუთ ქუჭყანას ვაუთენიან ზ იკრი-
 ფებთან ბიბლიოთეკებში, სადაც თუთოეულის სასარ-
 გებლოდ არიან. ჩუქნ ქართველთ ეს წესი არ
 ვაგესი. ჩუქნში მუჭლ წიგნებთა შესედი ნა-
 წილო აღარსად არის. სსუა სულ ვაცანილია ზ
 დაბნეული. ვის არ ვაუგანია, როგორი ბიბლიო-
 ტეკა ქონდა დავით დადიანს მუდგენილი ზუგდიდ-
 ში. რა იქნა?... რაც აქ მოვისსენეთ, რას ვვიბ-
 ტვიცყებს, თუ არ ჩუქნს ვულოგროლობასა ენისადმი.
 14 სსუა ქიკვაჯ; საქართუჭლოს იძერთის სასწავ-

ლობუბში ასწავლან ქართულს ენას: ეს მართა-
 ლა მაგრამ როგორ ასწავლან? ვერ ერთი ესა,
 რომ თუთ მასწავლეთ ისე იცან, როგორათაც
 მოსწავლეთ, ასწავდ უნდა დარწმუნებულნი
 ფიქრნი; ვადა ამის გულმღელუნიობად არის
 მიღებული გრამატიკა დაწერილი რუსულ ენაზედ
 რუსთ მასწავლეთის ქართულთ ემწავლათან
 ქართულს სწავლთ რუსულს გრამატიკით, — ამა-
 სვე რის ბმებში?! ან ფიქრებს ვინმე ამასედა?
 მათგან ასახაროვადობს ყურადღება? ხეცნნი
 თავდაზნაურნი სამსწავლადში ერთივე იკრიფე-
 ბან ქუთაისში ზე ცხელისში, კანტას ყრსათვს,
 როგორც თუთაყუბია უკან. ნაუცხებობი
 მათი უწყისის ყურადგინბსედა, იმა მოძი-
 ნაყოფისედა თუთ ქრისტეს დროდენ, დიდკა-
 ვბანს ქრისტეს გარო სფუქსული მამულისა,
 ხეცნ ამ ზე ამ ფურის ბან, ნარქსენი უნდა
 ფიქრით ამ ზე ამ კბლთა ავადმი ზე აზნურმა
 რაყოფენდა სისამოღის სავს ხეცნა გართო,
 უზურისევის სწავლთ რა უწყები თუთ ამ ფურის
 ბარცხნებთი იქნებ ზე თაკებ კანტას ყრს.
 სმდვთა მკაუყრთა სავს! ან ვსკურცვლეთი
 სავსებთ: ხეცნ მსავლთ ამას სფუქს, რომ
 ყურადგინების სწავლასე მკაულებში ნარქსლი.

ორიოდე სიტყვა თავად რევან შაღვას მის
ეროისთავის კაზლოვიდგან „შემლილის“
თარგმნაშედა

როცა გავახსენდება კაზლოვი ზე მისი
პოეზია, თუკი არის პოეზია მის დაბლოე-
ბულ ცრემლიან ლექსებში, როცა გავგახ-
სენდება, მაშინვე ენაზედ მოგვადგებიან ჩუწნ
სასიქადულო რუსთაველის სიტყვები, მხო-
ლოდ ჩვენებურადვი დავიწყოთო ხოლომე:

„კაზლოვის ლექსი ცოცა ნაწილი მო-
შირეთა,
არ ძალიყმს სრულ ქმნა სიტყვათა გულისა
გასაგმირეთა;
გამსგავსე შვილდი ბედითი ყმაწვილთა მო-
ნადირეთა
ზე დიდსა ვერ მოჰკვლოენ, ხელად აქეს (*)
ხოცვა ნადირთა შიკირეთა“.

(*) უ; უწ; ა; ვ; კ ეს ასოები სულ არ გვისმარია ზგენ
სიტყვითა; თუ ვინცოთა ეს ენის წინააღმდეგეა მაინდეს

ეს ლექსები თუ არ ამალღებენ კაზლოვს, სრულად არ ამცირებენ: კაზლოვის ნიჭი სწორეთ იმ ყრმა მონადირების შვილია, რომელიც ტორლოვის ზე ფიტის შეტს ვერას განჰგმირავს თუძეა ზოგიერთნი რუსნი ჰხედვენ კაზლოვში რაღაც პატარა ცალანცსა, მაგრამ ჩვენ სრულად არაფერს არა ვხედავთ, ზე თუ ვხედავთ, პატარასი არა, ძალიან უბატარესსა, ბეწვის ოდენას, ისიც იმისათვის, რომ ორიოდე ლექსი აქვს, მართლა ზე ცოტა სიამოვნებით წასაკითხავნი ზე გრძნობით ვაძიობინი. ია ის ლექსები, რომელიც ჩვენ საუკეთესოდ მიგვაჩნია: *«Вечерний звон»* რომელიც ერთ დროს დიდ პატავში იყო, ასე რომ ყოველ რუსის ცოტოდენ განათლებულს ხალხში მღეროდენ ხალხი: *«На погребение Английского Генерала Сира Джона Мура»* ესეც თავისი არ არის, ნათარგმნია; მაგრამ ვარგი თარგმანიც სასარგებლოა; *«Романъ Дездемоны»* შექსპირიდან თარგმნაღია. ამით გარდა

გისმეს, ჩვენ ყოველთვის მზათ ვართ ვერცეოთ ჩასუსი და გ-
მოუცსაღოთ და მიხეციოთ არა ვსმარობთ.

იქნება ორი, თუ სამი ლექსი გადგვ გვაჩვენ-
 ნოთი მოელთ ვაზლოვის თხზულებაში სასია-
 მოვბონი, თორემ დანარჩენ ლექსებში სუ-
 ყველგან თითქმის დაძალებული. ე. ი. ძალიად
 მოყვანილი გრძობაა, ძალიად მოყვანილი
 ცრემლია სასაცილოა, სეზიმლარი ჭ არა
 სამწყხარო დასახვად. —

ვაზლოვა იყო კარაქმზინის სხოლის შწე-
 რალი. პირდაპირ მარტო თავის ლექსებს
 ვაზლოვმა შექყარა ჭარი ე. ი. წირპლიან
 სხოლის, პირველ სხვა ჭ სხვა მოგვებსაც,
 რომელითაც მსარგებნდა ჭ რომელითაც
 სხუთ არ მსცვიოდოთ ძალიად გაჭიმული მა-
 წაწინა გრძობის ყმარლით ცრემლია ვა-
 რამხანსავეთ ჭ მის მიმყოლი ვაზლოვისათვის.
 ძალიად მითმა გადაძალიეთ ვაზლოვის გა-
 ბერლითი წავნი ჭ ყურადღებით განხილეთ
 ლექსები ანდრე შენაესი, ფრანციის მოგვი-
 სა, ძლივსა ცნობოთ ვაზლოვის ლექსებში
 იმ შენაეს, რომელითაც წარსული საუკუნე-
 ში თითქმის პირველად დახვდა ფრანციას,
 ჭ მისგანვე ევროპიანსაც ჭყმპარიტი, ნამ-
 დული ძლისტივა საბერძნეთის მშენებრებისა,
 ჭ იმით, თუ არ დასაზარი, შეარყია მინც

თვის საფუძველში ცრუ კლასიკური მიმართულება ფრანკის ლიტერატურისა. გახლოვის თარგმანში ისე ცხადად არ ისმის ის ნაზი ჭ წრფელი სიტყვობა მშვენიერებისა, ის უმანკო, უცოდვილო ჭ ნამდვილი ბევრად ვულისა, ის ქრთლთა პოეზიისა, რომელითაც ანდრე შენიე გადაოსვით მოწიბლავს ხოლმე ვაცსა. მერამ ანდრე შენიეს ლექსები გახლოვის თარგმანში ისე ბევრნი არ არიან ჭ არც ისე უფერულნი, როგორც სხელოვანი მიტკევიჩის «ეირიმის სონეტები». ევ სონეტები, ევ უკეთესნი ყვავილნი პოეზიისნი რარიე უსუოდგმული, უსურნელი ყვავილებად შეიტკაღუნენ გახლოვის თარგმანში! არამცაუე გახლოვმა შეარჩინა მ. ტკევიჩის სონეტებს ფორმა სონეტისა, არამედ არ შეარჩინა თითქმის არც ის მშვენიერი სურათნი, რომელთაც ისე ნათლად გამოვხატვენ წყობის გრძობანი იმ სხელოვან პოლქელ პოეტს. დასარწმუნებლად, შეადარეთ თარგმანი გახლოვისა უკუალ ლიუგოვსკის იმავე სონეტების თარგმანთან, რომელიც გამოიტა ოდესაში 1859 წელსა, როგორც ვკახსოვს, თუქც

არც იუ. ლუგოვსკის თარგმანია ძალიან მოსაწონი და სექსუელი, მაგრამ მაინც ესუფრო განუზომელიად უკეთესია ვაშლიოვის თარგმანზედა. ამით გარდა სხვა ბევრი პოეტები, ალბა ალბა გარდმოთარგმნილი ჰყავს და სხვათა შორის ლორდი ბაირონიცა. ბაირონი ყოთარგმნია ვაშლიოვს ნაწყველ ნაწყველად და ერთი პოეტის პოემაც ამისი, წოდებული «*Андреевская Невеста*» მაგრამ სად არის ვაშლიოვის თარგმანში ის მუხი სიტყვა, ის საკვირველი ძლიერი სული ბაირონის გენიის!

ბაირონმა ბევრი ცალხატვა გაიტაცა; არა პოეტს თითქმის არ დაუბადნია მზადუნა იმოდენა, რამოდენაც დაშადა ბაირონმა ევროპიაში და ნამეტნავად რუსეთში თუქცა სიტყვის სხოლის თავადად უხმოზდენ თანამედროვენი ბაირონსა. რასაკვირველია, მისი მზადუნი, ზოგნი სული უნიჭონი იყვნენ, ზოგნივი კარგად იდ ცალხატვისანი, რომელითათანაც ვაშლიოვი პუსათ გამოჩნდება. თითონ პუშკინიც პოელი თავის გენით ვერ გადურჩა ემეგ ჭირსა; პოელი ერთი პერიოდი პუშკინის წერისა «*ვაკუაზიის ცეკიდვან*» დაწყობილია «*ევენი ონეგინამდინ*, და თვით

«გვგენი ონგენიც» თითქმის იყო ზაირონის
 გავლენის ქვეშა. ლერმონტოვიც ჰხადავდა
 ზაირონსა; მთელ მის პოემას ეტყობა, რო-
 გორც ზემოხსენებულს პერიოდს პუშკინი-
 სს, ზეჭედი მომხიბლავ ზაირონის გენისა,
 თუძცავი ლერმონტოვი, როგორც მხადავი
 ზაირონისა, ძალთა დგას თვით პუშკინზედაც.
 აი ეს ყუძირატენი ვარსკვლავები რუსის
 ლიტერატურისა ჭ ამათ ვარდა რამდენი სხვა
 პაწაწკინტელთა პოეტები იყვნენ ზაირონის
 გავლენის ქვეშა! .. ეს საზოგადო ჭირი იმ
 დროებისა ჩვენ კაზლოვსაც შეეყარა. ძართლო
 ჭ კაზლოვი არა დროს არა ყოფილა თავი-
 სუყუალი მწერალი, ის არამთაყ იყო
 მარტო ზაირონის გავლენის ქვეშა, არამედ
 ზრძათა ჰხადავდა ასე, რომ თავის საყუთარს
 ლექსებში ზაირონის თითქმის სიტყვებს სუ-
 რათებსა ჰხმარობდა. ვაძინჟეთ, ძეგლითად
 შეცხრე გვერდი კაზლოვისა «Черныш-ისა»
 ჩიკითხეთ ცამეტი სტრიქონი ჭ შეადარეთ
 ზაირონის «ძანურედის» სიტყვებთანა, როცა
 იგი ელთაძარაგება წყლის ფეიასა, როგორც
 «Черныш» ისე «Пташья Долгорукая»
 ეს ორავ პოეტ კაზლოვისა ზაირონის გა-

ლენისანი არიან; ამ პოემებზედ ეტყობათ
 რომ კაზლოვი ცდილა ბაირონის გმირები-
 სავით რილაცის გამოხატვასა, მაგრამ სად
 შეეძლო კაზლოვის პაქაწა ნიჭსა შთაებერ-
 ნა კაზლოვის გმირებისათვის ის მორჭმული,
 მოყდრეველი სული ბაირონის ხსიათებისა!
 განა მარტო სიბნელიე მოთხრობისა, მწყბ-
 რება, წყევლა & აი! ყი! ოხ! ყხ! & ამა-
 ზედ ყურო ყბლიერესნი შორისდებულნი
 შეჰქმნიან ბაირონსა? ბაირონის გმირები
 კაზლოვის ბერისავით არ ვნაზიან & ჩივიან,
 რათა ნუგეში სცეს ვინმე; ისინი ისეთ
 ავებულებისანი არიან, რომ თავის ტანჯვე-
 ბის წვაში, ეჭვის ღრღუნაში, თავის სუ-
 ლის წყურვილში ჰხედვენ ყუკლავების
 ღირსს ცხოვრებასა, ისინი არ შეეკედლო-
 ბიან მონასტრის კედლებსა მოსასმენებლად,
 იმით სული მოძრაობა უნდათ, ისინი არ
 მირბიან გულის გაუთავებელ წელსულთა
 მოსარჩენად ვაჟიან, არამედ თავიანთთავე გუ-
 ლის სიღრმეში & სულის ყუკლავებაში
 ეძებენ სსოწარკვეთილების წამალსა. ბაი-
 რონის ნაცვლად, რომელსაცა ცრემლის მა-
 ვიერ მდულარე ტყვია ჰსცვივა თვალთაგან

ზე კალმის მაგიერ ხელთ ეპყრა მეხი, იმ ბა-
 ირონის ნაცვლად კაზლოვი შეიქმნა ერთი
 კარამზინის სხოლის მტირალ ზე ღრეჭია
 აშუკათა. მაგრამ ესკი უნდა ვსთქვათ, რომ
 ერთს ღროს კაზლოვი მიიზიდავდა რუსებსა.
 მისმა «Чернец»-მა დაუგდო სმა შუათანა
 შწერლისა რუსეთში; ევ საზოგადოების
 მიღება ყოველთვის არ ნიშნავს, რომ შწე-
 რალი ცალან ციანია; აი, მაგალითად, ჩვენ-
 ში, ქართველებში დიდი შწერლის სმა აქვს
 დაღებულთი ჩაბრახამესა, მაგრამ არამც თუ
 დიდი, პატარაც არა ბძანდება ის კუროთხეუ-
 ლია. მისი თამარის ქება მთელ მოთხრობის
 ოდენაა, ზედ შესრულით დაიწყო ზე თით-
 ქმის ზედ შესრულით თავდება. რა ვაი ვაგ-
 ლახით ზე კისრის მტვრევით მოგოვამს და-
 ვარდნილ ცხენსავით მისი ოც მარცვლოვან-
 ნი ცყვიასავით მძიმე ლექსები!... არც აზრი,
 არც სურათი, არც მშვენიერება, არც ჭკუა,
 არც გული, არაფრისთანა არაფერი, ვარდა
 ზედ შესრულების რახა რუხისა! აბა ესკო
 ნახეთ, რა სახელი აქვს ჩვენში! სადაც
 რუსთაველს, მაგ თითქმის გენიასა ახხენებენ,
 იქ, ვინდათ თუ არა, წამოაგუყვანებენ

ჩახრახებადესაც, რომელსაც, გვეგონია, ფიქ-
რათაც არა ჰქონია ამისთანა დიდების იმედი.
ეკ რად ვინდათ, აიღეთ რუსეთში ხერასკო-
ვი, სუძაროკოვი ჭ სხვა მათებრ ვაბერძნო-
ბი თავიდან ფეხამდინ უნიჭობითა, რაძღენ
შვითხველსა ჭ ტაშის მკვრელსა შოყლო-
ბდნენ გაყნაოლოებელ რუსეთშია! ესტა რად
ყნდა გვიკვირდეს, რომ ვაზლოვსაცა ერთი
დროს ჰყუნდა შვითხველიც ჭ მაქებარიც,
ამას ვაყური სიტყვა მაინც ჰქონდა, რომ სხვა
არაფერი იყო. ჩვენ გვინდა ამით ვსთქვათ, რომ
მაშინ რუსეთის საზოგადოება არ იყო ისე
ესტეტიკურად განხსნილი ჭ განვითარებული,
როგორც პუშკინის შემდეგ ჭ ნამეტნავად
ებლია; იმათთვის ძალიან საკმაყოფილოანი
იყვნენ ის სენტიმენტალური, ყალბი-
გრძობიანი, მტირაღა ჭ წირაღიანი შწერ-
ლოები, რომლებს თავი ჭ თავი, პირველი
ბაიროსტარი იყო თვით სახელთვანი ვარამში-
ნი. ამის «ყბელყრ ლიზას», რომელიც ვად-
მოთარგმნა ლიიყო ქართულზედ ჭ დაეჭვდილი
ჩვენ «ცისვარში», კითხულიობდნენ თვით
პუშკინის დროსაც, თუცა ეხლა ვარგ რუს-
სა სატანაჟავად მიჩნია მისი წავითხვა.

სწორედ ამისთანა მხვედრი ჰქონდათ კაზლოვის ზოემებსაც, თუმცა ესენი ძალდა დგანან კარამზინის «ყბელყრ ლიზაშედ». კაზლოვის მოსაოძენი ენა, შუათანა, შეუკვეცავი რითმა, ზოგი ერთგან გრძნობიანი სიტყვა ჭ ყუროის ბნელია ჭ მწყხარე საგანი მის «Чернец» — ისა ჭ «Наталия Долгорукая» ისა არ იყენენ ყვანასკნელნი მიზგზნი, რომ მაშინ რუსები შავ ზოემებს ვითხულობდნენ. კაზლოვის «შეშლილის» ქებავი ჩვენ არსად შეგვიტყვია, ჭ თუ ყქია ვისმეს, ყუთყუთი კაზლოვის თხზულების გამოცემს ყქია. იმ გამოცემს, რასაკვირველია, სხვა შებნტიკური, მისატეკებელი მიზგზნი ექნებოდა ქებისა, რადგანც მარტივნი ამა ქვეყნისანი ძალე დაიტაცებდნენ გამოცემულ წიგნსა ჭ მით გაახარებდნენ გამოცემის მგლოვიარე ჟიბესა. ამას გარდა, ჩვენ ვვიძრობთ ვიდეც, რომ სწორეთი იმ გამოცემის სიტყვებს ყმოქმედნია, რომ თ. რევას შალვას ძეს ერისთავს აყლია ევ ყშვერი ჭ გამოყსადევი ზოემა ქართულის ენაზედ ვადმოს:ღებელად, თორემ თქვენვე გაშინჯეთ, ჩვენო შკითხველო; რა საჭიროა ესლი ან ჩვენ ლიტე-

რატყობისათვის, ან ხალხისათვის სენტიმენტალურ სხოლის მწერლების გაცნობა? რამდენიმე წლის წინათ იუ. სარდიონ აღიქმის მესხი შვილმა გადმოთარგმნა სენტიმენტალურ სხოლის მწერალი მარმონტელი და ეხლა იმავე სხოლის მწერალი კაზლოვი გადუთარგმნია თავად ერისთავს. იქნება ფიქრობენ, რომ ჩვენს ლიტერატურა არ აღზღვება, თუ არ განიშორა თავის განვითარებაში წარსულ დროთა სიტყუე და ცთომილება, თუ ამას ფიქრობენ, მაშ ისტორიას აღარა აქვს თავისი დიდი მნიშვნელობა. ისტორია იმიოდა დიდი, რომ გუჩვენებს ჩვენ წინაპართა ცთომილებას, მასთანვე გვასწავლის ჭკვასა, როგორ უნდა მოვიქცეთ. წინა ვაცსა უკან მომდევარი იმისთვის უყურებს, რომ, ვინცთობა, წინამ ფეხი წამოჭკრას და ყირაზე გადაიაროს, უკანამ ნახოს და იმ გზას შორს მოუაროს. მოველი კაცობრიობის უწინდელი ცხოვრება სუელი უსარგებლო იქნება, თუ იმათ ცხოვრებიდამ ჩვენ სასარგებლოს არას გამოვიცანთ. რაც მამა პაპს უქნია, ის ჩვენ უნდა ვქნათ, — ეგ ჩინეთის ფილოსოფია არის, თუ მავს

მივყევით, ჩვენც ჩინებსავით შევზღვებთ ერთ ალაგზედ ჭ წინ ვებს ველარ წავზღვათ. —

✓ მართლაც ჭ საკვირველია! თუ კაცს რუსულად თარგმნა უნდა რისამე, პუშკინი, ლერმონტოვი, გოგოლი როგორ უნდა დაავიწყდეს ჭ მივარდეს წირბლიანს ვაზლოვსა, მერე ნეტავ იმის ცუდ პოემებში უცუდესა შინც არ ამოერჩივა თავად ერისთავს, ეს „შეშლილი“ მართლაც რომ შეშლილია რა სათარგმნელია? მაგრამ ერთის მხრით თავად ერისთავს კარგი უნებებია, რომ ღონის გასაშინჯავათ ჭ გამოსატყულოთ ვაზლოვი ამოურჩევია. ეხლა თვითვე, გვერნია დარწმუნდნენ, რომ არამცაოე პუშკინის ჭ ლერმონტოვის თარგმნა შეეძლოს, არამედ ვაზლოვსაცა ჭ სხვათა ყოფრო მდარეთა რითმების მხეჭვდელითა პოეტობა, რომელნიც რუსეთში ქვიძახელ უძრავლესნი არიან. დიახ, ძალიან კარგათ მოქცეულთა თავადი ერისთავი, რომ პუშკინის ჭ ლერმონტოვისათვის ხელი არ უხლია, თორემ ამათი ქმნულობაც, ისე წაეხდინა, როგორც წაუხდენია ვაზლოვის „შეშლილი“ სწორეთ

ღვათის გამოება იქნებოდა. ეხლა მიუბრუნდეთ ზ მოკლედ განვიხი-
 ლთათ თვითან ვაზლოვის პოემა „მეშლილი“
 რა ჩითელი კოჭი ბძანდება რუსულის ენა-
 ზედ, მერე ვახსენათ ღმერთი ზ შეუდგეთ
 თარგმანს; მაგრამ, ჩვენთ მვითხველით, ჩვენ
 სტატიაში ნუ ელოდებით ესტეტიკურ კრი-
 ტიკას; ვინ ჩვენ ზ ვან ესტეტიკური კრი-
 ტიკა! ჩვენ ერთი უბრალო სიკვდილის
 შვილი ვართ, სად შეგვიძლიან? ზ თუნდ
 დიდი, დიდი ბოზოლიტ რომ ვიყოთ ზ შე-
 გვეძლოს, ამ მეშლილში მცირედი საზ-
 დოც არ არის ესტეტიკურ კრიტიკისათვის.
 გუ პოემა არის ჩვენ „გო მფოსავით“ რაღაცა,
 უბრალოდ აღსრულებული, რაღაც ბნელი
 სუფეტი. აქ ისმის რაღაც უიმედო სიყვა-
 რულის ტანჯვა; რაღაც უკემურს. ჩივილი,
 კვნესა ზ ოხერა რუსის გოგოსი, როგორც
 ვაზლოვი ანბოზს. ტანჯვა ზ რაღაც ჩივილის
 მზგავსად ვნაღია არც ტანჯვასა ზგავს, არც
 ჩივილსა; აქ არ ისმის ის გულის განგმი-
 რავი კვნესა მოცეუებულ გულისა, აქ არა
 ჩანს ის უნებური სიუგუნყურე მარტივ სოფ-
 ლის გოგოს სიყვარულისა, რომლის მუხ-

თლოზამაც შეძლოა ჭკვიდამ იგი. შერე რა მოგახსენოთ!... ის გოგო რუსის მუყვიკისა, რომ სრულთად შეძლილი არ არი, თუმცა კაზლოვი გვეფიცება, რომ შეძლილიაო; ძალიან კარგ გონებაზედ ვახლავსო, კარვად ლაპარაკობს, კარვთა ჰსჯის, მართალია, ლაპარაკში თვალები ერევა ჭ სახე ეშლება, მაგრამ უანა მარტო თვალების ჭ სახის ამღვრევაში სჩანს ადამიანის შეძლილობა ჭკვიდამა? აბა შექსპირის ოფელია აიღეთ, ან კორნელი ლირი ჭ გაშინჯეთ! იქ თუმცა შექსპირი არ ანმოებს, რომ ჭკვიდამ შეძლილები არიანო, მაგრამ მიაყოლოთ გონება იმათ სიტყვებს ჭ მაშინვე გაიგებთ შესაბრალებელს შეძლილ ადამიანის სულის მდგომარეობას, იქ წინასიტყვაობა საჭირო არ არის, რომ შეძლილიაო, საქმიდამა ჩანს ყველაფერი; სიტყვა არის პირ ჭ პირი გამოძოქმელი სულის მდგომარეობისა. აბა კაზლოვის პოემიდამ ამოუხიკეთ ზედშესრული «შეძლილი» ჭ შერე გაშინჯეთ სიტყვები შეძლილისა თუ ჭკვიანათ არ გეჩვენოთ. თუმცა შეძლილს ქვეშ აწერია რუსული მოთხრობა; მაგრამ ამ მოთხრო

ბაში ძარცო ენა, ზარი, მარხილი ჭ იემშ-
 ჩივი თუ არის რუსული, თორემ სხვა არა-
 ფერი. ქართველმა ბევრიც რომ იკითხოს,
 არამცაუთუ ეს საშინელი თარგმანი თავად ერის-
 თავისა, არამედ ათი ათასჯერ უკეთესი, (მა-
 ინც იქნება არა გამოვიდესრა: ათი ათასჯერ
 არაფერი მაინც არაფერია) ბევრიც რომ
 წაიკითხოთ მაინც ქართველი ვერ გაიცნობს
 ფრჩხილის ოდენსაც რუსის სოჯლის გო-
 გოსა, იმიტომ რომ ეს შეშლილი გოგო,
 თუძცა კაზლოვი ანობს რუსისაო, მაგრამ
 რუსის სარაფანიც არ აცვია ზედა; ევ რაღაც
 ურუსო რუსია, კაზლოვის ფანტაზიის შეი-
 ლი, ჭ არა რუსის ცხოვრებისა. მაგას ვინ
 ჩივას, რომ პოემის გმირი არ არის რუსი,
 ერთი ბეწო დრამმატიზმი ჭ ხელოვნება მა-
 ინც იყო.

ეს გველი შესავალი იმიტომ გაუკეთეთ
 ჩვენ სტატიასა, რომ თუ, ვინცობაა, ცის-
 კრის შკითხველი ბევრს რასმეს ელოდდა
 თავად ერისთავის შეშლილის თარგმანისაგან
 ჭ ვერა ჰპოვა, მაგის მიზეზი თითონ კაზლო-
 ვი იყო, მეორე იმისთვის, რომ გვეცნო-
 ბებინა ჩვენ შკითხველთათვის, რომ მთელი

კაზლოვიც რომ ვადმოეთარგმნა ვისმეს, არა
თავად ერისთავსავით ყებნობოდ, არამედ ყუ-
რო ზეგრად ყუეთესად მანც არავერი არ
გამოვიდოდღა; ყსარგებლო შრომა იქნებო-
და იმიტომ რომ, კაზლოვის ლექსები
თვით რუსეთში ჩაჰპარდნენ ჰატრონს ჭ ქარ-
თველოებს რათ ვგინდა?

გხლო მიუბრუნდეთ თარგმანსა. თავად
ერისთავის შეშლილის თარგმანი, როგორც
ხელითვნება, არ შეიძლება განიხილოს ვა-
ცა, რადგანაც თვით ნამდვილი ყხელოვნობა,
თუ სთავგე მღვრივება, ბოლოში ამაო იქნება
წმინდა წყლის ძებნა, თუ ჩვენ გუკითხავს
ვინმე, ჰგავს, თუ არა კაზლოვის შეშლილს
თავად ერისთავის შეშლილი, ჩვენ მიუგებთ,
რომ სრულიად არა. კაზლოვის შეშლილი,
რაც ყნდა ცყდი იყოს, მანც თუ ვა-
კისრა მისი ვადმოთარგმნა, გულომოდვინედ
ღ მზგავსად ყნდა ვადმოეთარგმნა ჭ არა ისე
ყწყალოდ ვაფუყუჭებინა, როგორც თავად
ერისთავს ვაფუყუჭებია. მისი თარგმანი ასე-
თი რამ არის, რომ შთამამავლობას ყნდა
ვადაჰსცეს ვა-
ცა, რათა ვადმოყოქმელო სი-
ცყდის მაგალითად, სახეში ჰქონდეთ მომა-

ვალს მწერლებს თარგმანი როგორც თარგმანი ხომ არ ვარება, ენა ყუბროს ყარგისი აქეს თავად ერისთავს. ჩვენ გყულო დაჟგერებით ყწინასწარ მეტყუვლებთ თავად ერისთავს, რომ დრო მოვა, როცა მის თარგმანის ლექსებითა დაჰსჟიან წარ მართთა, როგორც დიდ ვეატგერინეს დროს ტრეტიაგოვსკის ლექსებითა ჰსჟიდნენ. როცა გვითხულობდით თარგმნილი შეძლილსა, სწორეთ ყუნდა მოვასენოთ, ხან ვკუციანგ ბოდა ჭ ხან ვკუწყებოდა, რომ ეგროდ ყუნო ენად ვნახეთ ჩვენსი საყვარელი ენა, ის ენა, რომელზედაც დაილილნა ჩვენმა ყუვლაგმა რუსთაველითა თავისი ყუვლაგვი „ვეფხვის ტყაოსანი“, ის ენა, რომელზედაც დაიგალიობა თავისი ღვთიყური სიმღერები თავად აღექსანდრე ჭავჭავაძემ, ის ენა, რომელზედაც თავად ნ. ბარათაშვილითა, მაგ ყუდროოდ დამარხყულითა ჩვენმა იმედმა ღარმონიყულით ჭ ნაღვლიანად დაიმღერა „ქართლის ზელი“ ჭ თავის, მართლთა ჭ ზეგარდამო შთაგონებყული წვრილი ლექსები!... გვიკვირს, ვაცმა როგორ ყუნდა გამომეტყოს თავის დედამამის ენა ისე, როგორც თავად ერისთავს გამოყმეტნია! სწორედ ყუნდა მოვასენოთ, ამის-

თანა წერაში არამცაოთ იყოს ენის სიყვარული
 არამედ ენის სრული ყუბაცობა ჭ სიძულთი-
 ლი. რომ არა გვეყვანდნენ რუსთაველი, ალ.
 ჭავჭავაძე, ნიკოლოზ ზარათაშვილი, გრ.
 თრბელიანი კიდეც ჰო, რომ გვეყვანან რა-
 ტომ არა ვსწავლობთ იმათი მშვენიერს ღე-
 ქსებში მშვენიერს ენას? დაუდევრელები ვართ
 ქართველები ჭ კიდეც ვე მოგვიღებს ბო-
 ლოს, თუ ჩვენ საუბედუროდ არ ვაქწორ-
 დებით როდისმე. არა არა, ღმერთმა დაგვი-
 ფაროს თავად ერისთავის თარგმანისავით თარ-
 გმანის წაკითხვასა, იმისთანა ცოდვა მხელად
 ექნება ვაცსა, რომ ვე სასჯელი მისი შე-
 საფერი იყოს, თუმცა უწინაც ცისკარში
 შეგხვედრია ქართულს სტატიაში რაღაც
 გარმონიული სიტყვები, მაგ. ზაღჩა, ოს-
 ტროვები, ღინიები, მაგრამ ეს სიტყვები
 ისე სასატილონი იყვნენ თავის უშვერობითა,
 როგორც თვით მატემატიკური სტატია
 იყო სასატილო. უყურნალში თავის განუზო-
 მელ ღრმა აზრითა. ჩვენ გვიკვირს ყ. რე-
 დაკტორი როგორ ჰხეჭდავს შეშლილსავით
 ჭ უფრო შეშლილ «ზაღჩებსავით» გამოუ-
 სადეგ სტატიებსა? მაგრამ ყ. კერესელიძე

გასამტყუნარი არ არი; აბა ნუ დაჰბეჭდავს
 ჭ ჰნახამს რამდენი ხელის მომწერი მოაკლ-
 დება გულს ნატკენ ვილატ «მოზადაჩების»
 მეკადინეობით. თუ ხელის მომწერი არ
 ეყოლება ყურნალსა როგორ იტოცხლებს
 იგი? ეგრედ ჯგოჯგოხეთში არის ხომელმე
 ყოველი რედკტორი, რომლის ყურნალსაც
 საკუთარი კაბიტალი, ანუ თანხა არა აქვს.
 გინდა თუ არა, უნდა დამოკიდებული იყო
 იმ კაცებზედ, რომელნიც წინ დაუხედავად,
 ყოველბოლოდ რაც მოხვდებათ ჭ როგორც
 მოხვდებათ ჰლაჟნიან, რადგანაც იმედი
 აქვსთ, რომ საბრალთ ცისკარი მათგან ფუ-
 ლითი დავალებული ნებით, თუ არა ნებით,
 აღიავს მისცემს თავის ფურცლებში იმათ გა-
 მოყსადევ სტატიათ, რად უნდა ვემდებოდეთ
 უ. რედკტორს, რომ ყურნალი არ უვარდა?
 აბა რა თანხები გაუმართეთ, რომ თავისუფ-
 ლად ამოერჩიან სტატეები ჭ არ ჰშინებოდან
 წყენისა, როცა იმულებული იქნებოდან ჩაე-
 ბარებინა უკანვე გამოსადევ პატრონისათვის
 მისი გამოყსადევი სტატია. ვიდეუ, მად-
 ლობა ღმერთს, რომ ცისკარი მავ ყოფაშია,
 თრიოდე თავად აღ. ჭავჭავაძის, თავად

5. ბარათაშვილის ჭ გრ. ორბელიანის ლექსებთან მაინც ვაგვეცნო, რომ სხვა არა იყოს. სხვა ახალი პროზაიკები ჭ მოღვესები ზოგ ერთის ვარდა, ღმერთმა შეინახოს. ბუშვინისა არ იყოს, ამათი ცოდვები ისე მალე დაივიწყოს, როგორც იმათი ლექსები დაბეჭვდის უმაღლვე დაივიწყებინ ხოლომე. მაგრამ უნდა მოგახსენოთ, რომ ამ ახალი რითიმების მოწახსენებლებს არაგის ისეთი ენა არა ჰქონია, როგორც თავად ერისთავს აქვს; აი მაგალითებრ, ყველაზედ უმაღლესი მწერალი იუ. ბერიევი, რომელიც გუთნისდელას აძინებს ხოლომე ჭ აწყვეტებს, რომ ძილზედ უკეთესი არა არის ქვეყანაშიო, ისკი არ ავონდება იუ. ბერიევს, რომ სულთაგ ცვბილმა მამაბაბურმა ძილმა დავგლუბა ჩვენ, — აი იუ. ბერიევი, თუმცა პოეზიაზედ უკაცრაოდ ბძანდება, მაგრამ ენა მაინც უკაროგა, თუმცკი ესეც გამოაბარებს ამ გვარკონს ცრუქციანს რითიმის ცრუბალებსაგამო.

«ფეხი ვავიქნიე ხელი» ფეხი ჭ ხელი ვავიქნიეს მაგიერად მაგრამ, ერთი აღიღოთ ღვედისსაც წასტდებაო, ნათქვამია. ჩვენ მთარგმნელის თავად ერისთავის ენავი სწორეთ

ნათვლას გაუხეობებს ვაძს; მალიან მოთმინება უნდა ჰქონდეს ადამიანს, რომ, „შეშლილი“ თავიდან ბოლომდე წაიკითხოს. ვისაც არ წაგიკითხავთ „შეშლილი“ ჩვენ, ვითარცა ვართ მოყვარენი, არ ვირჩევთ წავიკითხვას: პირველი, რომ უწყალოდ დაიტანჯებოთ, მეორე, რომ ჩვენ გაგუამართლებთ ზეგ, იქნება, თავად ერისთავს ეწყინოს. — ასეთ ნაირად ჭრიჭინებენ თავად ერისთავის ლექსები, როგორც გაუსაზნავი საძაღვის ყრძის თვლები; ასეთ ყრყორღას დაგმართებთ რომ „ყაში მოგივათ ვაძიებისა“ თავად რაფ. ერისთავისა არ იყო: ნამეცნავედ ნაზ აგეზულების ქალს მოაზრიდეთ ეგ თარგმანი, თორემ ჭლოცებით ჩაჯარდება. როგორ მოგწონთ ეს რახარუხიანი ღარმონია ამ ვაუგებარ ლექსებისა:

„დედავ ბუნებავ! მშვენიერებით
შენ ყოველგან ხარ თავისუფლებით“
თუ გინდ რომ იყო საშიშროებით,
მაინცა ჰსუნთქავ ღვთაებრიობით!»

აქ ორ პირველი სტრიქონში სწორედ იმისთანა კონსტრუქციია, როგორც ზემოხსენებულ მაგალითში „ხელი ვავიქნიე ფეხი“

ჩ სწორედ იმისთანაჲ აუარებელი სიღრმეა
 ცარიელიობისა. თუნდ გვ არ იყოს, სულ
 ერთად ვაშინჯეთ, მკითხველო, რა მწყოზ-
 რი, ხმოვანი ბრახბრახია რითმებისა! სად
 აღ. ჭავჭავაძე ჩ ნ. ბართაშვილი ჩ სად
 შეშლილის მთარგმნელი!

ანუ ეს:

“ესე ყოველი სახელოვნება;
 არს საიდუმლო აღსარება (*);
 რომელსა ერთი ერთისა სულით
 ყველასა მართავს ერთისა ძალით;
 ამა ქვეყნისა მშენიერებას
 ჩ აგრეთვეცა საშიშროებას
 ზღვათა ჩ ცათა, ქვეყნიერებას—
 რომელსაც უწოდო ერთსა ღვთაებას”
 ჩ სხვანი.
 ამ რვა ღარმონიულ ლექსში რაღაც
 ღრმა აზრი უნდა იყოს, მაგრამ ჩვენი სუს-
 ტი გონება ვერ მიწვდება ჩ გვგონებთ, თვით
 უ. მთარგმნელსაც არ ესმის, აქ რა არის.
 თუნდ, რომ აზრიც იყოს, ამ გვარი გამო-
 თქმა მისი, კაცს გულის გაუხვიქავს. აი
 ყბრალთ სიტყვების ჩ რითმების რახარახი!

(*) აქ აღსარებაშია მოუძეცნია, რადგანც სილაბი არ
 გამოიღოდა, მაგრამ ეს ნოეცტივერი სილაბა, მიეცემა!?

ამას იქით ვისაც არ უწერია ლექსი, თავად რ. ბარათაშვილისა არ იყოს, მართლა უნდა უხაროდეთ, რომ ლექსებს არა სწერენ, თორემ ამისთანა ორიოდე ლექსი, რომ წაშლდებოდა ვისმეს, აბოღოთნი, როგორც მარსიაშსა, ფეხებიდამ თავაძლი ტყავს აპრობდა ზე პირ ზე პირ ტრედიაკოვსკისთან გვახტუნებდა ფერხულში. აი კიდევ სამაგალითოდ განსახოვნება აზრისა:

«ფერეო ჩაფლული ოცნებაშია» ზე სხვანი. ვაი ტლამო ფოფილა თქვენმა მშემ! აბა, თქვენი ჭირიძე, ოცნება რა ტლამოა, რომ ჩაფლობა შეიძლებოდეს! დანთქმული ვიქო, კიდევ შო, ტლამო მაინც არ მოაგონდებოდა ვაცსა ზე ვახსენდებოდა ან ზღვა, ანუ სხვა წყალი რაძე, რომელსედაც მაინც კიდევ ათასჯერ ფაქიზია ოცნება.

«მეს ღვეინახე ცა, როგორც სისხლი,
ზღვებრივ დელოვდა, დრუბლიდგან ცეცხლი,
თითქო ცა ღრუბლად გადაქცეული
დანთქმის გეპირებს... ზე სხვანი.

აბა მოდი ზე ამ უთავბოლოდ ამენებულ სიტყვის ფორეში პოეზიის ვარდი მოწახე! ჭინჭარიც არ არის, თორემ ვარდს ვინა

ჩივის? «ღრუბლიდგან ცეცხლი» პირველი, რომ ქართული ენა ბძანებს, რომ ღრუბლიდგან ცეცხლი უნდა იყოსო, მეორე გონება გვეუბნება, რომ თუ ქვემდებარეა, შშნაჲ აქვს უნდა იყოსო. «ღრუბლიდგან ცეცხლს» სადა შშნა? თუ «ღელვიდა» არის «ღრუბლიდგან ცეცხლის» შშნა, ნიშნი რაღაღ უზის განყოფისა? მაგრამ, თუ ნიშნებს გავყევით ჩვენ, ათასი სხვა შეტაომებია ნიშნის ხმარების შესახებ. ვინ ამოსწერს სუყველასა?

«თივლიან მინდორს, ახლორეს ტყესა, ზედ დაშნათოდნ ბნელსა ხევებსა, ყუითყვის მსგავსად ჭირბლი ჰრცოებსა გარე მორცემოდა ფიჭვის ხეებსა». ჳ სხ.

თუ აქ გაიგება რაშე, ხელს მოვიჭრიო! აქ რომ აზრის გაგება უნდოდეს გაცს, უნდა თავთავის აღიავს დასვას გადარეყლი რითმის გულისათვის სატყვები. აი აქ როგორი სიტყვის მოწყობილობაა, ანუ ვინსტრუქცია: «ხელი გავიქნიე ფეხი». იქნება ჩვენ შემლილის მთარგმნელს ჰგონა, რომ «ხელი ჳ ფეხი გავიქნიე» ჳ «ხელი გავიქნიე ფეხი» ერთი ჳ იგივე იყოს? არა, ერთნი არ არიან. ამ ორ მაგალითში, მართალია, ერთი ჳ იგივე

სიტყვებია, მაგრამ ის სიტყვები ერთგან
თავის აღიარებდა, მაგ. «ფეხი ზ ხელი
გავიქნიე» ზ მეორეშივი არა, იმისთვისაც
«ფეხი ზ ხელი გავიქნიე» მეც მესმის ზ
თქვენც ზ «ხელი გავიქნიე ფეხი» არც თქვენ
გესმით, არც მე.

«ჩემი ცხენები როგორც შეშლილნი»
ღ სხვანი.

ჭკვიდამ ხომ არა? ძალიან ახალი ანბანი
იქნებოდა, მართლა დასაბეჭდი. სწორედ
ყნდა თქონს ვაცმა, რომ ეს IV მუხლი,
თუ თავი ვაზლოვს ღამაშად აქვს გამოყუ-
ნლილი, ასე, რომ მთელი ვაზლოვის თხზუ-
ლებაში ძნელად იპოვნით ამისთანას. აბა
ესლა გამინჯვეთ თავად ერისთავის თარგმა-
ნი რა საცოდობაა! თუ ვაზლოვი შეგბუღ-
დეთ ჩვენო მკითხველო, თავისი ბრალი ისე
არ იქნება, როგორც მის უწყალო თარგ-
მნელისა. თუძლა ვაზლოვი, მართალია,
იმისთანა მწერალია, რომ არაფერი დაქწერა,
რუსეთს იმითი არ დააკლდებოდნა ზ რად-
განაც დაუქწერია, იმითიც არ მოჰმაცებინა,
მაგრამ რაც ყნდა იყოს, მაინც შებრალება
ყნდოდა ზ არა ეგრეთ ვაქწერვა.

„შველი საყდარი ვგონებ ფიცრისა
დვას, სათლთავები გარემო მისსა

შველ კარის ბჭეში კანდელი ბუყუტავს ჭ სხ.

ვიდეგ ქვემდებარეა ჭ შმნა ოცნებაებში
ჩაუთოყლა ჭ ჩაშხარებია პატრონსა: „სათლთ-
ვები გარემოს მისსა“ ყუმნოდ ბმანდება. არა,
არა, ეგრედ წერას ვერ აიტანს კაცი, ასე
ჭგონია კაცსა ახალ მოსწავლეს გარმიანელს
ყუთოდვილებია კალაში ენის გასაჯარჟიძე-
ბლად ჭ არა ყყრნალოში დასბეჭდავად. —
ყუმნოდ არა ენა, ფრინველის ენის მეტი, არ
იხმარება ჭ ყუზრო ჩვენს დალიოცვილი ენა;
რუსეთში თყმცა ზოგიერთი არსებითი შმნა
არ იხმარება, მაგრამ ქართული რუსული
ხომ არ არი? ქართულში ყოველითვის შმნა
ყნდა, — ეგ მეორე კლასის მოწავემაც იტის.

„შველ კარის ბჭეში კანდელი ბუყუტავს
მის სიახლოვებს ვილაცა სყნთქავს...“ ჭ სხ.

გესმისთ, შვითხველო! მთარგმნელი ამა
პოემისა, (თყნდ თვით დამწერი კახლიოვი,
სყლი ერთია), შის მარხილოში, ნაბადში შე-
ხვეული ჭ მიაქროლებს, „შარი წვრიალებს“,
„მარხილი ჭყრიალებს“ როგორც თავადი
ერისთავი გვარწმუნებს; გზის იქილამ მდი-

წარის პირზედ ერთი ფიცრის საყდარია, ამ
 საყდრის ბჭეში ვანდელია, იმ ვანდლის
 ახლო ვილაკ სუნთქავს ჭ ის სუნთქვა ესმის
 მარხილში მიმაქროლებელს, ნაბადში შე-
 ხვეყელს «წარის წკრიალში» ჭ «მარხილის
 ჭყერიალში»!!! ავანგალო ვანგალო, გამოუ-
 ცგნია! კაი ყურები არ ყუნდა ჰქონდეს იმ
 კაცს, რომელსაც ის სუნთქვა გააგებინა
 თავად ერისთავმა! გვიხარიათ, ცელოვრაფები
 აღარ მოყუნდება საქართველოს თუ მაგისტთან
 ყურების პატრონები ჰსცხოვრებენ, რომ ისე
 ლამაზად მორიდამ ესმისთ ვილაკის სუნ-
 თქვა. გამოიყვანეთ ის ზედნიერი კაცი, დააყენეთ
 მოედანზედ ჭ დაგდებინეთ ყური ქვეყანა-
 ზედ რა ანბავია, ის მოედნიდამ ყველაფერს
 გაიგებს. მერე თითონ ის ვილაკა სწმინელი
 მსუნთქავიც კარგი ცხრა თავიანი მღვევი ყუნდა
 ყოფილიყო, რომ ისე ესუნთქა, რომ გზა-
 ზედ მიმაქროლებელს მარხილითა წარის
 წკრიალში ჭ მარხილის ჭყერიალში გაგ-
 გო. არა თავადო ერისთავო! ბევრიც რომ გვი-
 ფიცოთ, რომ ეგ მართალია, მაინც შეუძლე-
 ბელს არ დაგიჟერებთ ჭ თქვენს არა გვ-
 გონია, მაგის დამტკიცება მოინდომით. ეს

ყძესაბამო. შეუძლებელი სუნთქვის გაგება
 კაზლოვისა ნუ გგონიათ, ჩვენო მკითხვე-
 ლო, ეგ თავად ერისთავის მოგონილი გა-
 ხლავსთ პოემის ვასამშვენებლებად. კარგად
 უხერხნია! თავად ერისთავს უხმარია ეს ყძე-
 საბამობა იმისთვის, რომ სიტყვაზედ «ბუყ-
 ტავს» რითმა ვერ მოუწყვია, ამის ჭ გამო-
 გაუფიქრია.» მოდი მიუწერ «ვიღაცა სუნ-
 თქვას», რითმა ხომ გამოვა, ყაზრო იქნება,
 აზრიანი, ღვთის მადლით, მოდავე არავინ
 შეეკლვება; არავის არა ჰყოლია ჭ მე რა
 ღმერთი გამიწყრება» ჩვენკი მოულოდნე-
 ლად გამოვიჩნდით, თავადო ერისთავო!

«თეორი მკერდი, ბუნებით ქმნული»

ესრე ნაწყვეტ ნაყვეტად რომ ვიღებთ
 ღვექსებს თავად ერისთავასას ნუ გგონით,
 რომ ძალთათა ვშერებოდეთ, რათა დაუკარ-
 გოთ აზრი, არა ამოწერა გვეზარება. თქვენ-
 ვე შიგ ჩართვით წაიკითხეთ ჭ მანან ყუ-
 რო ყაზროდ გეჩვენება ეგ ღვექსები.

«ბუნებითი ქმნული» რომ არ დაემატნა
 ყ. შთარგმნელსა, პირველი, რომ რითმა
 არ გამოვიდოდა, მეორე, რომ მკითხველი
 იფიქრებდა, არა, ბუნებითი ქმნული მკერდიც

არისო. პირველზედ თუ გავიფიქრებთ, მართალი ხართ, უ. შარგუნელი, მეორეზედკი უკაცრავით არ ვიყოთ, შემსდარხართ. მაგას არავინ არ იფიქრებდა. — აი რითმის გულთსათვის ორი სიტყვა სულ გამოუსადეგნი ჩაგიტანიათ, ვანა მარტო ამ შემოხსენებულის ლექსებში, ზევრვან სხვაგანაცა. ვანა რითმა რომ არ იყო, პოეზიაც არ იქნება? ახა აიღეთ ყრითმო ლექსები თავადი გრ. ორბელიანისა, თუნდ ბოლონდელი ოკტომბრის ცისკრის «ო... დარღები»; ახა ყურადღებით წაიწითხეთ, რა პოეზიაა მაგ ყრითმო ლექსშია! თვალწინ წამოვიდგებათ ის ჩათუქესანი ცვილისის ქართველი, რომლის ნაცვრა ჭ სამოთხე ვახური ღვინოა, სიყვარული ჭ ორთაჭალის ბაღები. ახა ნახეთ ის ქართველი პაყარნი, ნაბად წამოსხმიული, ღოთაყრად ჩითმერდინით ყელზედ, როგორ გულშოდგინედ შეჭყურებს თავის საყვარლის ფანჯრებს, ვინცკი დაუშლის, აღრინდება ჭ ეუბნება: «ძოდი ამ ვირს ეშხვედ ელაპარაკე» რამდენი ნამდვილობა ჭ ჭეშმარიტებაა მის წმინდა ქართულ პოეტიკურ დარღებში, კვნესაში ჭ ნაცვრაში! პოეზია

განსახოვნებაა ჭეშმარიტების, ცხოვრებისა და არა გადაჭვი ყუთებოლოდ გადაბმულ რითმებისა. არა, როგორც ვხედავთ, თქვენ ძალიან სულ წასულოდ გყვარებით რითმების რასა-რუსი, იმისთვის შევიწირავთ ახრიც, ფაქრიც, ის ცოცხალდენი გყლის სითბოც, რომელიც ალბა და ალბა ჩანან თრიგინალოშია, სულ ხელ ალებით მოგითხრით ვაზლოვია.

«იმ მშვენიერსა, თოვლებრივ თეთრსა შუბლსა...

და სხვანი.

ჩვენ მივხვდით, რის თქმაც გინდათ თქვენ: იმ მშვენიერ, თოვლებრივ თეთრსა შუბლსა ხუჭუჭნი თმანი ჰუარვენო; მაგრამ ისევ ის გაყოფებელი «ხელი გავიქნიე ფეხი» გამოვიდვით. თასი კიდევ სხვა ამისთანა მაშრიყ მაღრიბულო ვნ..ს კონსტრუქცია აქვს თავად ერისთვის თითქმის ყოველგვან, მაგრამ ჩვენ აღარ ამოვსწერი.

«გაჰსწი, გაჰყურებლე! იმას ანბავი შენ მომიტანე, რომ სტროფო თავი ჩემზედ რას ჰეაქრობს»... და სხვანი.

სანსაცილოდ, რომ რითმის ტრუილიების გამო კაცმა თქვას: «სტროფოს თავი ჩემზედ

რას ფიქრობსო» თავი იფიქრებდა, თუ იფიქრებდა, ფეხები ხომ არა, რაღა თქმა უნდა მაგას? როგორც ვხედავ, თანადი გრისთავი ფეხებსაცვი აფიქრებინებდა, რომ რითმას მოეთხოვნა. მერე პოეტი რა ლაპარაკობს შემოიღოზედ ათავებს ვერე მშვენივრად:

..... „გულის აწუხებენ

ბეგლი საყდარი, ის საზოგადოებრივი თითქოს ბნელაში დგებიან მკვდრები დაყრუებულნი ის არე მარე საშიშარია ვგრეთი ღამე ჩემ ფიქროთ აღელვებს ეს მოსაუბრე» ზ სს.

წაღა ზ ეძებე ვინ მოსაუბრე? დაყრუებული ღამე, თუ ის არემარე? აი ამითვი სწორედ უზმნო ენა აქვთ, თუ ეგენი არიან მოსაუბრეთა.

„არა, რა მესმის გაუგებრად,“

გაუგებრად ვისრა ესმის, რომ თქვენ გაგვეფიქროთ? სულ ამით ჩივილია, მაგრამ თუ მარხილით მიმაქროლებელია, შარის წკრილია ზ მარხილის ჭყრილიაში გაიგო ის სახელთვანი შემოხსენებული სუბიექტა საყდრიდაში, თქვენ გვიკვირს, გაუგებრად რატომ არ გაგვიფიქროთ?

«თითებიო თვლის კიდეცა თვეებს ჭ სხვანი.

ასალი თვლა შემოყლიათ საქართველო-
ში—თითებიო ჭ არა ჭკვითა. ჩვენ მარტო
ის ვიცით, რომ თითებზედ შეიძლება თვლა
ღ არა თითებიოთ.

«ვხედავ საოცართ მე სანახვითა
თითქოს რაღასაც მოჩვენებათა;
იქნება არის მხოლოდ ოცნება,
მაგრამ ზუენება თვით რომ იცვლება!» ჭ სხ.

ამ ორ პირველ სტრიქონში კიდევ იგი-
ვე «ვები გავიქნიე ხელია»; ჩვენ ამისთვის
ვი არ ამოვწერეთ ეს ლექსი, რომ
ეს გვეჩვენებინა, არამედ იმისთვის, რომ ყუ-
ლაგო აღაგს «მაგრამ» კუენცია. მაგრამ, ეგ
ისეთი პატარა შეკოდებაა სხვა ახოვან შე-
კოდებაებთან, რომ თითქმის ღირსებად მიე-
წერება თავად ერისთავს ჭ არა ცოდვად.

აი ამ ქვემო მოხსენებულ ლექსში გა-
შინჯეთ რა აყარებელი ცანჯვან გამოთქ-
მული ჭ იქვეც ცოტაოდენი ნუგეში, რო-
მელიც ჰსურვებია შემლილსა ჭ არა მოს-
ცემია, შავ.

«ღლითი, თუ ღამე ვუიქრობ მასზედა
ცრემლი არ მშრება არც ერთ თვალზედა ჭ სხ.

ერთ ერთ თვალზედ მაინც შეშრომიდა,
რა უღოოზაა! მითამ რა ნუგეშია, რომ
ერთ ერთ თვალზედ შეშრეს, მეორედაპი
შსცვიოდეს სრემლი?

«მის საშინელსა ჩემსა ტანჯვასა» ჭ სს.

ეს რა არის ნეტავი გვითხრათ? თუ ის
საშინელი ტანჯვა მისია, თქვენი რაღად იქ-
ნება, თავადო ერისთავო, ჭთუ თქვენი, იმისი
რაღად იქნება? მაგრამ მაინც ვიდეკ დაძმუ-
რად გაგიყვით: სახელი არსებითი თქვენ
ავიღით ჭ იმ არსებითი სახელის ზედ შე-
სრული შემლილისათვის დაგიომით, ვი-
დეკ კარგი, რომ ხელსარიელი არ დაგიგდით.

«ზნელი ცუცყუნი... ჭ სხვანი.

მითამ ნათელი ცუცყუნოც არის ქვეყანაში,
არა გვგონია!

«იცი რა მითხრა, ღამე შთვარეში» ჭ სს.

ეს სულ ახალი გამოჩენაა ასკრონომიაში!
რომელო ცელესკოპით დაუნახავს თავად
ერისთავს ღამე შთვარეში?

«ან სვინდილისს შე ყვედრებაში

რისთვის ჩავარდი ვვიქრობ ჩემ თავში..

ჭ სხვანი.

რა ჩაყვარდა საწყალს შემლილს თავ-

შია, რომ ეგრე ჩივის? არაფერია არ ჩაჭვარ-
დნია თავში, მხოლოდ თავად ერისთავს ვერ
მოუხმარია ზმნა. ბირველი ზარი ამ ზმნისა
ჩაგვარდი არის ჭ არა ჩავარდი. თუნდ რომ
ეგრე იყოს, რომ «მე ყვედრებაში რის-
თვის ჩაგვარდი, ვუიქრობ ჩემ თავში» რაღა
არის! რატომ «ვუიქრობ» ამის წინ ნიშნის
არა ზის? მერე ვუიქრობ ჩემ თავში რაღა
სათქმელია, ვინ არ იცის რომ ფეხებში
ფიქრობა არ შეიძლება? მაგრამ ვინ იცის?
თუ ლამე მოვარეშებ, რატომ ფიქრობა ფე-
ხებში არ იქნება!... ჭ სხვანი ჭ სხვანი ჩვე-
ნო ვეთიღოთ შეთხველო!

თავიდან იქამდე, სადამდინაც მე წავი-
კითხე ეს შეშლილი, სულ ამისთანა შეც-
დომებია, მაგრამ ჩვენ სულ ყველა იგი
რომ ამოგვეწერა, ხელახლად დაბეჭვდა
მოუხდებოდა თითქმის, ის არ ეყოფა ამ სა-
შინგოს თარგმანს, რომ ერთხელ ეღირსა
დაბეჭვდა, რომ შეორეთაც არ დაბეჭვდილიყო?
ჩვენც თითონ ისე დავიდალოებით, დავიქან-
ცებით, დავუწრუკდით რითმების უთავბოლო
რახარუხით, რომ ვერ შევძელით შეშლი-
ლის ბოლომდე წავითხვა. სწორედ მეორეა

მეერთეს თავის, თუ მუხლის მესხეთე სტრი-
ქონზედ შევდქეთ! კიდევ ბარაქლას ჩვენს
ბიჭობას, რომ იქამდე მივსულვართ!...

ეს რაღა ვსთქვით ჩვენა, მეონია სამეო-
ფი იყოს, თითონ მკითხველი დავკემოწ-
მოს, რომ სწორედ მიწასთან ვაყსწორებია
ისეც არც ძალიან ძალდა მდგომარე ვაზლო-
ვი. სწყალი ვაზლოვი! იფიქრებდა რომ
იმისა შემთხვევა, რომელსედაც იქნება
ყუტირნა, რომ ესრეთი ხასატილი იქნებოდა
თავად ერისთავის თარგმანში? მართლა რომ
ვაზლოვის შემთხვევა სრულად შემთხვევა
ქართულის ენაზედ; ერთი ბეწო შებრალება
ღ სიყვარული არა ჰქონია იმის მთარგმნელის
არც იმისა, რაც ყუთარგმნა, არც თავისვე
ამორჩიულ ზოგჯისა, არც ხელთვნებისა
არც თავის მშობლიურ ენას. მარტო ჩანს,
რომ სავკირვლიად ჰყვარებია თავად ერისთავს
რითმების რახარუხი.

მოელს თავის თარგმანში თავად ერისთავს
აქვს ექვსი სტრიქონი ლექსი ასეთი ღია.
მაზი ღ მსუბუქი რომ ჩვენს არცვი გვჯერა,
რომ იმისა დწერილი იყოს. აა ის ლექ-
სები რა რივად ჰხატვენ შემთხვევის მდგ-

მოიარებას:

„ხან მიისედავს, ხან მოიხედავს,
გარემოს ჩვენსა საუღაჳთ შეხედავს
ამოიოხრებს იწყებს ლოცვასა
ხან აორთოღდება შეხედავს ცასა
შეძინებულთა მე მომეკვრება
ღ ხან უეცრად კრეჭას მოჭყეება“

აი აქ ჩანს ენაც, მხატვრობაც, აზრიც ღ
ის სურათი, რომლის წარმოდგენაც ცხადად
შეიძლება. ეს ლექსები ისე შევნიან დანარ-
ჩენ ლექსებში, როგორც ვარდი ჭინჭრებში.
სწორედ უნდა ვსთქვათ, რომ ეს ლექსები
ისეთი ლამაზები არიან, რომ ჩვენ გვიკვირს
ამისთანა ლექსები როგორ შექმნდით იმან,
ვინც მაგალითებს ეს დასწერა:

„ესე ყოველი სახელოვნება;
არს საიდუმლოს აღსაარება;

რომელ არს ერთი ერთისა სულოთ
ყველასა მაჰრთავს ერთისა სულოთ
ამა ქვეყნისა მშენიერებას

ღ გგრეთვეცა საძიძროებას,

ზღვათა ღ ცათა, ქვეყნიერებას—

რომელსაცა უწოდო ერთისა ღვთაებას!»

ღ სხვანი.

ესლა როცა გვინდა კალაში თავის აღიარებ
 დავზღვათ, ფიქრით მოგვივიდა: იქნება თავად
 ერისთავმა გვიჩვენოს ეს პირ მიუყვარებელი
 სტატია, არა გვეტონია. ჩვენ ყველანი ქარ-
 თულ ენის სმარებაში ცოდვილნი ვართ &
 ჩვეულება ყოთი ერთის ცოდვებისა არ იქ-
 ნება მომატებულო. მაშ როგორ უნდა ვა-
 ვსწორდეთ, თუ ჩვენი სიძრულე არ გვე-
 ცოდინება? ნეტავი ორიოდუ კაცი იყოს სა-
 ქართველოში, რომ ჩვენი ბოროტება ერთი-
 ანად ასწეროს & დაგვანახოს... აბა ის იქ-
 ნება ნამდვილი & საქებარი მამულის მოყვა-
 რე & არა ის ვინც მეტისმეტად დამყვებულ
 სიყვარულისა გამო, ანგელოზივით ასხე-
 ლებს საქართველოსა. ბოროტების ღვიარება
 ნახევარი გასწორებაა. თუნდ რომ იჩვენოს
 თავად რ. შ. ერისთავმა ჩვენი პირ მიუ-
 ყვარებელი სტატია, რა უყვართ? მისი ნებაა!
 სამი ღვათებრივი საყენაჲ დაგვრჩა ჩვენ
 მამა პაპათვან: მამული, ენა & სარწმუნოება.
 თუ ამათაც არ უპატრონეთ, რა კაცები
 ვიქნებით, რა პასუხს ვაგსტემთ შთამომავ-
 ლობას? სხვისა არ ვიცი & ჩვენკი მშო-
 ბელ მამასაც არ დაუთმობდით ჩვენ მშობ.

ლოყორ ენის მიწასთან გასწორებას; ენა სამ-
 ღთოო რამ არის, საზოგადო საკუთრებაა,
 მაგას კაცი ცოდვილის ხელით არ უნდა
 შეეხო. იქნება ჩვენც ამ სტატიაში ბევრი
 შეესტოდეთ ჩვენს საყვარველს ენასა, მაგრამ
 ჩვენ არა ვხედავთ, მაგის განხილვა შკითხვე-
 ლის ნებაა. ჩვენის შხრით ამასვი ვიტყვი, რომ
 ჩვენი ქართულ ენა ისე გვიყვარს, რომ
 ჟერ ვეცდებით, რომ მის წინააღმდეგად
 არ მოვიტყუოთ & თუ ღმერთი გაგვიწყრება
 & უხერხით მოგვივა რამე, მის შენიშნას
 სიხარულით & მადლიობით მივიღებთ.

დასასრულთ, თუ შკითხველი ეყოლებს
 ჩვენ სტაციას, მასთან ბოღიმს ვითხოვთ
 ჩვენ: იქნება იგი ჩვენს სტატიაში ერთს
 ჭკვიანყრს განხილვას ელიოდდა & ვერა
 ჰპოვა. რა უყლით? როგორიც ღვდელითა ისე-
 თიც ვრიაო, ანბობს ქართველი ანდაზა, რო-
 გორიც პოემა იყო ნათარგმნი, იმისთანაც, ღვ-
 თის წყალობა თქვენა ვაქეთ, განშხილაგიც შე-
 ჰხვდა. ჩვენ ჩვენის ენის ღმცირებამ ღგაკწერი-
 ნა ეს სტატია თორემ ჩვენ ვინა & კალამი ვინა?
 თ. იღო. ჭავჭავაძე.

Handwritten mark or signature in the top right corner.

კრიტიკა.

ლოცოთი ლოთობასუდ ქუთაისში.

წასულს სეკტემბრის წლის ცისკარში იყო თ. იმერელისაგან დაწერილი სტატია «ლოცო ქუთაისში», შოკლე, გაურკვეველი ზ არა შეძგოძილი აღწერა. მაგრამ ავტორი მისი არ გამოდის სამძღვროდამ შრეველობისა. ის ანბობს, რომ ლოცო შეცად ვავრცელუბულისა ქუთაისის საზოგადოებაში, მაგრამ არ რაცხავს მას არა რაამე ნაკლულებანებათა შორის, ზ არცა ჭაოებს მასში არა რაამე სუფსა დაწუობასა. მე შევონა, რომ ეს ასეთი შეურაცხავი აზრი იყო, ესე იგი ლოცო-სუდ წინააღმდეგი წერა, რომე ამით დასჯერდებოდენ. ამ წლის მარტის წიგნში გისილეთ. იმერელისა, როგორც ჭსწერს იგი, «ლოთობა ლოცოთი ქუთაისში.» ვიგბა ზოგმა რომელშიაც ჩემის აზრით მკითხველი ვგონებ მხოლოდ ენისა შეტს ვერას ჭაოებს ღირსებასა. შეცად უსაფუძვლოდ არის დაწერილი, შეუსაბამოთ ზ უნდელათ. ვგონებ უ. იმერელი უფიქრელათ ზ მხოლოდ იმ აზრით, რომე ეახდეს თანამებრომე «ცისკრისა,»

დაუბლაჯამს ესე. თუთონაცკი სედაგდა თავის უშ-
 ვერს ასრსა ჭ არ მოაწერა სასელი. კაცი თუკო
 მართალს ანბობს, არაფრის არ უნდა ეძინოდეს
 ჭ არც ეგარს მალავდეს. თუთონ სომ პირველის
 სტატიის დამწერს უწოდებს ფრთხილად, მაგრამ
 თუთონაცკი არ უოფილა კარგი მსედარი. რა სა-
 კადრისია ასრე მეტად ქალების შეურაცხება. იქნება
 იფიქრა, რომ ქალთაგან არ დაუწერდა არავინ
 კრიტიკას. რატომ ამასკი არ იფიქრებს, რომ
 გამოვა კაცი, რომელიც დაეცაგება მას, ვითარცა
 მსედარი მსედარს ტურნირზედ, რომ ეს ჩვენი
 ნაციოსანნი, წიდილნი ჭ უმანკონი ქალნი განა-
 მართლოს ამისთანა სკილის წამებაში. რა დასაფერია
 რომ ვითომც ქალებს რა წაგკითხოთ სტატია ბ.
 ლოცონზედ ეთქვათ: «თუ ჩავიდეთ ჩუქნ სელში
 ის პირიო, რომელსაც ჩუქნ დაუღამლაგართო
 ცემით მოგკლავთო.» ამასედა აგჯორი აღიტურ-
 ვება ნიზით, ბეთურთ ჭ განავრძელებს «მე ჭ ბ.
 თუ სოცსლები ფართ თუნდ ასი ქალიც რომ შე-
 მოგვეწვიოს ერთს ასეთს დაეყვირებთ, რომ სულ
 ყორნებსავით დაფანჯავთო». მიბძანეთ თქუქნი
 ტირიმე მკითხველხო, სად მიუღია ვასდა თავად
 იმერელს, ოკვანიაში თუ სადა, რომ ამისთანა სიუ-
 ყებს უშგებს პირიდან ქალებზედ. თუნდ რომ

გულში კიდევაც ქონდეს. ხუცუნ ბუნება ზე-
რეთ სწავლა ამას ეგვიუბნება, რომ რაც შეგვი-
ძლიან მოვექცეთ ზრდილათ ზე მოწიწებით ქა-
ლებს როგორათაც სიცივეით, ვერეთვე საქმიით,
რადგანაც იყინი არიან ასეთნი სუსტნი არსებანი,
რომელ ხუცუნ კაცთა ვერ შეგვიძლებიან რაც უნდა
დაუშაოთ ზე ესრეთ უნდა იხაგრებოდნენ. ამას არ
ფერდება ავტორი, კერძობითი სული გამოაჭყვეს
ასწარესნედ ზე თუთოეულად აღწერს მათ ხასიათს
ზე გულის სურვილს. რასაკურველია უგულა ესრე
დიდს მიკროსკოპში არის წარმომდგარი. ის ან-
ბობს აეროს წუთს არ შეუძლიანთ ულოცოთთ
გაატარონ დროთ. ათენებენ ლოცოთითთ, მოდიით
ზე დაიფერეთ, რომ მართლა ასე ლოთობდენ ლო-
ცოთი აქ ქალები. კაცს ჰურის ცემაკ მოსწყენ-
დება ბევრისა, არამცთუ ყოველს წამს უთურება
ლოცოსი. ათხსოთხი ფარანი აქესთ თუთო ქალ-
სთ,» რადგანაც ავტორის აზრით თუთო მეორე
მოსვლა არ შეაყენებს ქალს ლოცოს სთამაშო-
ნედ მისვლას ზე დაბრუნებისას გასანათლებლად
გზისა. თაგადი იმერელი ქალებსკი არ დასციინის,
არამედ ქუთაისს, ამიჯომ რომ მე დარწმუნებუ-
ლი ვარ, რომ დიდის შრომით არ შეიძლება მთელს
ქალაქში ოცობდე ფარნის შეკრება. ამითი დას-

ცინის ის აქაურს ვაჭრობის. კიდევ ანობს «ერთ-
 სულ კირიალეისონი რა ვაივონეს ქალებში, ეგო-
 ნათ ვიორგამე ლოცოს თამაშობს ეპკლესიაშიდაო.»
 პირველად ეს აზრი არის წინააღმდეგი ეპკლესი-
 ისა ჭ მღუთისა, შემდეგ მითომ ავტორმა რითი
 მიიღო ჩუქნი ქალები ისე სუსტის ტკუით, რომ
 კირიალეისონს ვერ განარჩევდნენ ლოცოს ნუშერა-
 ციაში. რას ბძანებთ, მე თუთონ გეოფილვარ
 მოწამე, რომ ორის წლის უმაწულს პირუგარი
 დაუწერია კირიალეისონსგდ ჭ ნომერაციასგდ,
 სწორე მოგასსენოთ, არა მქონია შემოსევეა ე-
 გებისა. განავრძელებს იგი აერთი ერთმანერთსა
 გლეჯენ ფლეჯენ ლოცოს თამაშობაშიაო.» ამასგდ
 საუბედუროთ ვერ დაუთანსმდებით ავტორსა. ჩემის
 მოკლეს ტკუით, მე ვფიქრობ რომ თუ კაცს
 კაცთან მოუვიდა ჩსუბი, მერმე ჩუქნს სასიათთან,
 გარიგება მკრათ მოსდება. მაგრამ აქი უოველ
 ღლე ქალები თავს მოიყრიან ერთი ერთმანეთთან
 ჭ ატარებენ ღროს. ჭსხანს რომ ნახსუბები არ
 არიან ერთი ერთმანერთთან. არ ეძებება თავადი
 იმერელი «მინ არ მუშაობენ ქალებიო,» ვეონებ
 უფ. ავტორი არ არის აქაური მცხოვრები, თუ
 არის, რა უკეთებია, რომ ეგეც არ ვაუვია. ნე-
 ტამეც მიბძანოს ასე მშენიფრად რომ იცმენ აქ

აღები ზ იმერული ნაკერი იქრომკედით
 უველამ იყის რაც არის, მითომ ეონია პარაფი-
 დამ მოხდისთ? ანუ ქუთაისი მოდისტებს ავერი-
 ნებენ? კიდევ. «მზღებს არ სდინანო.» თავად
 იმერელს უხსნავს ქუხებში მორბინაღე უმაწვლები
 უნაჯრონოდ, ანუ იქნება თავის ფუთით გაუსდია
 ისინი. იცვჯს «არ კითხულობენო.» შრომა მიი-
 ლას უფალმა ავეჯორმა ზ თვალი გარდავლლას
 სელთ მომწერთ სიასა ზ ნასავს შედარებით რიჯ-
 სკთა მესხოგრებთა, რამოდენი გამთიწერების ეტსე-
 მანლიარი უისკრისა იმერეთში.

თუ რომ უ. ავეჯორი ნაკლუღევენებად რიჯსამს
 ლოჯოს მეჯად თამაშობასა, ამასეღ უარს არ ვი-
 ტეჯ, რომ სსარეებლო იყოს ასეთი მქ-
 ნიშენები. კაცი, როძელიჯ სესხოგრებს სასოჯა-
 დობებაში, ვაღღებუღია, რომ როდესაჯ რამქ
 ცუდსა სუდამს, მაშინკე ეამომესადოს წერიღით,
 რომქ ყოვეღმა დაინასოს, როჯორათაჯ მსე ნათ-
 ლად, რასაჯ მოიქმედს ცუდად. თორემ სსჯთ არა-
 ფრით არ შეიღება, საღსმა მოიშაღოს თავისი
 ნაკლუღევენები. რა ღროის ისჯორისაჯ ენებავს
 მიხედეთ, რა ეანმრავღდებოდენ ნაკლუღევენებანი,
 დაიბადებოდენ საჯირიკნი, როძელიჯა წინა აღუღ-
 ეებოდენ მრავალთა დაბრკოღებთა ზ მიშთა

ჭიანჭველში ანუ გარეთ ევიროდნენ ამაზედ/ მი-
 სედით თუ ვსლა ანელიას, რა რომ არათუ
 შწერის საზოგადოებისა, არამედ პირნი, რომელ-
 ნიც შეადგენენ მართებლობასა რა გარდაკლუნ
 გვალსა თვისსა, მაშინვე გაიმსებთან გასეყები ჭ
 ყურნალები ბროშურობითაძით წინააღმდეგად. აი
 ერთი მაგალითი, სწორეთ არ მაგონდება დრო,
 გვონებ ამ ოც ჭ ათის წლის წინეთ ანელიის
 შინისცრის რობერტ პილის დროს სამინტათ მკა-
 ცრი დამოყნა იყო, ასე რომ თუთ მსარეში არ
 იყო პური, სამძლურ გარედან არ შემოქონდათ
 დიდის პოპლინისგამო. სალსი დამშვიდა, შეირყა,
 ბროშურა ბროშურასყედ გამოდიოდა მართებლობის
 წინააღმდეგ. დამოყნები აღსოცეს ჭ ესლა, არამც-
 თუ ანელიაში შემოაქეთ პური, ბევრი შიაქეთ
 სსუა მსარეშიაყ. მაგრამ აკჯორი ამაში სცდება,
 რომ ლოცოს თამაშობა შიანნია ნაკლულებანებად.
 იმას ჩემის მწრით სრულებით არ ცოდნია საზო-
 გადოების ცხოვრება, ჭ შეცად სასტიკად სკის.
 იმას უნდა, რომ ეველადილასოფოსნი იყვნენ ჭ
 სსუა ჭ სსუა ასალს გამოჩენებას აკეობდენ ანუ
 შიელი დლე თავს არ იღებდნენ წიეხილამ. არას
 დროს კაცო არ უნდა ჩაგარდეს უკიდურესობაში,
 ეველას თაგისი დრო უნდა ქონდეს, კიხსვასაც

ზე შექცევას. თვად იმერელს რომ მიყენენ, ორ
 დღესეც ისე მოსწეინდებათ საქმე, რომ შესძულ-
 დებათ უკეთესის თსსულების დანახვა. თამაშობაე-
 ბას აქუს თავიანთ დანიშნულება ზე არც არიან
 უჭკუოთა კაცთაგან მოგონილნი. ესენი შემოღე-
 ბულნი არიან დროთი კაცისაგან, რა იგი შემო-
 დიოდა ხელ-ხელად განათლებაშიც, თვს შესაქცე-
 ველად, ვითომც რითი ჰსწობს ფრადუარსი ანუ
 უხსცაობა. რა მოიყრიან კაცები სადმე თავს,
 კაცი ვეღარ მოასწრობს თვალს, რა ჩისსდებიან
 სამიოდე კაცი კუთხეში, სიხუმე საძინელი.
 ამ დროს ერთი მათგანი არა მადლობელი ვის-
 ტეიუძის გამოხვლისა, წამოხტება, მიაყრის
 ქალღეს ზარში ზე წაგა ბასი, რომლისა ბო-
 ლოს ბეგრეველ მოხდება სრძალში გამოთხოვა ზე
 სსუა. რამდენეველ ვაგვიგონია ზე გყოფილგართ
 მოწამენი, რომ ჩუქნი შმა ერთს კარეს ღამეს
 გაათენებს, მიატყლევს, ოც ზე ათიოდე თუძანს
 ზე შერმე სცხოვრებს შამა ანჯონის სამრდო-
 ზედ. ბალებში ანუ ვეჩერებში ცრიალებენ რო-
 გორც დავიკებულები. ეს უფრო მოსაწონია თუ?
 ერთს შსარესეც შესეცამ წაქცეული ბმანდება
 ქალი, მეორესეც ეულშემოყრილს აბრუნებენ. ზე
 რამდენი ცივდებიან ზე ემართებათ ანთება. რა

გქნა რო არ შესძის რითი ჰსწობიან ლოცვას ეს
თამაშობები? თუბუცა ღმერთთა მოწამე შე არა ვარ
წინააღმდეგ არცა ერთსა დროს ვაცარებაწედ,
რადგანც მოითხოვს თუთ ამა ბუნება კაცისა.
ლოცვაში ამაწედ დარწმუნებულია ყველა არცარა-
ვის გული ვერება, არცარავინ უნაცოურათ სდება
ღ არც ღარიბდება. დიდი საქმეა, რომ ორი ანუ
სამი მანეთი მთელს თამაშობაში კაცსა წაავოს.

არ შესძის შე, ასრე უცებ როგორ იცვლება
აგუორს აზრი. აქამდინ ეს ამდაბლებდა ღ ესლავი
მიულაქუცუნდება ღ აყავს წყუცამდე, როგორათაც
სილამაზით, ვერეთვე ტკუით ისეთნი მკითხველ-
ნი! შე მხოლოდ ამ ერთს აზრწედ არა ვარ
წინააღმდეგ. სამი წელიწადია, თვალი მიდევნებია
ღ ცუუილს არ ვიცევი, იმერეთის ქალებისთჳს
ბუნებას არა დაუბურებია იმას ღ შეუძეია ისენი
ბევრის ღირსებით ღ სილამაზითა, ნიჭს მათისას
აღარ უნდა შიას მქნა. ყველას წაგვიოსებთ
«წიგნი, მიწერილი უ. რუდაკუორთან უ. ბაქრა-
ძისა შესახებ თეატრისა» რომელიცა იყო აქ ამ
წლის მარტის საჰს. აქ ითამაშეს «გაერა» თავადი
ვიორგი ერისთავისა. შესანიშნავი პირუჭლად ის
არის, რომ რა აზრით ითამაშეს. კალმასობის
დასაბუჯდავად. პირუჭლად იმერთა ვაიგეს საჭი-

როება რა საზოგადოებისა ზ მათ აღსრულებს ესე
 შეუწყვეტელად მთავრობისა. დრომ განგლო, რა-
 დესაც სასაღვთო საჭიროების აღსრულებაში მოყვა-
 ნისათვის, საზოგადოება მიმართაძდა მარაყბობასა
 შემწყობისათვის. ესლა საზოგადოებამ თუთ უნდა
 იზრუნოს თავისა თვისისათვის. როგორათაც კაცთა,
 ეგრეთვე ქალთა, დიდათ კარგათ აღსრულებს თავი-
 ანთი საქმე — თეატრში, ყველანი კვრობდნენ
 ნიჭსედ, ეძებდობასედ თათელასას ზ ყარდაშვერ-
 დისას ზ ნინოსას, ნაცვიი ზ ლიოსება ამ ქალთა,
 რომელთაც დამცვიცეს ეს ხეში აზრი.

თ. ზ. ერისთავი.

25-სა მარტსა 1861 წელსა.

ქ. ქუთაისი.

ნაკმაზი.

(განგრძელება.)

იმ დროს მეუკ მივედი ჭ ზაყარა იმათ მოძო-
რებით დავექი. აქეთ ჭ იქით ცუუილათ ვიყუ-
რებოდი, ვითომც ვეძებდი ვისმე ჭ ყურიკი იმათკენ
შქონდა. იხსნადარე რომ ვაგივონე, მაძინევე ვსთქუ,
უთუოთ ესენი ანაღს ანბავს რასმე იცყვან შეთქი,
რადგანაც იხსნადარე ისეთი რაღაცა ძალის ნაკრონი
არის შეთქი, რომ კაცს უნებლიეთ ათქმეგინებს
როგორც საიდუმლო ჭ დაფარული საქმე იყოს
შეთქი. მართლა რომ იხსნადარესთვს საიდუმლო არა
ქსცსოვრებს ქუქყანაშედა. რომ იცყვან სოლმე
ეს ჭ ეს საქმე რაღაცა უცნაურის მოგერის ძალით
მოსდაო, შერწმუნეთ, რომ ამ ვეარის ძალით
ქსწორეთ იხსნადარე არის მინიჭებული. ამ ძალიამ
როგორც ვეყობოდა, შეარყია საწყალი ეგუფა ჭ
უნდოდა თუ არ უნდოდა უამბო პოლოსს ერთი
ანაღათ ასალი, რომ იცყვან, ცოცსალ ცოცსალი,
ანბავი, რომელიც იმ ხათში პოლოციის წინ
მოძსდარიყო.

გინცკი ეოფილა ცფლისში ყველამ იცის, რომ ნოლიჯიის შეიღანი არის ალაგი, სადაც შეიყრებიან სოლმე მედროშკები. იქითკენ რომ კაცი გაივლის ყურებს მოსვენება აღარა აქვსთ ჭ აღარაფერს აღარ გაეგებიებენ. ამობმანდით ბაცონო? საცოდავად დაგელრიგება აქეთ იმერელი მედროშკე; *«Пожалуйте барин»* ღიმილით მოგმასიან იქით რუსები. უნდა გიგოთ იმათი ყურილი, როდესაც ჩუწნ ემაწვლებს დაინსვენ, ლოთურათა მსარესედ ყურთმაჯუ გადაგდებულები რომ დაბმანდებიან, თითქო ქუჭყანა ამათი არისო. იმათთან გარიბალდი, როგორ შეგვიძლიან ვასსენათო!... ოღონდ დაინსონ მედროშკებმა ჩუწნში ყურთმაჯუოვანნი, ერთსთვალის დასამსამებასედ სუყველანი ვარს შემოესევიან. იცყვთ: აქ უთუოთ შტოთი უნდა აჯყდესო. მაგრამ არა. ალცყეპული ამისთანა ნაცვივითა ემაწვლი უცინის თვთეულად მედროშკებს, რომლითა ჰსჩანს ბეჭედი იმის უგუნურობისა ჭ უმეკრებისა. ბოლოს აქეთ იქით მიისეღამს, მოისეღამს დამინსეს თუ არა ჭ შესტება დროშკასედ როგორც ბურთი ჭ მაშინ მიბმანდით ჭ მიჭყევით. ძალე მოეწევით! რაღა გაგიგრძელოთ, იმ დროს როდესაც შემსვდნენ წემოთ სსენებულნი ნაცვივსაყემელნი გვარნი, ეჯყვ

ჭ ზოლოზა, შეგროვილიყვენ მედროშები, ჩუჭ-
 ულებიხამებრ, ზოლიციის წინა. აკი გამოჩნდა
 თურმე იმათი ხათუქესანი ჭ ჩუჭნი ყურთაჟიანი.
 მათრახები თურმე მოიბრუნეს ჭ საცოდავ ზირუც-
 ყვთ ზურგებზედ დამცვრივეს: არა შე მივეცემო
 ზირუჭლად, არა შეო. ღმერთმა დაგიფაროსთ იმ
 დროს შეეფეთოთ როგორმე. მალე გაცვლევინე-
 ბენ ფერსა ჭ დაეწერინებენ ზირუჯარს. ვარწ-
 მენებ დაგეაწიებენ მამაცობასა! სარკეში რომ
 ჩაისეღო იმ დროს, შენს სასეს სრულებით ვეღარ
 იცნობ. ამ არეულობაზედ აკი მსგდა თურმე ერთს
 მედროშებს ერთი ემაწული ჭ ხუარდა ცხენებს
 თურმე ფესებს შუა. იბრალო ღმერთმა ეს ემაწუ-
 ლი მსგდა თურმე იმ დროს ახლო ერთი ვილაყა,
 კაცო, რომელიც წაწვდა იმ ცხენებსა, დააყენა,
 გამოათრია ჭ ვადაარხინა საწყალი თურმე სიკვდი-
 ლსა. ამ შემოსევეზზედ, რასაკურგელია, მაგროვდა
 თურმე დიდი ხალსი. მედროშეებ ერთიგი დასედა
 ემაწულს ჭ დაინსა თუ არა რომ ემაწული ცო-
 ცხალი არისო, მაშინვე დაჭკრა თურმე ცხენებს
 მათრახი ჭ გაქრა როგორც ჟადო. იმ დროს
 გამოჩნდება იმ ხალსში ვილაყა ზოლიციის ჩი-
 ნოენიკი, შემოერევა, მიირეკს, მოირეკს აქვთ იქით
 იმ ხალსსა ჭ წავლებს სეღს იმ კაცს, რომელ-

მაც იხსნა საწყალი ყმაწულო სიკუდილისაგან ჭ
 ზოლიციაში თურმე შიათრიეს, სუყველასი განკუ-
 ფრდნენ ჭ არ იცოდნენ თურმე რა ეთქვათ. ნა-
 ცვლად ჯილდოსი ზოლიციაში დატყვას თურმე
 ექადა ხინოენიკი, ამ მიზეზით, რომ მედრობე
 რაცომ არ დაიჭირე ჭ რათ დაანებე თავიო.

— მე ყმაწულის ჯგერი მქონდა, მედრობესა-
 თვს ვის ეცალათ ჭ თუ გნებავდათ რაცომ არ
 მობმანდით ჭ თითონ თქუცნ არ დაიჭირეთო,
 სომ ზოლიციის კარბსედ ბმანდებოდითო. ძლივ
 ამოილულულულა თურმე საცოდავმა.

მე ლანარაკისათვს არა მცალთა, წამო, წამო
 ზოლიციაშიო, ესლავ ზოლიცმეისტართან უნდა წარ-
 ვადგინოვო. შუეცია ხინოენიკმა ჭ წაველო
 სელი სარცყელში.

ხაუარდა საცოდავს ენა, დაედვა შაფრანის ფე-
 რი ჭ სმას თურმე ველარ იღებდა, ჭ ან მიბმანეთ
 რა უნდა ეთქვა. ასადაც შუევაო, სამართალი ბანი-
 დამ ავაოა წარმოიდგინეთ მდგომარეობა იმ კაცი-
 სა. სასოწარკვეთილებას მიეცა საცოდავი ჭ არ
 იცოდა რა ლონისძიება უნდა ესმარა თავის ვა-
 მოხსნისათვს. მართალს კვცსა, ღმერთი თავს არ
 დაანებებსო. იმ დროს გამოვიდნენ რამდენიმე
 მოქალაქეები, წაველეს თურმე კელი ამ ხინოე-

საკმაზი და თხოვნივით თურმე რომ ვერა გააწყვეს, მა-
 ლით გამოვლიყვნ თურმე სელიდამ საკოდაფი.
 გვიასლოთ ასლა იმ ზოლიუციის ხინოენიკსა:
 ზოლიუციისტართან რომ შიათრეგდა იმ კაცსა, რა
 უნდა ეთქუ: რისთვის დაგიჭირეო? რომელს ბო-
 როცობასეფ და ავანკობასეფ მივასწარიო?...
 გიუციო, გვსმენია და გავგივია, რომ «ძალა აღმა-
 რასა სნამსო,» მაგრამ ძალის შექნებულთ ესეც
 უნდა იცოდნენ, რომ ყოველთვს ვერ მოსწავს
 აღმარასა. გამოიყვლება დროება, გამოიყვლება
 ამასთანავე ძალაცა. გუშინ რაც მომსდარა და ყო-
 ფილა, დღეს ის გელარ მოსდება და იქნება. შემო-
 სსენებულ ხინოენიკს როგორც ჰსჩანს, უთუოთ
 ბევრჯერ უსმარია ამისთანა უკანანობა და სმის
 გამწყემი არაფინ ყოლით, მაგრამ ესლაკია... გამ-
 სადებული მსხვერპლი ზოლიუციისა, ზოლიუციის წინვე
 წაართვეს და არ დასებეს. მოვასსენეთ მსხვერპლი
 შეთქი. რასაკურეგლია იმ კაცსა შე თვთ ვიუცი, არ
 ხამთარხოზდნენ და არც დაჰსწავამდნენ, მაგრამ კე-
 თილსკი არ დაყრიდნენ. ვუბუში რაც ებადა სულ
 წაართმეგდნენ და იმის სიკოცსლლევ ის იქნებოდა.
 ხანამ ქრთამს არ გამოართმეგდენ ზოლიუციილამ
 არ გამოუშებდნენ. მისცემდა ვაი იყო და არ მის-
 ცემდა ვაგლასი. ქრთამი და ქრთამი, სსუა აღარა

ისმის ქუჭყენაზედ. უქრთამოთ საქმის გარიგება არ შეიძლება. დესტინიკი რა არის ისიც უქრთამოთ სმას არ ვაგვიყმთ, ვზას არ მოგვცემსთ რომ გაიარო. პოლიციის ხინოგნიკების აღწერას რომ გამოეკიდოს კაცი, ახუჭნოს იმათი ხუჭულება, ზნეობა, მოქმედება, გარწმუნებთ, სისხლი გაუშრება. დასამტკიცებლად ამის გიამბობთ ერთს ანბავს, რომელიც წაგიკითხეთ რუსულ გაზეთში:

კაცი თუ მიიქცა ბოროტებისკენ ბევრს ისეთ საქმეს იქმს, რომ იცევთ: ღმერთთ საიღამ მოუვიდა ეს საქმე ფიქრშიათ. თუმცა ჭკსუდილობთ მიგვეთ სამძღვარი იმის ბოროტ მოქმედებასა ჭეჭსდევნოთ ყოველთს სასჯელით, მაგრამ შრომა ხუჭნი სშირათ ჭიხება ამაოდ. ეს კიდევ არაფერი. სშირათ მივესყმით იმისთანა რწმუნებასა რომ, ერთს ანუ მეორეს ზირზედა, რომ არა რომელიმე დარწმუნება ჭ ნამდული საქმე ვერ მიიღებენ მალასა დარღვევისათს ხუჭნის აზრისა ჭ ამისთს ვაქებთ სშირათ იმისთანა ზირსა, რომელიც ღირსია ძაგებისა ჭ დათხოვნისა კეთილ საზოგადოებშიამ. კაცი მხელი სჯნობია, უმეცესად ბოროტი კაცი, რომელსაც შესება ბოროტობა ჭ შექმნსლა იმისთს მეორე ბუნებათ. ყოველს საქმეში დასელოგნებულოა ჭყოველს საქმეს დაჭე-

რავს კიდევ განუცხვრეველის სიბნელის ზეწრითა ასე, რომ არა რომელიმე გუბერნატორის თვალი, ყურადღება ჭკეტილვანძრასვთა, რომ ძირიანათ აღძრავს სენი ბორბუც მოქმედებისა, ვერ მიჰსწვდებიან. დარწმუნებული ვარ რომ ეს საქმეც, რომელიც მე წავიკითხე ვაწესში დარჩებოდა უცნობელათ გუბერნატორისა, რომელიც წასულა, როგორც ჰსინს რევიზიისთვს, მაგრამ.... აი ის ასალი ანაგი. ერთი ვილაცა მეზაგრი მიდენილათ დღესი დამ აუცერბურღში ჭ დამდგარა რამდენიმე დღე რომელსამე ქალაქში, სადაც ჰყოლიათ მეგობარი ჭ ერთს ცივიან, ღრუბლიან ჭწვიან დღეს წასულათ თურმე იმის სანასვათ. გაუვლიათ დიდი შეიღანი, აცდენიან აოლიციის სანასლესა ჭ მასულათ ერთს ქუჩაბანდში, სადაც იდგათ თურმე იმის მეგობარი. იმ ქუჩაში სანა საშინელი გროვა სალსისა; ქალნი ჭ კაცნი იყვნენ თურმე არეულნი ერთმანერთში. ზოგნი ისინდნენ ცროცრუარსედ ჭ ზოგნი გარს თურმე ესეგოდნენ ორს აოლიციის სალდათებს.

— რაცომ არ წაიყვანათ აოლიციაშიო! ღმერთო, რისთვს გეცანკამთ მთელს დღესაო! ეგედრებოდნენ მალლის სმით თურმე წესდებულების მკველებსა. —

— ეშმაკმა ნუ იცის თქუწნი თავიო! შავი-
ლიანთა მოითამინოთ!... შაქრისანი სომ არა სმართ,
რომ დადნეთოა უთხრა თურმე ერთმა პოლოციის
საუღათმა.

— მამ წავეფუნეთ გუბერნატორთანო, ჩუწნ
თითონ მოგასხენებთ სუფეველასაო. მაღლის სმიოთ
თურმე წამოიძასა ერთმა ვლესკაცმა, რომელსაც
მცვა გმელი ნაშურის სერთუკი, სრულიად დასვე-
ლებული ზ კანკალებდა თურმე სიცივისაგან.

— წადი შე ვასუნსლულაო! განა წინააღმდე-
გობა შევიძლიანო!... შენისთანანი ბეგნი არიანო!
გენერალი შავისთანა ჩინიბინო საქმეს ყურს არ
უგდებსო! დაიღრიოლა დესეცნიკმა ზ დაუბრასუნა
თურმე ამასთანავე ფესები.

— ეშმაკები! ჰსწორეთ ეშმაკები არიანო? შაჰ.
ყურეს ორივემ ზ შეგობრულად შასეღეს თურმე
ერთმანერთს.

იმ დროს ის მგზავრიც მისულა ზ იმათთან
დამდეგარა.

— აქ რას აკეთებთ, აქ რისთვის დგასართო?
ჰკითხა თურმე იმან.

— თქუწნი ჭირიმე ბაცონო! თქუწნ მაინც
დაგვესმარენითოა დაიწყეს საშინელი ყვრილი ზ
რამდენიმე დედაკაცები ვარს თურმე შემოესვივნენ.

— პოლიტიკაში გამოგვეყაროს! უცხო უკბლოდ დაგვათრეყნო; ვეყინებთო!... არ უნდათ ამათ რომ პოლიტიკაში წაგვეყვანონო! შიიძურეს თურმე ეყლები იმ ორს სალდათებზედა, რომელნიც იდგნენ თითქო არა ესმოდათრა.

— ეს რა ანბანიაო? რისთვის დაეყენებთათ ესენი ამ ქუჩაშიო? ჭკითხვა თურმე მეწაგრმა იმ სალდათებს.

— ბმანება ვგაქმსო! უცულოთ უთხრა ერთმა სალდათმა ჭ წირი თურმე შაარაიდა.

• — ბმანებაა, რომ პოლიტიკაში უნდა წაგვეყვანოთო. ჩუქნ დიდი ხანია იქა ვართ დატუსალებულუბიო. სხეაროთ უთხრა ერთმა ყმაწულმა ბიჭმა ჭ შივარდა თურმე მეწაგრსა.

— პოლიტიკაშიო! წაგიყვანათ, წაგიყვანათ პოლიტიკაშიო! განგრქელებით უთხრა იმ ბიჭს მეორე სალდათმა, რომელიც იფხანდა თურმე ბეჭებსა თავისუფლად.

— მამ რატომ არ შიგყავო. ხემო სყუარელო ჭ აქ რათ ვიყენიათო! განიშეორა თურმე იმ მეწაგრმა.

— წაგიყვანათ ბრიყულოთ უთხრა სალდათმა, გამოილო ბეჭებიდამ ეელი ჭ დაიწყო თურმე ქექა, ბაკების გასწორება.

—მაშ წაიყვანეთ, ჩემო საყვარელო, აქ ნუ გიყენიათო! არ ეშვებოდა თურმე მესაგრი.

—გითხარ რომ წაიყვანათ?... დაუყურა თურმე სალდათმა, რომ ამით ეგების შეეძინებინა ჭ კელი აელეზინებინა.

—ჰე, პამიო! ნახალნიკის ბმანება უნდა აღასრულოთო, თორემ მნელიათ, ასლათ დაუწყეთ თურმე ლანარაკი.

—მნელია თუ არა ჩუწნ ვიცითო! როგორც ბმანება არის, ჩუწნ კარგათ ვიცით ჭ ალვასრულებთო! მიუვთ თურმე სალდათმა ჭ დავა დონუ შემოყრილი, რომ იმით ვერმნობებინა რომ პაცივს ნურას ნუ შეელო ჩუწნვანაო.

—რა ბმანება უნდა იყოს მაგისტანა. ჩააყვდა თურმე.

—რაც ბმანებაა ჩუწნ ვიცით, შენ რა გინდაო!... ჭ ამის თქმასედ ორთავ მთარიდეს თურმე ზირი.

—გასაოცარი ბმანებააო? იფიქრა თურმე მესაგრმა. თუ არ შევიცეე არ შაიძლებოა ჭ მსცდილობდა რომ ეთქმევიებინა როგორმე.

იმ ხალხს გადაუწყდათ იმედი ჭ გულგრილათ უყურებდნენ თურმე იმ მესაგრსა, რადვანაც ვერაფერი ვერ შეიძლოა.

— გამიგონე ძამიაო! ძაღვიან მინდა რომ შე-
ვიტყო მიზეზი ამ ევარის დატყვისათ! დაუწყო
იმათ კიდევ ლანარაკი მიტყერების სსნით ზე მივიდა
ერთს სალდათთან ზე ჩუმათ, საიდუმლოთ, ჩაუდო
თურმე კელში ორ შურთანო.

იგრძნო თუ არა კელში ორ შურთანო, მაშინ-
ვე შეატყო თურმე სასესედ მსიარულება, თით-
თქო ნათელი დადგაო.

— ეანა არ იცით ბატონო! უთხრა თურმე
ლიძლით, გუბერნატორი ნოლიცაში მოვიდა ლე-
ვიონისათვისა ზე იმისთვის არიან ესენი აქ დატე-
რილებით.

— წაიყვანეთ გუბერნატორთან, ჩუქს თითონ
ვეტყუთ სუყველასაო. სთქუა თურმე ერთმა დედა-
კაცმა ზე ავიდა საჩქაროთ ცროცრუარსედ, რო-
მელსედაც იქამამდისინ თურმე იჯდა.

— რასაკურგელია! ჰსწორეთ იქ წაიყვანთაო.
დაუფვირა თურმე მეორე სალდათმა. შენისთანა
სმაგელთან გუბერნატორი იკადრებსკი რომ ლა-
ნარაკი დაუწყოსო.

გვონებ შეიტყუთ მიზეზი, რომლისათვის ის-
საკოდავები გამოუყვანიათ ნოლიციიდაჲ, ზე დაუ-
ყენებთათ ქუჩში იმ საშინელ ცალასში, წუმაში
ზე სიციფში. ეს ღონისძიება რომ არ მიეღო

პოლიციასა, მაშ რა ვასუსი შეეძლო მოესხნებინა
 გუბერნატორისათვის რომ ეკითხა: რა მიზეზისათვის
 არიან დატყვევდნენ?... მიზეზა... მაგრამ რაღა
 განგაგრძელოთ, მიზეზი ყოფილა: მიზეზ მიზეზ,
 დოს მარილი აკლიათ. აღძვრთო რამდენი ამგვარი,
 თუ შეიძლება ჭესტქეთ, თინბანობა არის ქესქანა-
 ნედ! მინდობა განმეგრძელებინა კიდევ ლანარაკი
 სსუა სავანსედ, მაგრამ ამ საქმეების აწერამ თუთ
 ჩემმა კალამმაც ვერ გაუძლო ჭ უარი შეუა სამ-
 სასურისა. ესრეთ მშულობით ნასვამდისინ!

თბილელი.

რედაქციისაგან.

წარსულის თვის ნუმრებში დაბეჭდილი იყო ნამდუ-
 ლი ქართული რომანი, შეთხზული ჩუჭნის თანმედ-
 როე მწერლის ლავჩენვი არდასიანისაგან. რედაქ-
 ციაში მოგვდის ამ სავანსედ სსუა ჭ სსუა პირთაგან
 წიგნები, სადაც ისმის სმა ქებისა ჭ მადლობისა.
 რედაქციი ამ საზოგადო აზრს, დამატებს თავისს
 აზრს ჭ ცანუკსადებს უფალს არდასიანს უგულო-
 თადესს მადლობას ამ გვარ შრომისათვის ჭ ჩუჭნს
 ლავჩენვი სსუა სსუა დეაწლის დიდებისათვის. — კვალად
 იმედოვნებს, რომ თავისს მზრფასს შრომას არ მოაკ-
 ლებს რედაქციას უფ. არდასიანი.